

ЗАКОН

О УЏБЕНИЦИМА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и наставних материјала и додатних наставних средстава за основну и средњу школу (у даљем тексту: школа).

На припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и помагала за предшколско васпитање и образовање и школу, као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном раду, сходно се примењују одредбе овог закона.

Припремање, одобравање и издавање уџбеника за установу која обавља делатност високог образовања уређује се општим актом високошколске установе, у складу са посебним законом.

Термини употребљени у овом закону који су изражени у мушком граматичком роду подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

Уџбеник и уџбенички комплет

Члан 2.

Уџбеник је основно дидактички обликовано наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи у образовно-васпитном раду у школи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних способности ученика и полазника, а чији су садржаји утврђени наставним планом и програмом и који је одобрен у складу са овим законом.

Уџбенички комплет чини уџбеник и друго наставно средство за одређени предмет, односно наставну област или модул (у даљем тексту: предмет) у одређеном разреду, а састав уџбеничког комплета утврђен је Планом уџбеника.

Друго наставно средство може да буде саставни део уџбеничког комплета и доприноси остваривању циљева датог предмета, прати уџбеник и користи се за савладавање, проверу и проширивање знања стечених коришћењем уџбеника и зависно од предмета и разреда може бити:

- 1) радна свеска;
- 2) збирка задатака;
- 3) географски атлас, историјски атлас, зидна карта и сл;
- 4) збирка текстова, репродукција докумената, уметничких дела, фотографија, илустрација, цртежа и сл;
- 5) нотни запис;
- 6) дигитални запис;

- 7) практикум за вежбе;
- 8) аудио запис;
- 9) аудио-визуелни запис;
- 10) материјал за конструкторско обликовање;
- 11) речник за страни језик.

Уџбеник и уџбенички комплет (у даљем тексту: уџбеник) по правилу садржи електронски додатак, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад и који је одобрен у складу са овим законом.

Уџбеник на језику и писму националне мањине

Члан 3.

Уџбеником на језику и писму националне мањине сматра се:

- 1) уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;
- 2) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;
- 3) додатак уз уџбеник који се користи за реализацију прилагођеног дела наставног програма за предмете од значаја за националну мањину;
- 4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у иностраној држави, који је одобрен у складу са овим законом.

Одредбе овог закона које се односе на уџбеник, сходно се примењују и на додатак уз уџбеник за предмете од значаја за националну мањину.

Уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом

Члан 4.

Ученици са сметњама у развоју користе уџбеник чији је садржај и/или формат прилагођен њиховим способностима, потребама и могућностима.

Ученици са инвалидитетом користе уџбенике чији је формат односно писмо прилагођено њиховим потребама.

Начин прилагођавања садржаја и формата уџбеника из ст. 1. и 2. овог члана, прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Додатно наставно средство и наставно помагало

Члан 5.

Додатно наставно средство је друго наставно средство које доприноси остваривању циљева датог предмета, прати уџбеник и може да се користи се за савладавање, проверу и проширивање знања стечених коришћењем уџбеника и самостални рад ученика и које је усклађено са програмом предмета, а није прописано као саставни део уџбеничког комплета. Додатно наставно средство може бити и приручник за наставника.

Наставно помагало је наставно средство које се користи у образовно-васпитном раду деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Дидактичко средство и дидактичко игровно средство

Члан 6.

Дидактичко средство и дидактичко игровно средство које се користи у васпитно-образовном раду у предшколској установи, школи и школама за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом јесу дидактички обликовани садржаји, у било ком облику или медију, према узрасту деце и ученика: сликовнице, радни листови, књиге за децу, енциклопедије, играчке, музичке играчке, музички инструменти, играчке са механизмом за покретање, аудиовизуелна средства и други предмети и материјали.

Приручник и наставни материјал

Члан 7.

Приручник и наставни материјал представља наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних способности ученика и полазника, чији садржај прати наставни план и програм и који је одобрен у складу са овим законом.

Приручник и наставни материјал може се користити:

- 1) за стручне предмете у стручним и уметничким школама, уз уџбеник или самостално и чији садржај омогућава да се нова достигнућа у научној, уметничкој, односно стручној области непосредно примене у образовно-васпитном раду;
- 2) у основном образовању одраслих за подучавање, заједничко и самостално учење, вежбање и самопроцењивање;
- 3) за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и који су припремљени у складу са способностима, потребама и могућностима ученика и користе се у образовно-васпитном раду у школи за заједничко и самостално учење и вежбање.

План набавке додатних наставних средстава

Члан 8.

Школа је обавезна да у оквиру Годишњег плана рада предвиди потребна додатна наставна средства која се користе у образовно-васпитном раду.

Одлуку о потреби за додатним наставним средствима доноси наставничко веће на образложени предлог стручних већа за област предмета.

Додатна наставна средства су саставни део библиотечко-информационе грађе и извора, у складу са законом.

Финансирање уџбеника средствима буџета Републике Србије

Члан 9.

У циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања ученицима и полазницима из социјално/материјално угрожених породица, Влада може, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, да донесе одлуку о финансирању набавке и доделе, односно суфинансирању набавке, уџбеника, приручника и наставних материјала, за наредну школску годину.

Влада, ради обезбеђивања уџбеника и приручника и наставних материјала за основну школу на језицима националних мањина и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, може донети одлуку о финансирању односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе тих уџбеника, приручника и наставних материјала, које је јавни издавач обавезан да припреми, у складу са овим законом.

Уколико, уџбеник и приручник и наставни материјал из става 2. овог члана не буде одобрен, Влада може донети одлуку о финансирању односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе тих уџбеника, приручника и наставних материјала приватног издавача за које се изјаснио највећи број ученика одређене генерације, а које је приватни издавач обавезан да припреми, у складу са овим законом.

Влада, ради обезбеђивања доступности свих уџбеника и приручника и наставних материјала утврђених планом уџбеника, може донети одлуку о финансирању, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе недостајућих уџбеника, приручника и наставног материјала за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, припаднике националне мањине, као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама, у складу са овим законом.

Одлуком из става 1. овог члана Влада утврђује:

- 1) ниво и врсту образовања, разред и предмет за који ће се финансирати, односно суфинансирати уџбеници, приручници и наставни материјали;
- 2) услове и критеријуме на основу којих ученик, односно полазник остварује право на финансирање, односно суфинансирање.

Избор и набавка уџбеника, приручника и наставних материјала утврђених одлуком из става 1. овог члана, врши се у складу са овим законом и законом који уређује област јавних набавки.

Употреба језика и писма

Члан 10.

Уџбеник, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство штампа се на српском језику и ћириличком писму.

Изузетно, приручник и наставни материјал за стручне предмете у стручним и уметничким школама и електронски додатак уз уџбеник, могу бити штампани на српском језику и латиничном писму, уколико је начин излагања садржаја наставног програма одређене стручне области, услед коришћења Међународног система јединица, у функцији бољег представљања и разумевања садржаја.

Уџбеник, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство штампа се и на језику и писму националне мањине када се образовно-васпитни рад изводи на том језику.

За децу, ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом уџбеник, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство издаје се у складу са потребама и могућностима деце, ученика и полазника, како на српском, тако и на језику и писму националних мањина.

За извођење образовно-васпитног рада са децом, ученицима и одраслима оштећеног вида, уџбеник, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство издаје се на Брајевом писму, у електронској форми или форматима који су прилагођени (садржај целе стране штампан увећано, фотографија обрађена за потребе слабовидих ученика, фотографска увећања, рељефни цртежи, схеме, карте, звучни запис односно други облик и медиј).

Уџбеник страног језика штампа се на одговарајућем страном језику и писму.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на електронски додаток.

Једнаке могућности и забрана дискриминације

Члан 11.

Уџбеник, приручник и наставни материјал, електронски додаток уз уџбеник додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство својим садржајем и обликом треба да омогуће спровођење принципа једнаких могућности.

Уџбеник, приручник и наставни материјал, електронски додаток уз уџбеник, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство својим садржајем или обликом не смеју да дискриминишу или доводе у нераванправан положај групе и појединце или да подстичу на такво понашање, у складу са законом којим се уређује забрана дискриминације.

II. ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА

Члан 12.

Издавање уџбеника, приручника и наставног материјала, додатног наставног средства, дидактичког и дидактичког игровног средства може да обавља јавно предузеће (у даљем тексту: јавни издавач), друго правно лице или предузетник који је регистрован за издавачку делатност.

Јавни издавач обавезан је да припрема рукописе уџбеника за све предмете у основној школи и дидактичка средства за припремни предшколски програм, на српском и на језику националне мањине, као и уџбенике који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, осим за ученике у инклузивном образовању.

Приручник и наставни материјал за стручне предмете у стручним и уметничким школама може да издаје и удружење стручних и уметничких школа.

Приручник и наставни материјал за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом може да издаје и удружење школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом и струковно удружење дефектолога.

Приручник и наставни материјал за образовање одраслих може да издаје и удружење школа које реализују програме основног образовања одраслих.

III. ПРИПРЕМАЊЕ УЏБЕНИКА

Утврђивање плана уџбеника

Члан 13.

Планом уџбеника прописују се уџбеници по предметима, областима и нивоима образовања, који се користе у образовно-васпитном раду.

За стручне предмете у стручним школама, за полазнике у основном образовању одраслих и за образовање ученика са сметњама у развоју поред уџбеника, планом уџбеника може се прописати и приручник и наставни материјал.

Планом уџбеника дефинише се састав уџбеничког комплета, водећи се принципом да је свака компонента уџбеничког комплета неопходан услов за остваривање циљева одређеног наставног предмета. Свака компонента уџбеничког комплета има јасну функцију, а све компоненте комплета чине кохерентну целину.

Национални просветни савет, на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања (у даљем тексту: Завод) доноси план уџбеника основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих.

Национални просветни савет, уз прибављено мишљење Завода, доноси план уџбеника за верску наставу, на предлог Комисије за верску наставу, образоване у складу са прописима о основном и средњем образовању и васпитању.

Национални просветни савет, на предлог Завода и националног савета националне мањине, доноси план уџбеника на језику и писму националних мањина и уџбеника за предмете од интереса за националне мањине.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих на предлог Завода доноси план уџбеника за стручне предмете у стручним школама.

План уџбеника доноси се истовремено са доношењем наставног плана и програма, односно када се утврди потреба за изменом постојећег плана уџбеника.

Предлог из ст. 4–7. овог члана, Завод истовремено доставља Националном просветном савету, односно Савету за стручно образовање и образовање одраслих (у даљем тексту: Надлежни савет) и Министарству.

Ако Надлежни савет не донесе план уџбеника у року од 45 дана од дана достављања предлога Завода, план уџбеника доноси министар.

Надлежни савет дужан је да о разлозима за непоступање из става 10. овог члана поднесе извештај Народној скупштини, односно Влади.

План уџбеника објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику” и на званичној интернет страници министарства надлежног за послове образовања (у даљем тексту: Министарство).

Садржина плана уџбеника

Члан 14.

План уџбеника садржи:

- 1) наслов уџбеника за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 2) наслов приручника и наставних материјала за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 3) облик и медиј у коме се користи уџбеник;
- 4) препоручен број страна, односно обим уџбеника.

Стандарди квалитета уџбеника

Члан 15.

Ради постизања квалитетног и уравнотеженог образовања и васпитања, заснованог на тековинама и достигнућима савремене науке, прилагођеног психофизичким узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика и одраслог, уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника (у даљем тексту: Стандарди).

Стандарди представљају услове који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене.

Национални просветни савет на предлог Завода утврђује Стандарде и упутство о њиховој примени за:

- 1) уџбенике;
- 2) електронски додатак;
- 3) приручнике и наставне материјале;
- 4) додатна наставна средства, дидактичко и дидактичко игровно средство.

Испуњеност Стандарда представља основ за доношење стручне оцене квалитета рукописа уџбеника (у даљем тексту: Стручна оцена), стручног мишљења о рукопису приручника и наставног материјала, додатног наставног средства, дидактичког и дидактичког игровног средства и експертског мишљења.

Листа уџбеника

Члан 16.

Министарство сваке четврте године објављује јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника (у даљем тексту: Јавни позив).

У случају доношења новог наставног плана и програма, Министарство објављује Јавни позив и пре рока из става 1. овог члана, водећи рачуна о времену потребном за припрему новог уџбеника, роковима за подношење захтева и почетку примене новог наставног плана и програма.

Време за припрему уџбеника у случају доношења новог наставног плана и програма не може бити краће од 60 дана.

Јавни позив садржи податке о наслову уџбеника по нивоима образовања, врсти школе, разреду и предмету, облику, препорученом броју страна, односно обиму уџбеника, највишој малопродајној цени уџбеника са ПДВ-ом, медију, језику и писму на ком се штампа, року и начину за подношење

захтева и расписује се најкасније до 1. марта године у којој се објављује Листа одобрених уџбеника (у даљем тексту: Листа).

Сви уџбеници за које је расписан Јавни позив и који су одобрени у складу са овим законом, истовремено се увршћују у Листу.

Листа се објављује на званичној интернет страници Министарства, најкасније до 31. децембра школске године у којој се објављује Каталог уџбеника (у даљем тексту: Каталог).

Листа садржи следеће податке:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име аутора уџбеника;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању уџбеника;
- 5) језик и писмо на коме се штампа уџбеник;
- 6) пун назив издавача.

Издавач је дужан да у року од 15 дана од дана објављивања Листе, достави свим школским управама најмање један примерак уџбеника, ради обезбеђивања доступности уџбеника школама у поступку избора.

У случају из става 2. овог члана, Листа се ажурира и пре рока из става 6. овог члана.

Изузетно, уколико на Јавни позив, ниједан издавач не поднесе захтев за одобравање уџбеника за одређени предмет на српском и језику и писму националне мањине, Министарство налаже јавном издавачу да припреми недостајуће уџбенике и одређује рок у којем је обавезан да поднесе захтев за њихово одобравање на српском језику, превод на језик и писмо националне мањине и издање чији је садржај и/или формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Каталог уџбеника

Члан 17.

Министарство сваке четврте године објављује Каталог.

У Каталог се увршћују уџбеници са Листе, и то:

- 1) уџбеници за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације. Уколико је након изјашњавања школа изабрано више од шест уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћује шест уџбеника са највећим процентом. Уколико је након изјашњавања школа изабрано мање од три уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћују три уџбеника са највећим процентом;
- 2) уџбеници за предмете за које је одобрено три или мање уџбеника, независно од избора школа;
- 3) уџбеник чији је садржај и формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и уџбеник чији формат односно писмо је прилагођено ученицима са инвалидитетом.

За наставу која се изводи на језику националне мањине, у Каталог се увршћују сви уџбеници на језику и писму националне мањине, који се налазе на Листи.

Под одређеном генерацијом ученика у смислу става 2. тачка 1) овог члана подразумевају се сви ученици на територији Републике Србије који похађају наставу из предмета за који се бира уџбеник у школској години у којој се објављује Каталог.

Министар, у складу са ст. 2. и 3. овог члана, доноси одлуку о уџбеницима који ће бити уврштени у Каталог.

Каталог се објављује најкасније до 20. априла школске године у којој се објављује Листа, на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Каталог садржи следеће податке:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име аутора уџбеника;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању уџбеника;
- 5) језик и писмо на коме се штампа уџбеник;
- 6) пун назив издавача.

Уџбеници одобрени и изабрани након доношења новог наставног плана и програма, у складу са овим законом, накнадно се увршћују у Каталог.

Министарство води електронски регистар, који поред података из става 7. овог члана, садржи и податке о називу школа и броју ученика који користе изабрани уџбеник.

Забрањено је школи да користи уџбеник који није уврштен у Каталог.

Каталог приручника и наставних материјала

Члан 18.

Министарство, по потреби, објављује јавни позив за подношење захтева за одобравање приручника и наставних материјала.

Јавни позив из става 1. овог члана садржи податке о наслову приручника и наставних материјала, по нивоима образовања, врсти школе, разреду и предмету, облику, највишој малопродајној цени приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, медију, језику и писму на ком се штампа, начину и року за подношење захтева.

Приручници и наставни материјал одобрени у складу са овим законом увршћују се у Каталог приручника и наставних материјала.

Каталог из става 3. овог члана садржи:

- 1) приручнике и наставне материјале за стручне предмете у стручним и уметничким школама;
- 2) приручнике и наставне материјале за основно образовање одраслих;
- 3) приручнике и наставне материјале са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Каталог из става 3. овог члана Министарство објављује и редовно ажурира на својој званичној интернет страници, а објављује се и на званичној интернет страници Завода и Надлежног савета.

Каталог из става 3. овог члана садржи следеће податке:

- 1) наслов приручника и наставног материјала;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је приручник и наставни материјал намењен;
- 3) име аутора приручника и наставних материјала;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању приручника и наставног материјала;
- 5) језик и писмо на коме се штампа приручник и наставни материјал;
- 6) пун назив издавача.

Забрањено је школи да користи приручник и наставни материјал који није уврштен у Каталог из става 3. овог члана.

**Листа додатних наставних средстава, наставних помагала,
дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава**

Члан 19.

Додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактична игровна средства, одобрена у складу са овим законом, увршћују се у Листу додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Уџбеници који се налазе на Листи, а нису увршћени у Каталог, на захтев издавача могу да се уврсте у Листу из става 1. овог члана и користе се искључиво као додатно наставно средство.

Листу из става 1. овог члана Завод објављује и редовно ажурира на својој званичној интернет страници.

Листа из става 1. овог члана садржи следеће податке:

- 1) наслов додатног наставног средства, наставног помагала, дидактичког средства и дидактичког игровног средства;
- 2) назив предмета, разред и врста школе, односно предшколске установе за коју су додатно наставно средство, наставно помагало, дидактичко средство и дидактичко игровно средство намењени;
- 3) име аутора додатног наставног средства, наставног помагала, дидактичког средства и дидактичког игровног средства;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању додатног наставног средства, наставног помагала, дидактичког средства и дидактичког игровног средства;
- 5) језик и писмо на коме се штампа додатно наставно средство, наставно помагало, дидактичко средство и дидактичко игровно средство;
- 6) пун назив издавача.

IV. ОДОБРАВАЊЕ УЏБЕНИКА, ПРИРУЧНИКА И НАСТАВНИХ МАТЕРИЈАЛА, ДОДАТНИХ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА, НАСТАВНИХ ПОМАГАЛА, ДИДАКТИЧКИХ СРЕДСТАВА И ДИДАКТИЧКИХ ИГРОВНИХ СРЕДСТАВА

Подношење захтева за одобравање уџбеника

Члан 20.

Захтев за одобравање уџбеника издавач подноси Министарству у року који је утврђен Јавним позивом.

Захтев за одобравање уџбеника, осим у школској години у којој се објављује јавни позив и школској години у којој се објављује Листа, издавачи могу поднети сваке године у року од 30 дана, почев од 1. септембра.

Уџбеници који су одобрени на основу поднетог захтева из става 2. овог члана, могу се користити као додатно наставно средство у складу са чланом 19. став 2. овог закона и увршћују се у Листу одобрених уџбеника након објављивања наредног Јавног позива, уколико наставни план и програм није промењен.

Захтев за одобравање уџбеника на језику и писму националне мањине чији национални савет има седиште на територији аутономне покрајине, подноси се органу аутономне покрајине надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Покрајински секретаријат).

Уколико је планом уџбеника за наставни предмет предвиђен уџбенички комплет, издавач обавезно истовремено подноси захтев за одобравање свих компоненти уџбеничког комплета и електронског додатка, уколико га садржи.

Уз захтев, издавач подноси у штампаној и електронској форми:

- 1) графички, ликовно и технички обликован рукопис уџбеника у пет примерака;
- 2) елаборат у пет примерака;
- 3) одлуку надлежног органа издавача о усвајању рукописа уџбеника;
- 4) сагласност издавача да ће штампати уџбеник на језику и писму националне мањине у случају избора тог уџбеника;
- 5) сагласност издавача да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју који похађају наставу у школама за ученике са сметњама у развоју;
- 6) сагласност издавача да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати у прилагођеном формату за ученике са инвалидитетом;
- 7) сагласност издавача да ће омогућити наставницима ученика у инклузивном образовању да без накнаде користе садржаје уџбеника који је изабрала њихова школа ради прилагођавања уџбеника према индивидуалном образовању за ученике са сметњама у развоју;
- 8) сагласност издавача да се његов уџбеник уврсти у Каталог, у складу са чланом 17. овог закона;
- 9) изјаву о томе да ли је неко од чланова Листе оцењивача рукописа уџбеника (у даљем тексту: Листа оцењивача) аутор уџбеника тог издавача, лице запослено код издавача, ангажовано или пословно повезано са њим, укључујући и друге облике плаћене сарадње, да

није повезан са одговорним лицем издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.

Елаборат из става 6. тачка 2) овог члана обавезно садржи референце и истраживања коришћена у припреми рукописа, опис електронског додатка и начин праћења квалитета уџбеника.

Издавач који подноси захтев за одобравање уџбеника за верску наставу, доставља и позитивно мишљење Комисије за верску наставу.

Уз захтев за одобравање рукописа уџбеника штампаног на језику и писму припадника националне мањине, издавач доставља позитивно мишљење националног савета националне мањине и превод тог уџбеника на српски језик, осим за уџбеник матерњег језика. За тачност превода одговоран је издавач.

Уколико издавач подноси захтев за одобравање уџбеника који је уврштен у важећу Листу, а није дошло до промене наставног плана и програма за тај предмет, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на ново издање уџбеника, осим одредаба које се односе на таксу.

Министарство доставља Заводу четири примерка рукописа уџбеника и елабората у штампаној и електронској форми у року од 10 радних дана од дана истека рока за достављање рукописа уџбеника утврђеног Јавним позивом.

Покрајински секретаријат доставља установи надлежној за послове унапређења и развоја стручно-истраживачког рада у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања на територији аутономне покрајине (у даљем тексту: Покрајински завод), четири примерка рукописа уџбеника на језику и писму националне мањине и елабората у штампаној и електронској форми у року од 10 радних дана дана од дана истека рока за достављање рукописа уџбеника утврђеног Јавним позивом.

Издавач обезбеђује да захтев за одобравање уџбеника и достављени материјал из става 6. овог члана не садржи имена аутора рукописа.

Издавач који подноси захтев за одобравање превода одобреног уџбеника са српског на језик и писмо националне мањине, доставља одобрени уџбеник на српском језику, превод тог уџбеника на језик и писмо националне мањине и позитивно мишљење националног савета националне мањине. За тачност превода одговоран је издавач.

Издавач који подноси захтев за одобравање прилагођеног садржаја и/или формата одобреног уџбеника за ученике са сметњама у развоју који похађају школу за ученике са сметњама у развоју, доставља одобрени уџбеник и уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом.

Издавач који подноси захтев за одобравање прилагођеног садржаја и/или формата одобреног уџбеника за ученике са инвалидитетом, доставља одобрени уџбеник и уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом.

Захтев за одобравање уџбеника из ст. 14–16. овог члана издавач подноси Министарству у року од 90 дана од дана пријема обавештења о избору уџбеника.

Поступак одобравања уџбеника из ст. 14–16. овог члана спроводи се сходно одредбама овог закона које се односе на ново издање уџбеника.

Уз захтев издавач подноси и доказ о уплаћеној такси за Стручну оцену.

Висину таксе за Стручну оцену утврђује министар, на предлог Завода.

Средства од такси из става 19. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Листа оцењивача рукописа уџбеника

Члан 21.

Избор лица са одговарајућим образовањем и компетенцијама која ће учествовати у оцењивању квалитета рукописа уџбеника врши министар, на основу јавног позива, а на предлог посебне комисије за избор Листе оцењивача.

Министар именује посебну комисију за избор чланова Листе оцењивача, која има 11 чланова, и то: три члана која предлаже Национални просветни савет, једног члана којег предлаже Савет за стручно образовање и образовање одраслих, два члана која предлаже Завод, једног члана којег предлаже Покрајински завод, једног члана којег предлаже Покрајински секретаријат и три члана које предлаже Министарство. Чланови посебне комисије за избор Листе оцењивача морају бити стручњаци из области образовања и васпитања.

На основу избора из става 1. овог члана министар формира Листу оцењивача.

Листа оцењивача објављује се на званичној интернет страници Министарства, и садржи:

- 1) име и презиме оцењивача;
- 2) степен и врсту образовања;
- 3) стручну биографију (радно искуство у струци, подаци о стручним радовима и учешћу на пројектима/скуповима у области образовања и васпитања);
- 4) ниво и врсту образовања и предмет за који је изабран као оцењивач.

Чланови Листе оцењивача не могу бити лица која су аутори уџбеника за основну и средњу школу, као ни лица запослена, ангажована или пословно повезана са издавачем уџбеника, укључујући и друге облике плаћене сарадње, односно не могу да постоје други законом прописани услови за њихово изузеће, о чему достављају изјаву.

У Листу оцењивача именују се лица са:

- 1) одговарајућим високим образовањем, која поседују компетенције из одређеног предмета односно стручне области;
- 2) одговарајућим високим образовањем која поседују компетенције из методике струке/одговарајућег предмета/стручне области;
- 3) одговарајућим образовањем која реализују образовно-васпитни рад из одређеног предмета, односно стручне области (наставник);
- 4) одговарајућим образовањем, која поседују компетенције у складу са специфичним потребама одређеног предмета, стручне области односно нивоа образовања, врсте уџбеника, узраста и потреба и могућности деце, ученика и одраслих (психолог, дефектолог, андрагог, стручњак за информационо-комуникационе технологије, лингвиста за страни језик и језик националне мањине и др).

Чланови Листе оцењивача морају да имају најмање две године радног искуства у струци.

Завод од чланова Листе оцењивача формира Комисију за оцену рукописа уџбеника (у даљем тексту: Комисија), за сваки предмет по нивоима и врсти образовања.

У Комисију се именује најмање по један члан из става 6. тач. 1)–3) овог члана и најмање један члан који је запослен у Заводу, односно Покрајинском заводу.

У Комисију, по потреби могу бити именована и лица из става 6. тачка 4) овог члана.

У Комисију која оцењује рукописе уџбеника који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, именује се и дефектолог, а у Комисију која оцењује рукописе уџбенике за ученике првог циклуса основног образовања и васпитања, психолог.

У Комисију која оцењује рукописе уџбеника на језику и писму националне мањине именује се и стручњак за одговарајући језик и писмо националне мањине.

У Комисију која оцењује рукопис уџбеник који има електронски додатак именује се и стручњак за информационо-комуникационе технологије.

Министарство води рачуна о довољној заступљености оцењивача за све предмете на свим нивоима образовања и по потреби расписује јавни позив за попуну Листе оцењивача.

Начин и поступак избора лица на Листу оцењивача, програм обуке за оцењиваче, етички кодекс лица која учествују у поступку одобравања уџбеника и поступак именовања чланова Комисије, прописује министар.

Стручна оцена

Члан 22.

Комисија даје стручну оцену, која садржи позив на испуњеност стандарда прописаних актом из члана 15. став 3. овог закона.

Завод доставља Комисији рукописе уџбеника из члана 20. став 11. овог закона у року од 15 дана од дана пријема рукописа уџбеника.

Комисија даје образложену Стручну оцену и доставља је Заводу у року од 90 дана од дана пријема рукописа уџбеника.

Комисија, пре доношења Стручне оцене, може једном вратити издавачу рукопис уџбеника на дораду, ради отклањања мањих недостатака.

Издавач је дужан да исправи недостатке и тако исправљени рукопис у пет примерака у електронској и штампаној форми врати Комисији у року од осам дана од дана пријема рукописа, при чему се овај рок урачунава у рок из става 3. овог члана.

Уколико издавач не достави исправљени текст рукописа уџбеника у року из става 5. овог члана, сматра се да је одустао од захтева за одобравање рукописа уџбеника, о чему Завод обавештава Министарство.

Завод на основу образложене Стручне оцене даје предлог да се прихвати или одбије захтев за одобравање рукописа уџбеника.

Предлог из става 7. овог члана, заједно са образложеном Стручном оценом, као и примерком исправљеног рукописа уџбеника из става 5. овог

члана, Завод доставља Министарству и издавачу, најкасније у року од 15 дана од дана пријема Стручне оцене.

Све Стручне оцене објављују се на званичној интернет страници Завода, истовремено са објављивањем Листе.

Уколико Завод не достави Министарству предлог из става 7. овог члана, министар ће у року од осам дана од дана истека рока за достављање предлога, затражити од Завода да року од три дана од дана пријема захтева достави Стручну оцену.

Стручну оцену из става 10. овог члана министар доставља издавачу у року од три дана од дана пријема. Министар на основу Стручне оцене, а без предлога Завода доноси решење којим се одобрава уџбеник односно одбија захтев за одобравање рукописа уџбеника.

Издавач доставља Министарству имена аутора у року од три дана од дана пријема Стручне оцене, а уколико је издавач поднео захтев за експертизу рукописа уџбеника, у року од 3 дана од дана пријема експертског мишљења.

Забрањено је издавачу да контактира и врши утицај на чланове Комисије у току поступка давања Стручне оцене.

Начин и поступак давања Стручне оцене прописује министар.

Подношење захтева за одобравање рукописа приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава

Члан 23.

Захтев за одобравање рукописа приручника и наставних материјала издавач подноси Министарству, односно Покрајинском секретаријату.

Захтев за одобравање додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, издавач подноси Заводу, односно Покрајинском заводу.

Уз захтев из ст. 1. и 2. овог члана издавач подноси прилоге сходно одредбама члана 20. овог закона.

Захтев из става 1. овог члана подноси се на основу јавног позива из члана 18. став 1. овог закона, а када постоји потреба за усклађивањем приручника и наставних материјала са новим научним, техничким и технолошким достигнућима из области предмета, захтев се подноси најкасније до 15. маја текуће године за наредну школску годину.

Захтев из става 2. овог члана подноси се једном годишње у року од 30 дана, почев од 1. септембра текуће године за наредну школску годину.

Министарство, односно Покрајински секретаријат доставља Заводу, односно Покрајинском заводу четири примерка рукописа приручника и наставних материјала у штампаној и електронској форми у року од 15 дана од дана пријема.

Уз захтев издавач подноси доказ о уплаћеној такси за стручно мишљење.

Висину таксе за стручно мишљење утврђује министар, на предлог Завода.

Средства од такси из става 7. овог члана приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

**Поступак одобравања приручника и наставних материјала,
додатних наставних средстава, наставних помагала,
дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава**

Члан 24.

Стручно мишљење о квалитету рукописа приручнике и наставних материјала даје комисије коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод.

Стручно мишљење о квалитету додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава даје комисија коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод.

Уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем, могу се ангажовати лица са Листе оцењивача.

Стручно мишљење из става 1. овог члана, са предлогом да се рукопис приручника и наставног материјала одобри или не одобри, Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату и издавачу у року од 45 дана од дана пријема рукописа.

На основу стручног мишљења из става 2. овог члана, Завод, односно Покрајински завод одобрава додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства у року од 45 дана од дана пријема рукописа.

Начин и поступак давања стручног мишљења из ст. 1. и 2. овог члана прописује министар.

Експертиза рукописа уџбеника

Члан 25.

Издавач који није сагласан са Стручном оценом, може у року од осам дана од дана пријема Стручне оцене поднети Министарству захтев за експертизу рукописа уџбеника.

Захтев из става 1. овог члана Министарство доставља Надлежном савету у року од осам дана од дана пријема.

Надлежни савет образује стручну комисију од чланова са Листе оцењивача, који нису били чланови Комисије за уџбеник за који је поднет захтев за експертизу, о чему прибавља информацију од Завода.

Стручна комисија из става 3. овог члана врши експертизу рукописа на основу Стандарда и даје образложено експертско мишљење у писаној форми, које Надлежни савет у року од 45 дана од дана пријема захтева из става 1. овог члана доставља Министарству.

На поступак експертизе рукописа приручника и наставних материјала сходно се примењују одредбе овог члана.

Трошкове експертизе рукописа уџбеника сноси издавач.

Поступак експертизе рукописе уџбеника спроводи се сходно одредбама подзаконског акта из члана 22. став 14. овог закона.

Забрањено је издавачу да контактира и врши утицај на чланове стручне комисије из става 3. овог члана у току поступка давања експертског мишљења.

Висину таксе за трошкове експертизе рукописа уџбеника утврђује министар.

Средства од такси из става 9. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Сукоб интереса

Члан 26.

У поступку одобравања рукописа уџбеника, приручнике и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, лице које учествује у поступку давања Стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, пре почетка рада потписује изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, да није запослен код издавача уџбеника, ангажован или пословно повезан са њим, укључујући и друге облике плаћене сарадње, да није повезан са одговорним лицем издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.

Одговорним лицем издавача из става 1. овог члана сматра се лице овлашћено за заступање и уредник.

Постојање услова из става 1. овог члана утврђује по службеној дужности или на захтев државног органа, правног или физичког лица:

- 1) министар приликом формирања Листе оцењивача, на основу изјаве из члана 21. став 5. овог закона;
- 2) Завод приликом формирања Комисије, на основу изјаве из члана 21. став 5. овог закона и изјаве из става 1. овог члана;
- 3) Завод и Надлежни савет приликом формирања стручне комисије за експертизу, на основу изјаве из члана 21. став 5. овог закона и изјаве из става 1. овог члана.

Уколико се утврди да је члан Листе оцењивача, који је учествовао у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, дао нетачну изјаву из члана 21. став 5. овог закона и става 1. овог члана, брише се са Листе оцењивача и не може поново бити именован.

Надлежност за одобравање уџбеника

Члан 27.

Министар одобрава уџбеник на предлог Завода, односно на основу експертског мишљења уколико је спроведен поступак експертизе.

Министар одобрава уџбеник за верску наставу, на предлог Завода и на основу позитивног мишљења Комисије за верску наставу, односно на основу експертског мишљења уколико је спроведен поступак експертизе.

Министар одобрава уџбеник на језику и писму националне мањине, на предлог Завода и на основу позитивног мишљења националног савета националне мањине, односно на основу експертског мишљења, уколико је спроведен поступак експертизе.

Надлежност за одобравање приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава

Члан 28.

Министар одобрава приручнике и наставне материјале, на предлог Завода.

Завод одобрава додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Надлежност за одобравање уџбеника, приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине

Члан 29.

Покрајински секретаријат одобрава уџбеник, приручник и наставни материјал на језику и писму националне мањине чији национални савет националне мањине има седиште на њеној територији, на предлог Покрајинског завода, односно на основу експертског мишљења уколико је спроведен поступак експертизе, у складу са одредбама овог закона, и то:

- 1) уџбеник, приручник и наставни материјал на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;
- 2) додатак уз уџбеник који се користи за реализацију прилагођеног дела наставног програма за предмете од значаја за националну мањину;
- 3) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;
- 4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у иностранству.

Покрајински завод одобрава додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства на језику и писму националне мањине чији национални савет националне мањине има седиште на територији аутономне покрајине.

Поступак из става 1. овог члана спроводи се сходно одредбама члана 22. овог закона.

Поступак из става 2. овог члана спроводи се у складу са актом из члана 24. став 5. овог закона.

Покрајински секретаријат року од осам дана од дана доношења решења о одобравању уџбеника, приручника и наставног материјала доставља Министарству обавештење о одобреним уџбеницима, приручницима и наставном материјалу из става 1. овог члана.

Покрајински завод у року од осам дана од дана доношења решења о одобравању додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава доставља Заводу обавештење о одобреним додатним наставним средствима, наставним помагалима, дидактичким средствима и дидактичким игровним средствима из става 2. овог члана.

Уџбенике, приручнике и наставни материјал из става 1. овог члана Министарство увршћује у Листу, односно у каталог из члана 18. овог закона.

Додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства на језику и писму националне мањине из става 2. овог члана Завод увршћује на листу из члана 19. овог закона.

Садржина решења о одобравању уџбеника

Члан 30.

Министар, односно Покрајински секретаријат доноси решење о одобравању уџбеника у року од 15 дана од дана пријема предлога из члана 22. став 7. овог закона, односно експертског мишљења из члана 25. став 4. овог закона.

Решење из става 1. овог члана садржи:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, као и разред и врсту школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име аутора;
- 4) језик и писмо на коме се штампа уџбеник;
- 5) пун назив издавача;
- 6) позив на образложену стручну оцену коју је дала Комисија, односно предлог Завода, односно Покрајинског завода да се рукопис уџбеника не одобри.

Уколико је издавач поднео захтев за експертизу рукописа уџбеника, решење садржи и позив на експертско мишљење, које се доставља у прилогу решења из става 1. овог члана и чини његов саставни део.

Решење из става 1. овог члана коначно је у управном поступку.

Завод, односно Покрајински завод доноси решење о одобравању превода одобреног уџбеника са српског на језик и писмо националне мањине, прилагођавању садржаја и/или формата одобреног уџбеника, приручника и наставног материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, сходно одредбама овог члана.

Садржина решења о одбијању захтева за одобравање рукописа уџбеника

Члан 31.

Министар, односно Покрајински секретаријат, доноси решење о одбијању захтева за одобравање рукописа уџбеника након истека рока за подношење захтева за експертизу из члана 25. став 1, односно у року од 15 дана од дана пријема експертског мишљења.

Решење из става 1. овог члана садржи:

- 1) наслов рукописа уџбеника;
- 2) назив предмета, као и разред и врсту школе за коју је рукопис уџбеник припремљен;
- 3) име аутора;

- 4) језик и писмо на коме је рукопис уџбеник припремљен;
- 5) пун назив издавача;
- 6) позив на образложену Стручну оцену коју је дала Комисија, односно предлог Завода, односно Покрајинског завода да се рукопис уџбеника не одобри.

Уколико је издавач поднео захтев за експертизу рукописа уџбеника, решење садржи и позив на експертско мишљење, које се доставља у прилогу решења из става 1. овог члана и чини његов саставни део.

Решење из става 1. овог члана коначно је у управном поступку.

Завод, односно Покрајински завод доноси решење о одбијању захтева за одобравање превода одобреног уџбеника са српског на језик и писмо националне мањине, прилагођавања садржаја и/или формата одобреног уџбеника, рукописа приручника и наставног материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, сходно одредбама овог члана.

Обустава поступка одобравања уџбеника

Члан 32.

Ако се током поступка за одобравање уџбеника правноснажном одлуком утврди да је повређено ауторско право, министар доноси закључак о обустављању поступка, а ако је уџбеник одобрен, повлачи се из употребе на крају школске године у којој се доноси решење о повлачењу уџбеника.

Ако се у судском или другом поступку донесе одлука којом се одређује привремена мера забране издавања и употребе уџбеника министар доноси закључак о прекиду поступка, а ако је уџбеник одобрен повлачи се из употребе на крају школске године у којој се доноси решење о повлачењу уџбеника.

Решење, односно закључак из ст. 1. и 2. овог члана коначни су у управном поступку.

V. ИЗБОР, ОДРЕЂИВАЊЕ НАЈВИШЕ МАЛОПРОДАЈНЕ ЦЕНЕ СА ПДВ-ОМ И ПРАЋЕЊЕ УЏБЕНИКА

Избор уџбеника

Члан 33.

Школа са Листе бира најмање три уџбеника за сваки предмет у сваком разреду, које рангира према приоритету у посебном списку, који је саставни део одлуке о избору уџбеника, о чему обавештава Савет родитеља.

Уколико се на Листи налазе три или мање уџбеника школа бира један уџбеник.

Одлуку о избору уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе.

Одлуку о избору уџбеника на језику и писму националне мањине доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе који изводе наставу на језику националне мањине.

Одлуку о избору уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом доноси наставничко веће на образложени предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе.

Ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом у инклузивном образовању, користе уџбенике које је изабрала школа у складу са одлуком из ст. 2–4. овог члана.

У свим одељењима истог разреда исте школе, за исти наставни предмет по правилу се користи исти уџбеник једног издавача.

Одлуку из ст. 3–5. овог члана школа доставља Министарству најкасније до 20. марта године у којој се објављује Каталог.

Уколико уџбеник који је изабрала школа не буде објављен у Каталогу, школа има обавезу да у року од пет радних дана од дана објављивања Каталога изабере други уџбеник са списка из става 1. овог члана који је увршћен у Каталог, односно други уџбеник из Каталога уколико ниједан уџбеник из списка из става 1. овог члана није уврштен у Каталог, и о томе обавести Министарство.

Уколико на Листи нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, односно уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом, издавач чији уџбеник има највећи проценат у Каталогу, обавезан је да тај уџбеник преведе на одговарајући језик и писмо националне мањине, односно да обезбеди уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом.

Уколико школа не достави одлуку о избору уџбеника, Министарство ће у року од пет радних дана од дана истека рока из ст. 8. и 9. овог члана, донети одлуку да се у школи користе уџбеници из Каталога који су најзаступљенији на територији надлежне школске управе.

Коначну одлуку о уџбеницима који ће се користити у школи наредне четири школске године, школа објављује на огласној табли и обавезујућа је за све који изводе образовно-васпитни рад.

Податке о уџбеницима из одлуке из става 12. овог члана школа уноси у електронски регистар уџбеника, у складу са чланом 17. став 9. овог закона.

Списак изабраних уџбеника, заједно са образложеним предлогом, школа трајно чува у документацији, у складу са законом.

Члан 34.

Наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство.

Посредовање школе и запослених у продаји уџбеника уз надокнаду, није дозвољено и санкционише се у складу са законом.

Школа, уз сагласност Савета родитеља, може без накнаде, да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника, уколико се тиме родитељима олакшава прибављање потребних уџбеника.

Издавачу је забрањено да учини, а предшколској установи, школи и запосленом да прими сваку донацију, поклон или репрезентацију, учињену на непосредан или посредан начин, у било ком износу или облику.

Донацијом, поклоном или репрезентацијом из става 4. овог члана не сматра се представљање уџбеника у трајању од највише једног радног дана које мора бити реализовано у просторијама школе, репрезентације мале

вредности (оловке, календари, блокови за писање), као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје школи ради реализације избора уџбеника.

Одређивање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом

Члан 35.

Министар, на основу предлога Комисије за одређивање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом сваке године доноси одлуку о највишој малопродајној цени уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, најкасније до 15. марта текуће године за наредну школску годину.

Комисију из става 1. овог члана, која има седам чланова, од којих су три стручњаци из области издаваштва (представник јавног и два представника других издавача), један из Министарства, један из органа надлежног за послове трговине и један из органа надлежног за заштиту потрошача и стручњак за економске науке којег предлаже социјално-економски савет, именује министар.

Одлука из става 1. овог члана објављује се на званичној интернет страници Министарства.

Изузетно од става 1. овог члана, у години у којој се објављује Јавни позив, одлука из става 1. овог члана објављује се најкасније на дан објављивања Јавног позива.

Највиша малопродајна цена уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, који се штампа на језику и писму националне мањине, односно са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од највише малопродајне цене уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом на српском језику који је преведен, односно чији се садржај и/или формат прилагођава.

Забрањено је издавачу да уџбеник, приручник и наставни материјал продаје по цени већој од цене утврђене одлуком из става 1. овог члана.

Критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, као и начин рада Комисије из става 1. овог члана заједнички прописују министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине.

Праћење уџбеника

Члан 36.

Издавачи имају обавезу да кроз унутрашњи систем контроле прате квалитет својих уџбеника, прибављају мишљења корисника уџбеника и евиденцију о праћењу стављају на увид јавности.

Квалитет уџбеника и резултате коришћења у образовно-васпитном раду континуирано прати Завод.

VI. ИЗДАВАЊЕ УЏБЕНИКА

Обавезе издавача уџбеника

Члан 37.

Министарство, најкасније до 30. марта школске године у којој се објављује Каталог, доставља издавачима обавештење о исходу избора уџбеника који могу бити уврштени у Каталог, односно у року од три дана у случају из члана 33. став 9. овог закона.

Издавач је дужан да у року од седам дана од дана пријема обавештења из става 1. овог члана Министарству достави бланко соло меницу са меничним овлашћењем у висини износа од 10.000.000,00 динара. У случају да дође до активирања ове менице, издавач је у обавези да у року од 8 дана од дана подношења менице на наплату Министарству достави нову бланко соло меницу са меничним овлашћењем у висини износа од 10.000.000,00 динара.

Уколико издавач не достави Министарству меницу, уџбеник неће бити уврштен у Каталог. Школе које су изабрале уџбеник издавача који није доставио меницу користиће следећи изабрани уџбеник, у складу са чланом 33. овог закона, а уколико у Каталогу, односно у Листи нема другог одобреног уџбеника за тај предмет, Министарство ће наложити јавном издавачу да припреми недостајући уџбеник и одредити рок у којем је обавезан да поднесе захтев за одобравање тог уџбеника.

Обавеза издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог, осим обавеза утврђених прописима о издавању публикација, је да:

- 1) објави уџбеник према рукопису који је одобрен;
- 2) обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за четири наредне школске године од године у којој је објављен Каталог;
- 3) обезбеди уџбенике на језику и писму националне мањине и уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, уколико се изабере уџбеник тог издавача, у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за четири наредне школске године од године у којој је објављен Каталог;
- 4) учини уџбеник доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину;
- 5) учини доступним продајној мрежи превод одобреног уџбеника са српског на језик и писмо националне мањине и одобрени уџбеник који се штампа са прилагођеним садржајем и/или форматом, до почетка наредне школске године;
- 6) примерак уџбеника из Каталога достави Заводу и библиотекама високошколских установа које реализују студијске програме за образовање наставника, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник објављен у Каталогу;
- 7) прати квалитет својих уџбеника и мишљења њихових корисника, као и да евиденцију о том праћењу ставља на увид јавности за сваку школску годину, најкасније у року од шест месеци од дана завршетка школске године;

- 8) уплати средства у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године.

Средства од таксе из става 4. тачка 8) овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода, а користе се за намене утврђене чланом 9. овог закона.

Као средство обезбеђења за испуњење обавезе из става 4. тачка 8) овог члана, издавач најкасније до 1. јуна године у којој се објављује Каталог, доставља Министарству меницу у висини од 2% од пројектованог нето прихода, који се израчунава на основу тиража који представља број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале уџбенике тог издавача пре објављивања Каталога, за једну школску годину.

Обавезе издавача из става 4. тач. 1)–5) овог члана односе се и на издаваче чији су приручници и наставни материјали уврштени у Каталог приручника и наставних материјала.

Уколико издавач не испуни обавезе из става 4. тач. 1)–5) и тачке 8) овог члана, Министарство ће активирати меницу, а средства на који гласи меница ће употребити за обезбеђивање уџбеника, у складу са овим законом.

Садржина уџбеника објављеног у Каталогу

Члан 38.

Уџбеник који је објављен у Каталогу, осим података утврђених прописима о издавању публикација, садржи и:

- 1) наслов;
- 2) назив предмета или области, разред и врсту школе за коју се издаје;
- 3) број и датум акта којим је рукопис одобрен за издавање и употребу у школи;
- 4) посебне напомене у вези са издавањем и коришћењем.

Одредбе овог члана сходно се примењују на приручнике и наставна средства, додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Ново издање уџбеника

Члан 39.

Ново издање уџбеника које се штампа са непромењеним садржајем, не подлеже поновном одобравању.

Променом садржаја из става 1. овог члана, не сматра се:

- 1) исправљање грешака и омашки у тексту (имена, називи, бројеви, правописне грешке, застареле илустрације и сл.);
- 2) измене и/или допуне које настају из потребе да се изврши усклађивање са променом прописа, изузев прописа који се односе на Стандарде, План уџбеника и наставни план и програм;
- 3) измене и/или допуне на основу званичних података (научни подаци, мерне јединице, техничке, технолошке и друге ознаке);

- 4) унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 5% садржаја.

Издавач најкасније до 15. маја текуће године за наредну школску годину подноси Министарству захтев за утврђивање да ново издање одобреног уџбеника садржи измене и допуне у складу са ставом 2. овог члана.

Уз захтев, издавач у четири примерка у штампаној и електронској форми доставља одобрени уџбеник, рукопис новог издања уџбеника, образложење измена и допуна уџбеника и доказ о уплати таксе.

Министарство, у року од 10 радних дана од дана пријема захтева из става 3. овог члана, доставља Заводу у три примерка одобрени уџбеник, рукопис новог издања уџбеника у штампаној и електронској форми и образложење измена и допуна уџбеника.

Завод у року од 30 дана од дана пријема захтева издавача, доставља Министарству и издавачу стручно мишљење комисије коју формира из реда запослених да је ново издање уџбеника измењено у складу са ставом 2. овог члана и да не подлеже поновном одобравању, односно да предати рукопис не представља ново издање уџбеника у складу са ставом 2. овог члана.

Уколико у Заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем, могу се ангажовати лица са Листе оцењивача.

Министар у року од 15 дана од дана пријема стручног мишљења из става 6. овог члана доноси решење, којим утврђује да ли ново издање уџбеника представља издање које се штампа са непромењеним садржајем.

Претходно издање уџбеника из става 2. тачка 4) овог члана који има ново издање, остаје у употреби.

Решење из става 8. овог члана уноси се у Каталог.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на уџбенике које одобрава Покрајински секретаријат.

Одредбе ст. 4–8. овог члана сходно се примењују на поступак одобравања уџбеника из члана 20. ст. 14–16. овог закона.

Висину таксе из става 4. овог члана утврђује министар, на предлог Завода.

Средства од таксе из става 4. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

VII. ПОВЛАЧЕЊЕ УЏБЕНИКА ИЗ УПОТРЕБЕ

Члан 40.

Уџбеник се повлачи из употребе у случају:

- 1) да није објављен у складу са одобреним рукописом;
- 2) из члана 32. овог закона (повреда ауторског права);
- 3) да издавач не обезбеди изабрани уџбеник према исказаним потребама школа, у складу са овим законом.

Захтев за повлачење уџбеника свако заинтересовано правно или физичко лице и државни орган може поднети Министарству.

У случају подношења захтева за повлачење уџбеника из разлога утврђеног ставом 1. тачка 1) овог члана, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева за повлачење уџбеника.

Министар доноси решење о повлачењу уџбеника, које је коначно у управном поступку.

Решењем из става 4. овог члана уџбеник се повлачи из употребе у року од 15 дана од дана доношења решења, о чему Министарство обавештава школе које користе повучени уџбеник.

Школе које су користиле уџбеник који је повучен из употребе, дужне су да у року од три радна дана од дана пријема решења из става 4. овог члана, изаберу други уџбеник из Каталога.

Школа о одлуци из става 6. овог члана обавештава Министарство, о чему Министарство у року од три дана обавештава издавача чији уџбеник је школа изабрала.

Изузетно, уколико у Каталогу односно Листи, постоји само уџбеник који је повучен из употребе, Министарство ће:

1) у случају из става 1. тачка 1) овог члана, наложити издавачу да о свом трошку објави уџбеник у складу са одобреним рукописом и замени повучене уџбенике најкасније у року од 30 дана од дана пријема решења, а у случају да издавач не поступи по налогу, Министарство ће активирати меницу;

2) у случају из става 1. тачка 2) овог члана донети решење којим се уџбеник повлачи на крају текуће школске године, а у случају да је правоснажном судском одлуком наложено да се предметни уџбеник одмах повуче из употребе, Министарство ће у року од три дана од дана сазнања за постојање правоснажне судске одлуке, затражити од издавача да у року од осам дана достави доказ да је на основу правоснажне судске одлуке исплатио накнаду власнику ауторских права, у супротном Министарство ће активирати меницу ради исплате накнаде власнику ауторског права како би се уџбеник користио до краја школске године;

3) у случају из става 1. тачка 3) овог члана, наложити јавном издавачу да припреми недостајући уџбеник, који ће се финансирати средствима из активираних меница издавача чији је уџбеник повучен.

Повучени уџбеник брише се из Каталога и Листе.

Одредбе овог члана сходно се примењују на уџбенике које је одобрио Покрајински секретаријат.

VIII. НАДЗОР

Члан 41.

Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство, преко просветних инспектора, у складу са законом.

IX. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 42.

Новчаном казном од 1.000.000,00 до 2.000.000,00 динара казниће се за прекршај издавач – правно лице, односно предузетник, новчаном казном у износу од 250.000,00 од 500.000,00 динара ако:

1) достави лажну изјаву из члана 20. став 6. тачка 9) овог закона;

2) контактира и врши утицај на чланове Комисије у току поступка давања Стручне оцене (члан 22. став 13);

3) учини донацију, поклон или репрезентацију из члана 34. став 4. овог закона;

4) не достави меницу из члана 37. став 2. овог закона;

5) не достави меницу из члана 37. став 6. овог закона.

Новчаном казном од 100.000,00 до 1.000.000,00 динара казниће се за прекршај издавач – правно лице, односно предузетник, новчаном казном у износу од 50.000,00 до 250.000,00 динара ако:

1) не достави примерак одобреног уџбеника свим школским управама ради избора уџбеника (члан 16. став 8);

2) продаје уџбеник, приручник и наставни материјал по цени која је виша од највише малопродајне цене са ПДВ-ом (члан 35. став 6);

3) не достави примерке уџбеника Заводу и универзитетским библиотекама универзитета који реализују студијске програме за образовање наставника (члан 37. став 4. тачка 6);

4) не прати квалитет уџбеника и не ставља евиденцију о праћењу на увид јавности за сваку школску годину (члан 37. став 4. тач. 7).

Новчаном казном од 50.000,00 до 150.000,00 динара казниће се одговорно лице издавача – правног лица за прекршај из ст. 1. и 2. овог члана.

Члан 43.

Новчаном казном од 100.000,00 до 1.000.000,00 динара казниће се за прекршај школа ако:

1) не користи изабрани уџбеник (члан 17. став 10.);

2) користи приручник и наставни материјал који се не налази у Каталогу приручника и наставних материјала (члан 18. став 7);

3) не спроведе избор уџбеника у складу са чланом 33. овог закона;

4) посредује у продаји уџбеника уз накнаду (члан 34. став 2);

5) прими донацију, поклон или репрезентацију из члана 34. став 4. овог закона.

Новчаном казном од 50.000,00 до 150.000,00 динара казниће се и директор, односно одговорно лице школе за прекршај из става 1. овог члана.

Новчаном казном од 50.000,00 до 150.000,00 динара казниће се лице које даје Стручну оцену квалитета, стручно мишљење, односно експертско мишљење, уколико:

1) да нетачну изјаву или одбије да потпише изјаву о сукобу интереса (члан 21. став 5. и члан 26. став 1);

2) не да Стручну оцену у складу са чланом 22. овог закона;

3) не да стручно мишљење, у складу са чланом 24. овог закона;

4) не да експертско мишљење у складу са чланом 25. овог закона.

Х. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 44.

Подзаконски акти за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, осим:

- 1) акта из члана 13. ст. 4–7. овог закона који ће бити донети у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона;
- 2) акта из члана 15. став 3. овог закона који ће бити донет у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона;
- 3) акта из члана 21. став 15. овог закона, који ће бити донет у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 45.

Поступци за одобравање рукописа уџбеника који су започети по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона окончаће се по прописима према којима су започети.

Приручници и наставни материјал за образовање одраслих припремљени у оквиру пројекта „Друга шанса – Развој система функционалног основног образовања одраслих” остају у употреби, бесплатни су за полазнике и могу се преузети у електронској форми са званичне интернет странице Министарства.

Удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих могу да штампају приручнике и наставни материјал из става 2. овог члана.

Приручници и наставни материјал из става 2. овог члана могу се финансирати у складу са одлуком Владе из члана 9. овог закона или из других извора.

Члан 46.

Министарство ће расписати јавни позив за избор чланова Листе оцењивача у року од 30 дана од дана ступања на снагу подзаконског акта из члана 21. став 15. овог закона.

Избор чланова Листе оцењивача окончаће се у року од три месеца од дана објављивања јавног позива из става 1. овог члана.

Изузетно од члана 21. став 5. овог закона, на јавни позив из става 1. овог члана могу се пријавити и лица која су аутори, запослени, ангажовани или пословно повезани, укључујући и друге облике плаћене сарадње са издавачем уџбеника који су одобрени по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона.

Лица из става 3. овог члана не могу бити аутори, запослени, ангажовани или пословно повезани, укључујући и друге облике плаћене сарадње са издавачем уџбеника након пријаве на јавни позив из став 1. овог члана.

Члан 47.

Јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника који ће се користити почев од школске 2019/2020. Министарство ће расписати у року од две године од ступања на снагу подзаконских аката из члана 13. ст. 4–7. и члана 15. став 3. овог закона.

Јавни позив за подношење захтева за одобравање недостајућих уџбеника и приручника и наставних материјала, Министарство ће расписати у

року од месец дана од дана ступања на снагу подзаконских аката из члана 13. ст. 4–7. и члана 15. став 3. овог закона.

Јавни позив за избор уџбеника који ће се користити од школске 2016/2017. до 2018/2019. године, Министарство ће расписати у року од три месеца од ступања на снагу овог закона.

На јавни позив из става 3. овог члана, могу да се јаве издавачи чији су уџбеници одобрени у складу са прописима коју су важили до ступања на снагу овог закона. У пријави на овај јавни позив, издавачи наводе одобрене уџбенике са којим ће учествовати у избору и достављају изјаве из члана 20. став 6. тач. 4)–8) овог закона.

На поступак избора, издавања, повлачења и праћења уџбеника из става 4. овог члана, примењују се одредбе овог закона.

Члан 48.

Захтев за одобравање рукописа уџбеника за школску 2016/2017. годину подноси се у року од 30 дана почев од 1. септембра 2015. године, у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона и чланом 20. став 19. овог закона.

Члан 49.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09).

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона остају на снази до доношења прописа на основу овог закона.

Члан 50.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. ПРАВНИ ОСНОВ

Правни основ за доношење Закона о уџбеницима садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Разлог за доношење новог закона садржан је у потреби да се у правном систему изврше одговарајуће измене и успостави правни и институционални оквир како би се, у погледу надлежности и поступака, обезбедило усаглашавање законских решења у области издавања уџбеника.

Законом о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 55/13), прописана је надлежност Завода за унапређивање образовања и васпитања за предлагање одобравања уџбеника министру надлежном за послове образовања. Како важећи Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) није усклађен са наведеном одредбом, потребно је усаглашавање са Законом о основама система образовања и васпитања.

Досадашња примена закона, који је омогућио лиценцирање великог броја издавача уџбеника и одобравање великог броја уџбеника, није резултирала очекиваним повећањем доступности и квалитета свих уџбеника, што се посебно односи на побољшање доступности и квалитета уџбеника за стручне школе. У школској 2014/2015. години, у Републици Србији ученици су у 15 подручја рада у стручним школама уписала 132 образовна профила у четворогодишњем трајању и 105 образовних профила у трогодишњем трајању, што укупно чини 75% ученичке популације у средњим школама.

Отварање тржишта уџбеника за приватне издаваче довело је до веће понуде уџбеника за основу школу, али је понуда уџбеника за стручне предмете у стручним и уметничким школама остала готово непромењена тако да велики број ових уџбеника датира из деведесетих година прошлог века. Неусаглашеност уџбеника за стручне школе са научним, техничко-технолошким и друштвеним променама насталим у последњих 20 година, довела је до ситуације да су постојећи уџбеници за стручне предмете у стручним школама услед своје застарелости практично неупотребљиви. Уз то, важећи закон није предвидео обавезу издавача да издају ове уџбенике, као ни шта се дешава у ситуацији када ниједан издавач неће да издаје недостајући уџбеник. Овакво стање довело је до ситуације да се настава у стручним школама одвија практично без уџбеника, а чињеница да око 75% ученика у средњем образовању школа похађа стручне школе, чини ову материју ургентном за регулисање.

Такође, иако важећи закон омогућава издавање уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, готово да не постоје нови или одговарајући уџбеници и наставна средства за ову категорију ученика.

Имајући у виду наведено, Предлог закона уводи нове институте и нове категорије уџбеника у циљу повећања квалитета и доступности уџбеника свим ученицима.

Осим тога, током петогодишње примене Закона о уџбеницима и другим наставним средствима утврђена је потреба да се побољшају, прецизирају и поједноставе постојеће процедуре, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и осигурао већи квалитет уџбеника.

Утврђена је и потреба да се одређени стручни термини другачије или прецизније дефинишу, као и да се уреди поступак финансирања, односно суфинансирања уџбеника, средствима буџета Републике Србије, посебно водећи рачуна о материјалној/социјалној димензији корисника бесплатних уџбеника, као и једнакој доступности и обезбеђивању недостајућих уџбеника за све ученике.

Такође, поједина законска решења заснована су на препорукама које је на важећи закон доставила Агенција за борбу против корупције, Заштитник грађана и Повереник за доступност информација од јавног значаја и заштиту података о личности.

Сходно наведеном, припремљен је Предлог закона о уџбеницима.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

1. Основне одредбе (чл. 1 – 11)

Чланом 1. Предлога закона о уџбеницима (у даљем тексту: Предлог закона) уређује се предмет Предлога закона и то: припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и наставних материјала и додатних наставних средстава за основну и средњу школу (у даљем тексту: школа), припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и помагала за предшколско васпитање и образовање и школу, као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном раду.

Чланом 2. Предлога закона дефинисан је појам уџбеника, уџбеничког комплета и другог наставног средства. Новим законским решењем прописано је да уџбенички комплет чини уџбеник и друго наставно средство за одређени предмет, односно наставну област или модул (у даљем тексту: предмет) у одређеном разреду, а састав уџбеничког комплета утврђен је Планом уџбеника. Новину представља одредба којом је предвиђено да уџбеник и уџбенички комплет (у даљем тексту: уџбеник) по правилу садрже електронски додаток, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад, и који је одобрен у складу са овим законом. Циљ увођења електронског додатка је приближавање и прилагођавање материје ученику укључивањем информационо-комуникационих технологија у образовање и васпитање.

Чланом 3. Предлога закона дефинисане су категорије уџбеника на језику и писму националне мањине.

Чланом 4. Предлога закона дефинисан је појам уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, а начин прилагођавања садржаја прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Члан 5. Предлога закона дефинише додатно наставно средство као друго наставно средство које је корисно за употребу у настави и самосталан рад ученика и које је усклађено са програмом предмета, а није прописано као саставни део уџбеничког комплета.

Овим чланом дефинише се и појам наставног помагала које представља наставно средство које се користи у образовно-васпитном раду деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом. Осим наведеног, дефинисано је да додатно наставно средство може бити и приручник за наставника.

Чланом 6. Предлога закона дефинисани су појмови дидактичког средства и дидактичког игровног средства која се користе у васпитно-образовном раду у предшколској установи, школи и школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Члан 7. Предлога закона уводи нову категорију наставног средства – приручник и наставни материјал, који се могу користити за: стручне предмете у уметничким и стручним школама (уз уџбеник или самостално), основно образовање одраслих и образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Приручник и наставни материјал представља наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних способности ученика и полазника, чији садржај прати наставни план и програм и који је одобрен у складу са овим законом.

Циљ овог законског решења је да се у поступку одобравања који је краћи и флексибилнији дође до наставног средства намењеног односно прилагођеног одређеној категорији деце, ученика и полазника, које је усклађено са савременим токовима струке и педагошко-методичким захтевима.

Члан 8. Предлога Закона уводи обавезу школе да Годишњим планом рада предвиди и потребна додатна наставна средства које се користе у образовно-васпитном раду, која представљају саставни део библиотечно-информационе грађе и извора, у складу са законом.

Чланом 9. Предлога Закона створен је правни основ да Влада донесе одлуку о финансирању, односно суфинансирању набавке и доделе уџбеника, приручника и наставних материјала средствима буџета Републике Србије за ученике и полазнике из социјално/материјално угрожених породица. Одредбама овог члана предвиђено је и да, ради обезбеђивања уџбеника и приручника и наставних материјала за основну школу на језицима националних мањина и за ученике са сметњама у развоју, Влада може донети одлуку о финансирању односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе тих уџбеника, приручника и наставних материјала које је јавни издавач обавезан да припреми у складу са овим законом, као и да уколико исти не буду одобрени Влада може донети одлуку о финансирању односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе тих уџбеника, приручника и наставних материјала приватног издавача за које се изјаснио највећи број ученика одређене генерације, а које је приватни издавач обавезан да припреми, у складу са овим законом. Такође је пописано да Влада може да донесе и одлуку о финансирању односно суфинансирању набавке и/или доделе недостајућих уџбеника, приручника и наставних материјала за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама. Циљ ових одредби је омогућавање једнаке доступности уџбеника и приручника и наставних материјала за ученике и полазнике из социјално/материјално угрожених породица, односно обезбеђивање недостајућих уџбеника, приручника и наставних материјала за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, на језику националне мањине, као за стручне предмете у стручним и уметничким школама, уколико ни један издавач није на Јавни позив доставио захтев за одобравање рукописа одређеног уџбеника, приручника и наставног материјала.

Чланом 10. Предлога закона уређује се употреба језика и писма на којима се штампају уџбеник, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко средство, дидактичко игровно средство и приручник за наставнике, у складу са потребама ученика (српски језик, страни језик, језик националних мањина, Брајево писмо или формати који су прилагођени за слепе и слабовиде, за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом).

Новину у овом закону представља одредба коју је министарство прихватило на захтев заједнице стручних школа, а којом је прописано да изузетно, приручник и наставни материјал за стручне предмете у стручним и уметничким школама могу бити штампани на српском језику и латиничном

писму, уколико је начин излагања садржаја наставног програма одређене стручне области, услед коришћења међународног система мера и јединица у функцији бољег представљања и разумевања садржаја.

Посебним ставом наглашено је да се одредбе овог члана сходно примењују и на електронски додатак.

Чланом 11. Предлога закона уређује се забрана дискриминације у садржајима уџбеника, приручник и наставни материјал, додатно наставно средство, дидактичко средство, дидактичко игровно средство и приручник за наставнике, у складу са одредбама Устава Републике Србије и законом који уређује област забране дискриминације.

2. Издавачи уџбеника (члан 12)

Чланом 12. Предлога закона дефинисан је појам издавача уџбеника, (јавни и приватни издавач) и прописано да се издавањем приручника и наставних материјала поред издавача могу бавити удружења стручних школа, удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих, удружења школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и струковно удружење дефектолога. Циљ давања могућности свим наведеним субјектима да се баве издавањем уџбеника је подстицање и охрабривање струке да се укључи у израду приручника и наставних материјала и на тај начин омогући већи квалитет и доступност.

Ставом 2. овог члана, прописана је обавеза јавног издавача да припрема рукописе уџбеника за све предмете у основној школи и дидактичка средства за припремни предшколски програм, на српском и на језику националне мањине, као и уџбенике који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, осим за ученике у инклузивном образовању. Прописивањем наведене обавезе јавног издавача извршено је усклађивање са постојећим прописима, најпре са Законом о јавним предузећима („Службени гласник РС”, бр. [119/12](#) и [аутентично тумачење](#) – 116/13) којим је, поред осталог, прописано да је издавање уџбеника делатност од општег интереса. Такође сходно одредбама Устава и Закона о основама система образовања и васпитања, основно образовање и припремни предшколски програм су обавезни. Утврђивањем обавезе јавном издавачу да припрема рукописе уџбеника за све предмете у основној школи, дидактичка средства за припремни предшколски програм на српском и на језицима националних мањина, као и уџбенике који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, осим у за ученике у инклузивном образовању, обезбеђује се доступност уџбеника за сву децу и ученике. Нарочито је значајна чињеница да ће јавни издавач бити у обавези да припреми уџбенике односно дидактичка средства за све наведене категорије ученика, и то одмах по расписаном јавном позиву, а неће се чекати тренутак да уџбеник уђе у Каталог па да се онда преводи на језик националне мањине, односно прилагођава садржај и/или формат. Овакво решење гарантује да ће националне мањине, као и ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, имати барем један уџбеник из сваког предмета по истој малопродајној цени као и уџбеник на српском језику.

Друга значајна новина која се тиче издавача уџбеника, у односу на важећи закон, је укидање дозволе за издавање уџбеника-лиценце, а једини услов је да је правно лице регистровано за обављање издавачке делатности.

3. Припремање уџбеника (чл. 13–19)

Чланом 13. Предлога закона дефинисан је појам, поступак, надлежност и рокови за доношење као и објављивање Плана уџбеника.

Новину представља одредба која предвиђа да се Планом уџбеника, поред уџбеника/уџбеничких комплета по предметима, областима и нивоима образовања, за стручне предмете у стручним школама, за полазнике у основном образовању одраслих и образовање ученика са сметњама у развоју који се користе у образовно-васпитном раду, поред уџбеника, Планом уџбеника може прописати и приручник и наставни материјал.

Такође, новина је и одредба којом се утврђује подељена надлежност за доношење плана уџбеника између Националног просветног савета, који доноси план уџбеника за све области и нивое образовања, осим за стручне предмете у стручним школама за које план уџбеника доноси Савет за стручно образовање и образовање одраслих, ради усклађивања са изменама Закона о основама система образовања и васпитања

Циљ ове одредбе је да се, у случају непостојања уџбеника или непостојања одговарајућег уџбеника, предвиди могућност штампања и употребе приручника и наставног материјала, будући да је поступак њиховог одобравања краћи и флексибилнији, те да захтев за њихово издавање издавач може да подноси сваке године.

Треба напоменути да приручник и наставно средство никако не представљају замену за уџбеник, већ алтернативу уколико уџбеник не постоји или је застарео, која ће омогућити деци, ученицима и полазницима да користе адекватно и квалитетно наставно средство.

Прописано је и да, уколико Надлежни савет (Национални просветни савет или Савет за стручно образовање и образовање одраслих) не донесе план уџбеника у року од 45 дана од дана када му Завод достави предлог, министар доноси план уџбеника.

Чланом 14. Предлога закона утврђена је садржина плана уџбеника. Новину у односу на важећи закон представља утврђивање препорученог броја страна, односно обима уџбеника.

Циљ прописивања препорученог броја страна, односно обима уџбеника је да се избегне непотребно оптерећивање уџбеника непотребним и сувишним садржајем, већ да се евентуално сваки додатни садржај уврсти у електронски додатак уз уџбеник. О препорученом броју страна, односно обима уџбеника одлуку ће свакако донети струка.

Намера ове одредбе није да паушално одреди број страна као што се паушално не одређује број часова наставе за поједине предмете. Број часова је дефинисан за сваки предмет и наставник не може повећавати или смањивати потребан број часова без обзира на своју аутономију у одабиру метода рада. Уџбеник прати план и програм и на основу тога може се дати препоручен обим уџбеника. Поред тога, важно је напоменути да се за сваки уџбеник препоручује електронски додатак који би требало да буде намењен ученику за самостални рад. На тај начин број, нпр. задатака из математике никако није ограничен већ, напротив, повећан.

Члан 15. Предлога закона утврђује појам, поступак и надлежност за доношење Стандарда квалитета уџбеника, и обавеза да уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника и који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене.

Стандарди квалитета и упутство о њиховој примени утврђују се за: уџбеник, електронски додатак, приручник и наставне материјале, уџбенике, приручнике и наставне материјале за који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, за додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство.

Новину у овом члану представља одредба којом је прописано да испуњеност Стандарда квалитета представља основ за доношење, не само

стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, већ и стручног мишљења о рукопису приручника и наставног материјала, додатног наставног средства, дидактичког и дидактичког игровног средства и приручника за наставнике, као и експертског мишљења

Члан 16. Предлога закона прописује да Министарство, сваке четврте године расписује јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника, а изузетно и ван овог рока у случају доношења новог наставног плана и програма, Министарство расписује јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника, водећи рачуна о роковима потребним за израду новог уџбеника, као и почетку примене новог наставног програма. рок за израду новог уџбеника не може бити краћи од 60 дана.

Предлогом је прописана садржина јавног позива, као и да се расписује до 1. марта године у којој се објављује Листа одобрених уџбеника (у даљем тексту: Листа).

Сви уџбеници за које је расписан јавни позив и који су одобрени биће уврштени на листу истовремено, како би се обезбедила истовремена доступности података о одобреним уџбеницима, чиме ни један издавач неће бити у предности, односно неће бити оштећен због ранијег, односно каснијег уврштавања на Листу, а Листа се такође објављује на званичној интернет страници Министарства, најкасније до 31. децембра школске године у којој се објављује Каталог уџбеника.

Предлогом закона таксативно су наведени подаци које Листа садржи.

Новину представља одредба којом је прописано да је издавач дужан да у року од осам дана од дана објављивања Листе, достави свим школским управама најмање један примерак уџбеника, ради обезбеђивања доступности уџбеника школама у поступку избора уџбеника, као и одредба којом је утврђено да, уколико на јавни позив из овог члана ниједан издавач не поднесе захтев за одобравање уџбеника, односно приручника и наставног материјала, Министарство налаже јавном издавачу да припреми недостајуће уџбенике, и одређује рок у којем је обавезан да поднесе захтев за њихово одобравање.

Члан 17. Предлога закона дефинише појам и начин попуњавања Каталога уџбеника.

За разлику од решења у важећем Закону, по којем се сви одобрени уџбеници објављују у Каталогу, Предлог закона прописује да се у Каталог се увршћују уџбеници за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације. Уколико је након изјашњавања школа изабрано више од шест уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћује шест уџбеника са највећим процентом. Уколико је након изјашњавања школа изабрано мање од три уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћују три уџбеника са највећим процентом;

Такође, прописано је да уколико су након расписаног јавног позива одобрена само три уџбеника, сва три ће аутоматски бити уврштени у Каталог, независно од избора школа, као и уџбеник чији је садржај и формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и уџбеник чији формат односно писмо је прилагођено ученицима са инвалидитетом.

За наставу која се изводи на језику националне мањине, у Каталог се увршћују сви одобрени уџбеници за наставу на језику и писму националне мањине и уџбеници чији је садржај и формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју, односно чији је формат односно писмо прилагођено ученицима са инвалидитетом, који се налазе на листи.

Предлогом је дефинисан појам „одређена генерација ученика” под којом се сматрају сви ученици на територији Републике Србије који похађају наставу из предмета за који се бира уџбеник у школској години у којој се објављује Каталог. То значи да се за сваки уџбеник који се бира, под „одређеном

генерацијом” подразумевају сви ученици који похађају наставу из тог предмета у школској години у којој школа бира уџбеник.

Каталог се објављује најкасније до 20. априла школске године у којој се објављује Листа, на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а уџбеници одобрени и изабрани након доношења новог наставног плана и програма, накнадно се уврштају у Каталог.

Поред тога, таксативно су наведени који подаци се уносе у Каталог и прописано да Министарство води и електронски регистар, који поред података из Каталога, садржи и податке о називу школа и броју ученика који користе уџбенике.

Прописана је забрана да школа користи уџбенике који нису уврштени у Каталог.

Члан 18. Предлога закона прописује да Министарство по потреби објављује јавни позив за подношење захтева за одобравање приручника и наставних материјала, те да тај јавни позив садржи податке о наслову приручника и наставних материјала, по нивоима образовања, врсти школе, разредима и предметима, облику, највишој малопродајној цени приручника и наставних материјала, медију, језику и писму на ком се штампа, начин и рок за подношење захтева.

Овај члан уводи појам Каталога приручника и наставних материјала, који садржи одобрене приручнике и наставне материјале за стручне предмете у стручним и уметничким школама, приручнике и наставне материјале за образовање одраслих и приручнике и наставне материјале за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Каталог приручника и наставних материјала објављује се и редовно ажурира на званичној интернет страници Министарства, Савета за стручно образовање и образовање одраслих и Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Прописана је и забрана школи да користи приручник и наставни материјал који није уврштен у овај Каталог.

Члан 19. Предлога закона уводи нови појам – Листу додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Значајно је поменути да је овим чланом предвиђено да уџбенике који су у Листи, а нису уврштени и Каталог, на захтев издавача, школе, односно наставници могу користити као додатно наставно средство.

Ова листа се објављује и редовно ажурира на званичној интернет страници Завода, а садржај Листе таксативно је наведен.

4. Одобравање уџбеника, приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава (чл. 20–32)

Члан 20. Предлога закона прописује да се захтев за одобравање уџбеника подноси на основу Јавног позива којим се утврђује рок за подношење захтева за одобравање уџбеника.

Такође, издавачима је омогућено да мимо објављеног Јавног позива, могу да поднесу захтев за одобравање уџбеника, сваке године у року од 30 дана, почев од 1. септембра, осим у школској години у којој се објављује Јавни позив и школској години у којој се објављује Листа, а ови уџбеници моћи ће да се користе као додатно наставно средство, а биће уврштени у Листу одобрених уџбеника након објављивања наредног Јавног позива. Ново решење у односу на важећи закон преставља обавеза издавача да обезбеди да достављени материјал не садржи име аутора.

Такође, овим чланом прописано је да елаборат који издавач доставља, обавезно садржи референце и истраживања која су коришћена у припреми рукописа, као и опис електронског додатка и начин на који ће издавачи пратити квалитет уџбеника.

Новина је и обавеза издавача да приликом достављања захтева за одобравање уџбеника достави и следећих пет сагласности: да ће штампати уџбеник на језику националне мањине у случају избора тог уџбеника; да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју који похађају наставу у школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом; да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати у прилагођеном формату за ученике са инвалидитетом који похађају наставу у школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом и инклузивном образовању; да ће омогућити наставницима ученика у инклузивном образовању да без накнаде користе садржаје уџбеника који је изабрала њихова школа ради прилагођавања уџбеника према индивидуалном образовању за ученике са сметњама у развоју, као и сагласност издавача да се његов уџбеник уврсти у Каталог, уколико буде изабран у складу са овим законом.

Циљ оваквог решења је подизање друштвене одговорности издавача, будући да је област издавања уџбеника делатност од јавног значаја, те да издавање уџбеника првенствено подразумева обезбеђивање једнаке доступности квалитетног уџбеника за све ученике, без обзира на тираж и профитабилност издавања појединих уџбеника, као што су уџбеници на језику и писму појединих националних мањина и уџбеници чији садржај и/или формат је прилагођен ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Као један од механизма за избегавање сукоба интереса прописана је и обавеза издавача, да приликом подношења захтева за одобравање уџбеника, достави изјаву о томе да ли је неко од чланова Листе оцењивача аутор тог издавача, запослен, ангажован, пословно повезан са тим издавачем, укључујући и друге облике плаћене сарадње.

За разлику од важећег законског решења, нису предвиђена обавеза издавача да уз рукопис доставља три појединачне и заједничку рецензију.

Значајно поједностављење процедуре и рокова представља одредба којом је прописано да уколико издавач подноси захтев за одобравање уџбеника који је уврштен у важећу Листу, а није дошло до промене наставног плана и програма за тај предмет, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на ново издање уџбеника, осим одредаба које се односе на плаћање таксе.

Овим чланом посебно је уређено и подношење захтева за одобравање превода уџбеника који је већ одобрен на српском језику на језик и писмо националне мањине, као и одобравање прилагођавање садржаја и/или формата одобреног уџбеника за ученика са сметњама у развоју који похађају школу за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, те да се на одобравање ових уџбеника сходно примењују поједине одредбе које се односе на ново издање уџбеника.

Овим чланом прописана је и обавеза издавача да уз захтев за одобравање уџбеника достави и доказ о уплаћеној такси за стручну оцену квалитета рукописа уџбеника, чију ће висину утврдити министар. На овај начин избегава се ситуација да се средствима републичког буџета финансирају стручњаци који прегледају уџбенике, чијим издавањем издавачи остварују профит, што је случај према важећем закону.

Члан 21. Предлога закона дефинише појам Листе оцењивача уџбеника, у коју се, на основу јавног позива коју расписује министар, бирају лица са одговарајућим образовањем и компетенцијама која ће учествовати у оцењивању квалитета рукописа уџбеника.

Избор лица која се пријаве на јавни позив, врши министар, на предлог посебне комисије сачињене од 11 чланова, именованих на предлог Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Покрајинског завода, Покрајинског секретаријата и Министарства, који обавезно морају бити стручњаци из области образовања и васпитања.

Прописивањем обавезе да се на званичној интернет страници Министарства објављују: име и презиме оцењивача; степен и врста њиховог образовања; њихова стручна биографија, као и ниво образовања и предмет за који је изабран као оцењивач, обезбеђена је доступност података јавности о лицима која ће давати стручну оцену квалитета рукописа уџбеника.

Квалитетнији поступак и уједначеност оцењивања постигнута је прописивањем одредбе којом је утврђено да ће једна Комисија за оцену рукописа бити формиране за сваки предмет по нивоима и врсти образовања.

У Листу оцењивача бирају се лица са одговарајућим високим образовањем за одговарајући предмет односно стручну област (стручњак), лица са одговарајућим компетенцијама из области методике струке/одговарајућег предмета/области (методичар), наставник (практичар) и лица са компетенцијама у складу са специфичним потребама одређеног предмета, стручне области, односно нивоа образовања, врсте уџбеника, узраста, потреба и могућности ученика (психолог, дефектолог, андрагог, стручњак за информационо-комуникационе технологије, лингвиста за страни језик и језике националних мањина и сл).

Завод од чланова Листе оцењивача формира Комисију за оцену рукописа (у даљем тексту: Комисија), за сваки предмет по нивоима и врсти образовања, у коју се обавезно именује најмање по један стручњак, методичар и наставник-практичар и најмање један члан који је запослен у Заводу, односно Покрајинском заводу, а по потреби могу бити именовани и психолог, дефектолог, андрагог, стручњак за информационо-комуникационе технологије, лингвиста за страни језик и језике националних мањина и слично.

Овај члан садржи овлашћење министра да пропише начин и поступак избора лица на Листу оцењивача, програм обуке за оцењиваче, етички кодекс лица која учествују у поступку одобравања и експертизе уџбеника и поступак именована чланова Комисије.

Члан 22. Предлог закона прописује да стручну оцену квалитета рукописа уџбеника, уместо Завода даје Комисија за оцену рукописа у року од 90 дана од дана пријема рукописа. Стручна оцена мора да садржи позив на испуњеност Стандарда квалитета уџбеника који су прописани подзаконским актом из члана 15. став 3. Закона

Комисију именује Завод од чланова Листе оцењивача и једног представника Завода.

Пре него што достави Заводу стручну оцену, Комисија може једном вратити рукопис издавачу ради исправке недостака у року од осам дана од дана пријема, а овај рок урачунава се у рок од 90 дана.

На основу стручне оцене коју доставља Комисија, Завод министру и издавачу доставља предлог да се уџбеник одобри односно да се захтев за одобравање одбије, заједно са стручном оценом у прилогу.

Предлогом је прописано да стручна оцена мора бити образложена, а транспарентност се обезбеђује одредбом којом је утврђено да се све стручне оцене објављују на званичној интернет страни Завода, истовремено са Листом уџбеника.

Предлог предвиђа решење и у случају да Завод не достави министру и издавачу предлог. У том случају министар ће затражи од Завода да му достави стручну оцену Комисије и на основу ње донеће решење, а уколико је стручна

оцена негативна, министар ће је доставити издавачу како би могао да поднесе захтев за експертизу.

Имајући у виду да издавач доставља уз захтев за одобравање уџбеника, рукопис који не садржи име аутора, дужан је да Министарству достави имена аутора уџбеника у року од три дана од дана пријема Стручне оцене, а уколико издавач подноси захтев за експертизу у року од три дана од дана пријема експертског мишљења.

Како би се спречио недозвољени утицај на чланове Комисије у току поступка давања стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, овим чланом забрањено је издавачима да контактирају чланове Комисије у току овог поступка.

Овај члан садржи овлашћење министра да пропише ближе услове у погледу доношења Стручне оцене.

Чланом 23. Предлога закона прописује се да захтев за одобравање приручника и наставних материјала издавач подноси Министарству, односно покрајинском органу надлежном за послове образовања, а додатно наставно средство, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства Заводу, односно установи надлежној за послове унапређења и развоја стручно-истраживачког рада у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања на територији аутономне покрајине (у даљем тексту: Покрајински завод).

Овим чланом јасно су разграничене надлежности између републичких и покрајинских органа и установа.

Прописано је овлашћење министра да утврди висину таксе за стручно мишљење.

Члан 24. Предлога закона прописује поступак одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, јасно разграничавајући надлежност Министарства и Покрајинског секретаријата.

Овај члан садржи овлашћење министра да подзаконским актом пропиште начин и поступак давања стручног мишљења у поступку одобравања приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Чланом 25. Предлога закона прописан је поступак експертизе рукописа уџбеника.

Дефинисано је подношење захтева за експертизу, надлежност за поступање и рокови у поступку давања експертског мишљења. Новина у односу на досадашње законско решење је подељена надлежност између савета, и тако да Национални просветни савет образује стручну комисију за основну школу и општеобразовне предмете у средњој школи, а Савет за стручно образовање и образовање одраслих за стручне предмете у стручним школама.

Стручна комисија образује се од чланова Листе оцењивача, који нису били чланови Комисије за које је поднет захтев за експертизу. Поступак експертизе рукописа уџбеника спроводи се сходно одредбама подзаконског акта којим ће бити прописан начин и поступак давања Стручне оцене.

Циљ овог решења је увођење обавезности лицима која дају експертско мишљење, да у том поступку поштују одредбе које се односе на начин и поступак давања стручне оцене, чиме ће се повећава квалитет овог другостепеног поступка.

Поступак експертизе утврђен овим чланом сходно се примењује и на експертизу рукописа приручника и наставног материјала.

Такође, прописано је да министар прописује висину таксе за трошкове експертизе које сноси издавач, те да та средства представљају приход буџета Републике Србије.

Чланом 26. Предлога закона уређује се сукоб интереса у поступку давања Стручне оцене и експертизе. Лица која учествују у наведеним поступцима пре почетка рада потписују изјаву којом потврђују да нису аутори уџбеника за основну и средњу школу, да нису запослени, ангажовани или пословно повезани са издавачем уџбеника, укључујући и друге облике плаћене сарадње, односно да нису повезани са одговорним лицем издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за њихово изузеће. Прописан је и поступак и надлежност за утврђивање постојања сукоба интереса.

Прописано је брисање са Листе оцењивача и забрана поновног именовања лица за које се утврди да је дао нетачну изјаву из члана 21. став 5. овог предлога закона и става 1. овог члана.

Чланом 27. Предлога закона утврђена је надлежност за одобравање уџбеника на српском језику, уџбеника за верску наставу и уџбеника на језику националне мањине

Овим чланом извршено је усаглашавање са Законом о основама система образовања и васпитања у погледу надлежности за предлагање одобравања уџбеника.

Чланом 28. Предлога закона прописано је да министар одобрава приручнике и наставне материјале, на предлог Завода, као и да Завод одобрава додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Чланом 29. Предлога закона утврђена је надлежност за у поступку одобравања уџбеника, приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине.

Надлежност аутономне покрајине односи се само на националне мањина чији национални савети имају седиште на њеној територији.

Чланом 30. Предлога закона прописана је садржина решења о одобравања рукописа уџбеника, а одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике и наставне материјале, додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Чланом 31. Предлога закона прописана је садржина решења о одбијању захтева одобравања рукописа уџбеника, а одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике и наставне материјале, додатна наставна средства, наставна помагала, дидактичка средства и дидактичка игровна средства..

Чланом 32. Предлога закона утврђени су случајеви у којима се поступак одобравања уџбеника обуставља, односно повлачи из употребе, уколико су претходно одобрени.

О обустави поступка одобравања, односно повлачењу уџбеника министар доноси закључак о обустављању поступка, односно решење о повлачењу уџбеника која су коначна у управном поступку.

5. Избор уџбеника, одређивање јавише малопродајне цене са ПДВ-ом, праћење и вредновање (чл. 33–36)

Члан 33. Предлога закона, представља значајну новину у односу на избор уџбеника који је прописан важећим законом.

За разлику досадашњег решења, прописано је да школа са Листе одобрених уџбеника бира уџбенике који ће се користити наредне четири школске године. Школа бира најмање три уџбеника за сваки предмет у сваком разреду, које рангира према приоритету у посебном списку, која је саставни део

одлуке о избору уџбеника, а уколико се на листи налази три или мање уџбеника школа бира један уџбеник, о чему обавештава Савет родитеља.

Одлуку о избору уџбеника, као и у важећем закону, доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе, укључујући и уџбенике за наставу на језику националне мањине и уџбенике са прилагођеним садржајем и/или форматом, док ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом у инклузивном образовању, користе уџбенике које је изабрала школа.

На овај начин, избор уџбеника се може ускладити са доношењем школског програма, који се по правилу доноси сваке четврте године. Такође, избор уџбеника на четири године знатно олакшава поступак куповине и дистрибуције уџбеника, будући да ће се исти уџбеници користити четири године.

Такође, новина је и да се у свим одељењима истог разреда исте школе, за исти наставни предмет по правилу користи се исти уџбеник једног издавача. Изузетак су ситуације када у одељењу има ученика који похађају део наставе на језику националне мањине.

На исти начин бирају се уџбеници за ученике који похађају наставу на језику националне мањине и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом који похађају школе за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

У случају да уџбеник који је изабрала школа не буде објављен у Каталогу, школа има обавезу да у року од пет радних дана од дана објављивања Каталога, изабере други уџбеник који је објављен у Каталогу и о томе обавести Министарство.

За случај да на Листи нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, односно уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом, предвиђено је да је издавач чији уџбеник има највећи проценат у Каталогу, обавезан да тај уџбеник преведе на одговарајући језик националне мањине, односно да обезбеди уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом.

Циљ наведеног решења је да се у недостатку уџбеника који је оригинално припремљен на језику националне мањине, односно чији је садржај и/или формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, обезбеди одговарајући уџбеник у што краћем року. Овако изабране уџбенике штампаће за наредне четири школске године један издавач, и то онај који има највећи проценат тог уџбеника на српском језику у Каталогу, што ће смањити трошкове израде ових уџбеника.

Да би се у ситуацији када школа није доставила одлуку о избору уџбеника у предвиђеном року, избегла могућност да ученици не знају које ће уџбенике користити, Министарство доноси одлуку о уџбеницима који ће се користити у тој школи, тако што бира уџбенике који су најзаступљенији на територији школске управе којој припада та школа.

Прописано је да коначну одлуку о уџбеницима који ће се користити у школи наредне четири школске године, школа објављује на огласној табли и обавезујућа је. Такође, предвиђено је да школа у својој документацији трајно чува списак изабраних уџбеника, заједно са образложеним предлогом.

Новина је и обавеза школе да податке о уџбеницима које је изабрала да користи уноси у електронски регистар уџбеника, у складу са овим законом.

Чланом 34. Предлога закона уважене су препоруке које је на одредбе важећег закона које се односе на избор уџбеника дала Агенције за борбу против корупције.

Предвиђено је да наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство. Полазећи од чињенице да је Планом уџбеника прописан садржај уџбеничког комплета који је обавезан за сваки предмет, поставља се питање оправданости коришћења додатног

наставног средства, посебно имајући у виду да су наставници претходно изабрали одговарајући уџбеник/уџбенички комплет.

Акцент ове одредбе је на забрани да наставник захтева куповину наставног средства које није обавезно и тако излаже родитеље додатним трошковима. Међутим, додатно наставно средство које предложи наставник се може користити, уколико се сви родитељи ученика у одељењу писмено са тим сагласе.

Међутим, наведена одредба не спречава наставника да уколико сматра да коришћење додатног наставног средства може унапредити образовно-васпитни рад, наставник исти користи у реализацији наставе, али не може захтевати од ученика да то додатно наставно средство купи.

Овим чланом прописана је и забрана издавачу да учини, а школи, предшколској установи или запосленом да прими сваку донацију, поклон или репрезентацију, учињену на непосредан или посредан начин, у било ком износу или облику, али је прецизирано да се донацијом, поклоном или репрезентацијом не сматра представљање уџбеника у трајању од највише једног радног дана које мора бити реализовано у просторијама школе и репрезентације мале вредности (оловке, календари, блокови за писање), као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје у поступку избора уџбеника.

Имајући у виду да се уџбеници набављају од различитих издавача прописано је да школа, уз сагласност Савета родитеља, може без накнаде, да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника, уколико се тиме родитељима олакшава прибављање уџбеника.

Члан 35. Предлога закона уводи нови институт – највишу малопродајну цену уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом. Одредбама овог члана прописано је да министар, на основу предлога Комисије за одређивање највише малопродајне цене уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, сваке године доноси одлуку о највишој малопродајној цени уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом најкасније до 15. марта текуће године за наредну школску годину. Ова комисија, коју именује министар, бројаће седам чланова од којих су три представници издавача (један јавни и два приватна), по један из Министарства, органа надлежног за послове трговине, органа надлежног за заштиту потрошача и један стручњак за економске науке којег предлаже социјално-економски савет.

Критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, као и начин рада Комисије прописале заједнички министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине.

Ове одредбе унете су, између осталог и због чињенице да су сви одобрени уџбеници усклађени са Стандардима квалитета, те да избор уџбеника врше наставници, а плаћају их родитељи или држава. Овим решењем штити се интерес родитеља и спречава могућност да неки родитељи због избора доста скупљег уџбеника од стране наставника имају несразмерно веће трошкове.

Циљ ове одредбе није „јефтин уџбеник“, нити умањење профита издавача, већ да се на основу јасних параметара утврди највиша малопродајна цена са ПДВ-ом, јер је у досадашњој примени закона дешавало да различита одељења истог разреда у школи плаћају различите цене комплета уџбеника.

Предвиђено је да се највиша малопродајна цена са ПДВ-ом утврђује сваке године најкасније до 15. марта текуће године за наредну школску годину. У години када се објављује Листа, максимална малопродајна цена се објављује у тренутку објављивања јавног позива, тако да родитељи и школе имају информацију о цени приликом избора уџбеника.

Треба напоменути да уколико највиша цена не би била утврђена, издавачи би без оправданих разлога могли сваке године да повећају цену уџбеника, које родитељи морају да купе у наредне четири школске године. Овај

члан прописује да највиша малопродајна цена уџбеника и приручника и наставних материјала, који се штампа на језику националне мањине, односно са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од највише малопродајне цене уџбеника и приручника и наставних материјала на српском језику који је преведен, односно чији се садржај и/или формат прилагођава.

Прописано је овлашћење министра надлежног за послове образовања и министра надлежног за послове трговине да заједнички прописују критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом и начин рада Комисије.

Члан 36. Предлога закона уводи обавезу издавачима уџбеника да кроз унутрашњи систем контроле прате квалитет својих уџбеника и евиденцију о том праћењу стављају на увид јавности.

Поред издавача, квалитет уџбеника и резултате коришћења уџбеника у образовно-васпитном раду континуирано прати Завод.

6. Издавање уџбеника (чл. 37–39)

Чланом 37. Предлога закона утврђени су рокови у којима је Министарство обавезно да достави издавачима обавештење о исходу избора уџбеника који могу бити уврштени у Каталог, као и обавеза издавача да у року од седам дана од дана пријема овог обавештења Министарству достави бланко соло меницу са меничним овлашћењем у висини износа од 10.000.000,00 динара, а да уколико дође до активирања ове менице, издавач је у обавези да у року од 8 дана од дана подношења менице на наплату Министарству достави нову бланко соло меницу са меничним овлашћењем у висини износа од 10.000.000,00 динара.

Уколико издавач не достави меницу уџбеник неће бити уврштен у Каталог, а школе које су изабрале уџбеник тог издавача користиће следећи изабрани уџбеник који се налази у Каталогу, а уколико у Каталогу односно у Листи нема другог одобреног уџбеника за тај предмет, Министарство ће наложити јавном издавачу да припреми недостајући уџбеник и одредити рок у којем је обавезан да поднесе захтев за одобрење тог уџбеника.

Сврха овог решења јесте да гарантује да ће уџбеници бити доступни ученицима у периоду за који је изабрани уџбеник одобрен.

Јавно предузеће „Завод за уџбенике” је основала Влада Републике Србије одлуком („Службени гласник РС”, бр. 44/06, 114/06 и 51/13) да би се бавило издавањем уџбеника, а чланом 2. став 1. Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС”, бр. 119/12 и аутентично тумачење – 116/13) прописано да је издавање уџбеника делатност од општег интереса.

Такође ставом 4. овог члана прописане су обавезе издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог, и то да је дужан да: објави уџбеник према одобреном рукопису, обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за четири наредне школске године од године у којој је објављен Каталог, обезбеди уџбенике на језику и писму националне мањине и уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике сметњама у развоју и инвалидитетом, уколико се изабере уџбеник тог издавача у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника за наредне четири школске године од године у којој је објављен Каталог, учини уџбенике доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину, учини доступним продајној мрежи превод одобреног уџбеника са српског на језик и писмо националне мањине и одобрени уџбеник који се штампа са прилагођеним садржајем и/или форматом, до почетка наредне школске године, примерак уџбеника из Каталога достави

Заводу и библиотекама високошколских установа који реализују студијске програме за образовање наставника, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник објављен у Каталогу и да прати квалитет својих уџбеника и мишљења њихових корисника, као и да евиденцију о том праћењу стављају на увид јавности за сваку школску годину, најкасније у року од шест месеци од дана завршетка школске године.

Посебно напомињемо да је ставом 4. тачка 8) прописана обавеза свих издавача да уплате средства у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године, и та средства су приход буџета Републике Србије, а користе се за намене утврђене чланом 9. овог закона. Као средство обезбеђења за испуњење ове обавезе предвиђено је да издавач најкасније до 1. јуна године у којој се објављује Каталог, доставља Министарству меницу у висини од 2% од пројектованог нето прихода, који се израчунава на основу тиража који представља број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале уџбенике тог издавача пре објављивања Каталога, за једну школску годину.

Напомињемо да је важећим законом такође прописана оваква обавеза издавача и она је подзаконским актом који уређује нискотиражне уџбенике одређена у проценту од 1% нето профита оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години

Међутим, имајући у виду досадашњу праксу и недостатак уџбеника на језицима и писму за одређене националне мањине и уџбеника за децу и ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, као и обавезу државе да свима обезбеди једнаку доступност образовању, овом одредбом уводи се обавеза свих издавача да учествују у финансирању ових уџбеника издвајањем средстава у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години.

Средства су приход буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода, најкасније до 31. марта текуће године за претходну календарску годину, а користе се за намене утврђене чланом 9. овог закона.

Како се овде ради о значајним средствима без којих би увелико било отежана припрема и штампање уџбеника на језицима мањина уџбеника за децу и ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, уводи се посебна меница којом се гарантује да ће издавач испунити своју обавезу.

Сматрамо да је овакво средство обезбеђења сврсисходније од прописивања казних одредби или повлачења уџбеника у случају да издавач не уплати средства за ову намену.

Чланом 38. Предлога закона утврђена је садржина уџбеника одобреног у Каталогу, а ова одредба се сходно примењује и на садржину приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Чланом 39. Предлога закона, дефинисан је појам новог издања уџбеника које се штампа са непромењеним садржајем и утврђени су услови у којима се измене и/или допуне не сматрају променом садржаја.

У односу на важећи закон, новину представља могућност да се уџбеник може издати као ново издање уколико се унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 5% садржаја, с тим да старо издање овог уџбеника остаје у употреби.

Циљ оваког решења је да се издавачу омогући дидактичко унапређивање садржаја уџбеника и пре истека периода од четири године за који је уџбеник изабран. Међутим, претходно издање уџбеника остаје у

употреби како би се спречило да издавачи сваке године издају ново издање уџбеника и тиме приморавају родитеље да сваке школске године купују ново издање уџбеника.

Утврђени су рокови за подношење захтева, садржај прилога који се подносе уз захтев, као и надлежност за доношење решења о да ли ће бити одобрено ново издање уџбеника.

Овим чланом утврђен је поступак одобравања новог издања уџбеника.

7. Повлачење уџбеника из употребе (члан 40)

Чланом 40. Предлога закона утврђени су случајеви у којима се одобрени уџбеник повлачи из употребе, поступак повлачења, као и обавезе издавача чији се уџбеник повлачи.

У циљу обезбеђивања ефикасније контроле садржаја у уџбеника и обавеза издавача прописано је да свако заинтересовано правно или физичко лице или државни орган могу поднети захтев за повлачење уџбеника.

У случају захтева за повлачење уџбеника због тога што није објављен у складу са одобреним рукописом, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Будући да се након повлачења уџбеника у случајевима предвиђеним овим чланом може десити да ученици могу остати без уџбеника, предвиђени су прелазни модалитети коришћења уџбеника који се повлачи из употреби до обезбеђивања нових уџбеника.

8. Надзор (члан 41)

Члан 41. Предлога закона уређује да надзор над спровођењем овог закона, врши Министарство преко просветних инспектора.

9. Казнене одредбе (чл. 42–43)

Чл. 42-43. Предлога закона прописују казнене одредбе које се односе на издавача и одговорно лице издавача, школу и одговорно лице у школи, као и наставника и лица која дају стручну оцену односно експертско мишљење.

10. Прелазне и завршне одредбе (чл. 44–49)

Члан 44. Предлога закона утврђује рокове за доношење подзаконских аката за спровођење овог закона.

Члан 45. Предлога закона утврђује прелазни режим за уџбенике и друга наставна средства који су одобрена у складу са прописима који важе до ступања на снагу новог закона, као и питање важења приручника и наставних материјала за образовање одраслих насталих у оквиру пројекта „Друга шанса – Развој система функционалног основног образовања одраслих”.

Члан 46. Предлога закона прописује рок за расписивање јавног позива за избор Листе оцењивача.

Овим чланом утврђен је и прелазни режим који се односи на лица која се могу пријавити на јавни позив за избор Листе оцењивача, те је прописано да се на овај јавни позив могу се пријавити и лица која су аутори, запослени, ангажовани или пословно повезани, укључујући и друге облике плаћене сарадње са издавачем уџбеника који су одобрени по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона.

Чланом 47. Предлога закона прописано је да ће Јавни позив за подношење захтева за одобравање уџбеника који ће се користити почев од

школске 2019/2020. године Министарство расписати у року од две године од ступања на снагу подзаконских аката који прописују стандарде квалитета уџбеника и план уџбеника. Међутим, имајући у виду да постоји велики број недостајућих уџбеника, ставом 2. овог члана прописано је да ће Јавни позив за подношење захтева за одобравање недостајућих уџбеника и приручника и наставних материјала, Министарство расписати у року од месец дана од дана ступања на снагу наведених правилника. За уџбенике који ће се користити у периоду од школске 2016/2017. до 2018/2019. године Министарство ће расписати Јавни позив за избор уџбеника у року од три месеца од ступања на снагу овог закона, а на тај Јавни позив могу да се јаве издавачи чији су уџбеници одобрени у складу са прописима који су важили до ступања на снагу овог закона, с тим да ће се на поступак избора издавања, повлачења и праћења тих уџбеника примењивати одредбе овог закона.

Чланом 48. Предлога закона омогућено је да издавачи у периоду од месец дана закључно са 1. октобром 2015. године поднесу захтев за одобравање уџбеника према важећем закону, који ће се користити у школској 2016/2017. години, уз плаћање таксе која је ће бити прописана у складу са чланом 20. став 19. овог закона. Циљ овог решења је да се омогући издавачима који желе да за нове уџбенике поднесу захтев за њихово одобравање пре доношења нових Стандарда квалитета и Плана уџбеника.

Чланом 49. Предлога закона прописано је да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09).

Чланом 50. Предлога закона утврђено је да закон ступа на снагу у року од осам дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона у 2015. години, Законом о буџету Републике Србије за 2015. годину („Службени гласник РС”, број 142/14), на позицији Министарства просвете, науке и технолошког развоја, у глави 24.1, програм 2003, функција 910, програмска активност/пројекат 4001, економска класификација 426, обезбеђена су средства за набавку бесплатних уџбеника у износу од 689.350.000,00 динара,

За спровођење овог закона у 2016. години, процена је да ће бити потребно 700.000.000,00 динара за набавку бесплатних уџбеника и 200.000,00 динара за обуку оцењивача, укупно 700.200.000,00.

За спровођење овог закона у 2017. години, процена је да ће бити потребно 700.000.000,00 динара за набавку бесплатних уџбеника.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Разлог за доношење овог закона по хитном поступку је чињеница да би неблаговремено усвајање довело до штетних последица по рад органа и организација надлежних за одобравање уџбеника, будући да се њиме уводе нови институти и начин рада. Посебно напомињемо да је предвиђено да први приручници и наставни материјали буду у употреби у школама већ почев од школске 2016/2017. године, а први уџбеници одобрени у складу са одредбама овог закона почев од школске 2017/2018. године, за шта је предуслов да се подзаконски акати донесу што раније како могла да се формира листе оцењивача, без којих није могуће започети са пуном применом Закона.

Доношењем овог закона по хитном поступку обезбеђују се правне претпоставке за благовремену примену његових решења, већа правна сигурност и ефикасност у поступку одобравања уџбеника и употребе уџбеника у школама.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА

1. КОЈИ СУ ПРОБЛЕМИ КОЈЕ ЗАКОН ТРЕБА ДА РЕШИ

Кључни проблеми које Закон треба да реши су:

- 1) **проблем доступности квалитетног уџбеника** сваком ученику у систему (под доступношћу се подразумева постојање уџбеника који може да купи или набави сваки ученик, односно родитељ);
- 2) **проблем недовољне транспарентности могуће корупције** у поступку одобравања и избора уџбеника;
- 3) **проблем недовољне заштите породичног буџета** због начина одређивања цене и избора уџбеника.

Предлог Закона о уџбеницима односи се на следеће субјекте:

- ученике,
- родитеље,
- наставнике,
- школе,
- издаваче,
- Завод за унапређивање образовања и васпитања,
- Национални просветни савет,
- Савет за стручно образовање и образовање одраслих,
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Кровни закон у области предуниверзитетског образовања је Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13 и 35/15 – аутентично тумачење; у даљем тексту: ЗОСОВ). У њему је дефинисано неколико елемената (институција, надлежности, одговорности) који представљају основу за посебан закон, тј. за Закон о уџбеницима. Чланови ЗОСОВ-а који су кључни за предложени Закон о уџбеницима, дати су у прилогу 1.

Чланови 12, 13, 14. и 16. ЗОСОВ-а дефинишу савете надлежне за предуниверзитетско образовање и њихове надлежности у области уџбеника и наставних средстава (Национални просветни савет – бира га и именује Народна скупштина и Савет за стручно образовање и образовање одраслих - бира га и именује Влада).

Успостављање и надлежности завода као институција задужених за квалитет предуниверзитетског образовања дати су у члану 17. ЗОСОВ-а (Завод за унапређивање образовања и васпитања и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања) је основала Влада са основним задатком да обавља развојне, саветодавне, истраживачке и друге стручне послове у предшколском, основном и средњем образовању и васпитању. Завод за унапређивање образовања и васпитања има организациону јединицу, Центар за развој програма и уџбеника. Завод за унапређивање образовања и васпитања је правно лице које ради независно од Министарства просвете, науке и

технолошког развоја (у даљем тексту: Министарство). Министарство може да покреће иницијативе према Заводу за унапређивање образовања и васпитања, али не може да утиче на његов рад.

1) ПРОБЛЕМ ДОСТУПНОСТИ КВАЛИТЕТНОГ УЏБЕНИКА

У Републици Србији је у школској 2014/2015. години било уписано 562556 ученика у основној школи и 270356 ученика у средњој школи, (Табела 1.). За несметани и квалитетан образовно-васпитни рад потребно је неколико важних фактора међу које спадају: одговарајући наставни кадар, одговарајући услови рада и наставна средства. Основни задатак Министарства јесте да обезбедити све потребне услове за школовање свих ученика, у овој школској години то износи 832912 ученика. Поред обезбеђивања компетентног наставног кадра, затим школских зграда и техничке опремљености, Министарство доноси и спроводи одлуке које се тичу развоја наставних средстава и то пре свега уџбеника као основног дидактички обликованог наставног средства који се користи у образовно-васпитном раду у школи.

Табела 1: Број ученика у образовном систему Републике Србије (извор РС3:<http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=126>)

основна школа	Укупно	I разред	II разред	III разред	IV разред	V разред	VI разред	VII разред	VIII разред
2013/14	562556	68693	69747	72238	74076	71803	70750	69707	65542

средња школа	Укупно	I разред	II разред	III разред	IV разред
² 013/14	270356	69067	72675	70295	58319

Дуги низ година у Републици Србији је издавање уџбеника било поверено само јавном издавачу, односно Заводу за уџбенике. На овај начин на тржишту је постојао монопол што је водило до споријег развоја квалитета наставних средстава.

Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) омогућио је отварање тржишта за све издаваче. Тим Законом је уведена обавеза лиценцирања издавача. Од 2010. године до данас је лиценцу добило 79 издавача, списак је доступан на <http://mpn.gov.rs/prosveta/udzbenici/licencirani-izdavaci>. За добијање лиценце није постојао услов о потребном броју запослених стручних особа, нити је постојао било какав услов о потребном улагању у запослене, опрему или простор, што је омогућавало веома једноставан улазак на тржиште уџбеника.

Тренутно законско решење: Лиценцу може да добије издавач који је регистрован за обављање издавачке делатности, ако има:

- 1) издавачки план;
- 2) уредника за одговарајући предмет у основном образовању и васпитању, односно за предмет или стручну област у средњем образовању и васпитању;
- 3) седиште у Републици Србији.

Једном добијена лиценца важи трајно, без обзира што је издавачки план важна динамичка карактеристика била доступна само приликом добијања лиценце. Очекивало се да отварање тржишта омогући подизање квалитета

уџбеника и већу доступност уџбеника и наставних средстава. Међутим, поред дела позитивних ефеката, примена постојећег законског решења довела је и до значајних негативних последица и проблема.

У основним школама у последњих неколико година, односно од примене претходног Закона о уџбеницима и наставним средствима, дошло је до хиперпродукције уџбеника, пре свега за обавезне предмете у основној школи. За школску 2014/2015. годину постоји близу 1700 одобрених наслова (видети ИЗВОД ИЗ РЕГИСТРА ОДОБРЕНИХ УЏБЕНИКА – КАТАЛОГ УЏБЕНИКА ЗА ПРЕДШКОЛСКУ УСТАНОВУ И ОСНОВНУ ШКОЛУ ОДОБРЕНИХ ЗА ШКОЛСКУ 2014/2015. ГОДИНУ, <http://www.mpn.gov.rs/prosveta/udzbenici/skolska-2014-2015-god/1220-izvod-iz-registra-odobrenih-udzbenika-skolska-2014-2015-godina>).

Отварање тржишта уџбеника за приватне издаваче довело је до веће понуде уџбеника за основу школу који су најпрофитабилнији, али је понуда уџбеника за стручне предмете у стручним школама остала готово непромењена, тако да велики број ових уџбеника датира из деведесетих година прошлог века или уопште не постоји одговарајућа литература.

О томе колики проблем представља недостатак уџбеника за стручне предмете у стручним школама говоре и подаци да од укупног броја ученика средњих школа у Републици Србији, 75% ученика похађа стручне школе. У школској 2014/2015. години ученици су уписани на 169 четворогодишња образовна профила и 138 трогодишња образовна профила. Број стручних предмета на овим профилима премашује 1000 (Табела 2). Основна функција средњег стручног образовања је оспособљавање ученика да се лако укључе у тржиште рада. Како се услови и захтеви на тржишту рада брзо мењају, потребно је да и стручно образовање поседује исте карактеристике. Поставља се питање колико је то могуће ако су наставни материјали у великој мери или застарели или уопште не постоје.

Табела 2: Број образовних профила по подручјима рада и потрајању, упис 2014/15

(извор: http://www.mpn.gov.rs/images/content/prosveta/srednje_skole/konkurs1415/konkurs14-v4.pdf)

Трајање образовања →		4	4	4	3	3	3
Подручје рада↓		а	о	спец	а	о	спец
1	пољопривреда, производња и прерада хране	7	1		7	0	3
2	шумарство и обрада дрвета	4	2		6	0	4
3	геологија, рударство и металургија	7	1		10	1	
4	машинство и обрада метала	15	8		31	1	6
5	електротехника	13	3		7	0	
6	хемија, неметали и графичарство	15	0	1	7	0	5
7	текстилство и кожарство	4	5		6	1	4
8	геодезија и грађевинарство	6	2		10	1	1
9	саобраћај	10	4		8	0	2
10	трговина, угоститељство и туризам	5	0		4	0	

11	економија, право и администрација	8	3	1	0	0	
	природно–математичко						
12	(хидрометеоролошко) подручје рада	2	0		0	0	
13	здравство и социјална заштита	12	0	1	2	0	
14	култура, уметност и јавно информисање	23	3				
15	остала делатност личних услуга	1	2		7	0	4
		132	34	3	105	4	29

A – активан, O – оглед, спец – школе за ученике са неким сметњама

За илустрацију ставова које смо навели у претходном делу, дајемо списак одобрених уџбеника и наставних средстава за математику и српски језик за први разред основне школе, укупно 83 наслова, (Табела 3), као пример хиперпродукције уџбеника за један ниво образовања, односно за основну школу. У Табели 4 дати су примери застарелих уџбеника за стручне предмете у стручним школама као пример тренутног стања у стручном образовању. Детаљни подаци о одобреним уџбеницима за све нивое предуниверзитетског образовања, за све разреде и све предмете доступни су на адреси:

<http://www.mpn.gov.rs/prosveta/udzbenici/skolska-2014-2015-god/1220-izvod-iz-registra-odobrenih-udzbenika-skolska-2014-2015-godina>

Табела 3: списак одобрених наслова за српски језик и математику за први разред основне школе у школској 2014/2015.

СРПСКИ ЈЕЗИК - за први разред основне школе			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„АТОС“	Српски језик – Збирка задатака од I до IV разреда основне школе	Марина Вићентијевић, Зора Милошевић, Весна Ерић	650-02-00246/2008-06/05 од 5.6.2008.
„АТОС“	Српски језик – Контролни задаци од I до IV разреда основне школе	Марина Вићентијевић, Зора Милошевић, Весна Ерић	650-02-00246/2008-06/08 од 5.6.2008.
„БИГЗ“	Српски језик за 1. разред основне школе (Буквар, Читанка и Наставни листови уз Читанку)	Зорица Цветановић, Сузана Копривица, Даница Килибарда	650-02-01023/2010-06 од 27.1.2011.
„DRAGON GAMES“	Писанка – вежбанка за правилно, лепо и читко писање у првом разреду основне школе	др Емил Каменов	650-02-53/2012-06 од 23.11.2012.
„ЕДУКА“	Радна свеска уз Буквар и Читанку за први разред основне школе	Ивана Јухас	650-02-00247/2008-06/22 од 5.6.2008.
„ЕДУКА“	Нови Буквар Нови Буквар и пратећа радна	Бранка Матијевић, Љиљана Вдовић, Ранка Јанаћковић	650-02-00247/2008-06/21 од 05.06.2008.

	свеска		и 650-02-00599/2010-06 од 5.8.2010.
„ЕДУКА“	Читанка за 1. разред основне школе	Иван Јовић, Моња Јовић	650-02-00248/2008-06/05 од 5.6.2008.
„ЕДУКА“	Радна свеска уз Читанку са поукама о језику, за 1. разред основне школе	Моња Јовић	650-02-134/2012-06 од 13.2.2013.
„ЕДУКА“	Читалица – писалица, вежбанка за српски језик, за 1. разред основне школе	Татјана Ковачев	650-02-100/2013-06 од 9.7.2013.
„ЕПОХА“	Дворац писмености – буквар	Ранко Симовић	650-02-00262/2008-06/02 од 20.6.2008.
„ЕПОХА“	Заједничка улазница, читанка за први разред	Ранко Симовић	650-02-00262/2008-06/01 од 23.6.2008.
„ЕПОХА“	Радна свеска из српског језика 1, за 1. разред основне школе	Ранко Симовић	650-02-00570/2010-06 од 11.3.2011.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Буквар за 1. разред основне школе	др Вук Милатовић, Анастасија Ивковић	650-02-35/2003-02 од 7.7.2003.
	Буквар за 1. разред основне школе и пратећа радна свеска		
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Наставни листови уз Буквар	др Вук Милатовић, Анастасија Ивковић	6-00-540/2003-023 од 25.7.2003.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Буквар	Драгана Богавац, Душанка Бојовић, Драгослав Андрић	6-00-252/2004-03 од 6.7.2004.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Како расту слова, радни листови уз Буквар	Драгана Богавац, Душанка Бојовић	6-00-252/2004-03 од 6.7.2004.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Читамо и пишемо, почетница за први разред	Јелена Миоч, Нада Миоч- Станојевић	6-00-686/2003-02 од 22.9.2003.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Почетница за српски језик	Радмила Жежељ-Ралић	650-02-48/2003-02 од 20.8.2003.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Кажи ми да ти кажем – приручник за српски језик	др Мирољуб Вучковић	650-02-25/2004-03 од 21.7.2004.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Златна јабука – читанка	др Славица Јовановић	650-02-00022/2005-06 од 15.4.2005.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Вежбанка уз читанку Златна јабука	др Славица Јовановић	650-02-00027/2005-06 од 15.4.2005.

„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Румена свитања-читанка за 1. разред основне школе	Мирољуб Вучковић	650-02-00734/2010-06 од 27.1.2011.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“	Радна свеска уз Буквар, за 1. разред основне школе	Анастасија Ивковић, Биљана Ивковић	650-02-453/2013-06 од 30.1.2014.
„ИНОВАЦИЈА ЈОКСИМОВИЋ“	Буквар за 1. разред основне школе	Светлана Јоксимовић	650-02-00776/2010-06 од 28.2.2011.
„ИНОВАЦИЈА ЈОКСИМОВИЋ“	Буквар за 1. разред основне школе	Светлана Јоксимовић	650-02-00076/2010-06 од 29.8.2011.
	Радна свеска уз буквар за 1. разред основне школе		
„ИНОВАЦИЈА ЈОКСИМОВИЋ“	Моја прва читанка, за 1. разред основне школе	Светлана Јоксимовић	650-02-186/2012-06 од 11.3.2013.
	Радна свеска уз читанку, за 1. разред основне школе		650-02-186/1/2012-06 од 11.3.2013.
„KLETT“	Игра речи - читанка за 1. разред основне школе, уџбеник	Радмила Жежељ-Ралић	650-02-00209/2008-06 од 5.6.2008.
	Игра речи - читанка за 1. разред основне школе, уџбеник и пратећа радна свеска		
„KLETT“	Од слова до енциклопедије - буквар за први разред основне школе	Д.Павловић	650-02-00204/2008-06 од 5.6.2008.
„KLETT“	Маша и Раша, радни листови за српски језик за 1. разред основне школе	Радмила Жежељ Ралић, Бранка Матијевић	650-02-164/2012-06 од 24.1.2013.
„KLETT“	Машина и Рашина игра словима - Буквар за 1. разред основне школе	Зоран Б. Гаврић, Мирјана Ковачевић	650-02-321/2013-06 од 25.11.2013.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Буквар	др Симеон Маринковић	650-02-00164/2008-06 од 5.6.2008.
	Забавна граматика 1		
	Читанка за 1. разред основне школе	др Симеон Маринковић, Славица Марковић	650-02-00164/2008-06 од 5.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Приручник за учитеље за наставу српског језика у 1. разреду	Дубравка Чича, мр Слађана Илић	650-02-00164/2008-06 од 5.6.2008.
	Буквар и пратећа радна свеска	др Симеон Маринковић	650-02-00164/2008-06

	Забавна граматика 1 и пратећа радна свеска		од 5.6.2008.
	Читанка за први разред основне школе и пратећа радна свеска	др Симеон Маринковић, Славица Марковић	
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Језичка школица 1 – додатни материјал	Александра Стефановић, Сандра Радовановић, мр Александра Станић, мр Саша Гламочак	650-02-00179/2008-06 од 19.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Српски језик у првом разреду основне школе; комплексни поступак у настави почетног читања и писања, уџбенички комплет	Зорица Вукајловић, Зорица Стојановић	650-02-00181/2008-06 од 13.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Приручник за учитеље за наставу почетног читања и писања по комплексном поступку	Зорица Вукајловић, Зорица Стојановић	650-02-00181/2008-06 од 13.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Знам и уем – контролне вежбе за српски језик за 1. разред основне школе	Јелисавета Делић, Александра Стефановић, мр Александра Станић	650-02-00110/2010-06 од 21.7.2010.
„ЛИБЕР“	Језичке мозгалице - најчешће правописне грешке за основну школу	др Душанка Вујовић	650-02-00856/2010-06 од 27.1.2011.
„НОВА ШКОЛА“	Добро јутро – читанка за први разред	Милица Ћук, Зорица Петровић	650-02-00250/2008-06/20 од 9.6.2008.
„НОВА ШКОЛА“	Кућа слова – буквар и почетница за први разред основне школе	Милица Ћук, Тодор Ћук	650-02-00250/2008-06/20 од 20.6.2008.
„НОВА ШКОЛА“	Радна свеска из српског језика, за први разред основне школе	Милица Ћук, Гордана Степић	650-02-541/2013-06 од 13.2.2014.
„НОВИ ЛОГОС“	Радна свеска уз Читанку Реч по реч за 1. разред основне школе	Наташа Станковић Шошо, Каролина Војчић-Белошевац	650-02-00277/2012-06 од 25.2.2013.
„НОВИ ЛОГОС“	Буквар за 1. разред основне школе	Душка Милић, Татјана Митић	650-02-31/2013-06 од 31.5.2013.
„НОВИ ЛОГОС“	Радна свеска уз Буквар – штампана и писана слова за 1.	Душка Милић, Татјана Митић	650-02-31/1/2013-06 од 31.5.2013.

	разред основне школе		
„НОВИ ЛОГОС“	Читанка 1 Реч по реч, за 1. разред основне школе	Наташа Станковић Шошо, Маја Костић	650-02-39/2013-06 од 24.6.2013.
„ПУБЛИК ПРАКТИКУМ“	Огледалце знања Српски језик 1 - радна свеска за 1. разред основне школе	Светлана Миленковић	650-02-00502/2010-06 од 21.9.2010.
„ПУБЛИК ПРАКТИКУМ“	Кроз игру до знања Српски језик 1 - радна свеска	Јасна Игњатовић	650-02-33/2012-06 од 8.1.2013.
„ПЧЕЛИЦА“	Пчелица 1 – Радна свеска за српски језик за 1. разред	Маја Кораксић, Горан Марковић	650-02-00194/2008-06 од 20.6.2008.
„ПЧЕЛИЦА“	Букварко, уџбеник за први разред основне школе	Маја Кораксић, Лела Петровић	650-02-00241/2010-06 од 21.7.2010.
МАТЕМАТИКА - за први разред основне школе			
Назив издавача	Назив уџбеника или другог наставног средства	Име/имена аутора	Број и датум решења министра
„АТОС“	Збирка задатака из математике (од I до IV разреда основне школе)	Марина Вићентијевић, Весна Ерић, Весна Анђелић	650-02-00246/2008-06/06 од 20.6.2008.
„АТОС“	Математика - контролни задаци за 1. разред основне школе	Зора Милошевић, Марина Вићентијевић, Весна Ерић	650-02-00486/2010-06 од 21.9.2010.
„БИГЗ ШКОЛСТВО“	Математика за први разред основне школе – уџбенички комплет	М.Јовановић Лазић, Д.Дрндаревић	650-02-00249/2008-06/01 од 5.7.2010.
„ГЕРУНДИЈУМ“	Да мали математичари постану велики - бројеви и рачунске операције, задаци из математике за ученике млађих разреда основне школе	др Сениша Јешић, Драгица Мишић	650-02-00913/2010-06 од 27.1.2011.
„ДРАГАНИЋ“	Математика и радни листови за први разред – уџбенички комплет	Д.Михаиловић, М.М.Игњатовић	650-02-00107/2008-06 од 20.6.2008.
„ЕДУКА“ *	Математика 1а и 1б за 1. разред основне	Светлана Јоксимовић	650-02-00248/2008-06/16

	школе		од 20.6.2008.
	Математика 1а, уџбеник и пратећа радна свеска Математика 1б за 1. разред основне школе		
„ЕДУКА”	Математика 1а и Математика 1б за 1. разред основне школе	Љиљана Вдовић, Бранка Матијевић, Ранка Јанковић	650-02-00286/2010- 06 од 21.7.2010.
	Математика 1а, уџбеник и пратећа радна свеска Математика 1б за 1. разред основне школе		
„ЕДУКА”	Математика 1а и 1б за 1. разред основне школе	Ивана Јухас	650-02-00273/2010- 06 од 29.6.2010.
	Математика 1, уџбеник и пратеће радне свеске: Математика 1а и Математика 1б за 1. разред основне школе		
„ЕДУКА”	Математика 1 (Уџбеник, Радна свеска 1 и Радна свеска 2) за први разред основне школе	Милосав Марјановић, Александра Мандић	650-02-00381/2010- 06 од 29.6.2010.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Математика	др Милосав Марјановић, Маријана Зељић, Марија Капс, Љиљана Симовић	610-00-171/2003-02 од 6.6.2003.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Радни листови из математику	др Милосав Марјановић, Маријана Зељић, Марија Капс, Љиљана Симовић	610-00-171/2003-02 од 6.6.2003.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Моја прва математика	Гроздана Шимић	650-02-00044/2005- 06 од 17.5.2005.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Радни листови из математике	Гроздана Шимић, Радина Пајић	650-02-00044/2005- 06 од 17.5.2005.
„ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Математика 1, уџбеник и пратећа радна свеска; Математика 1, (уџбенички комплет	Оливера Тодоровић, Срђан Огњановић	650-02-00017/2009- 06 од 27.2.2009.

	за први разред основне школе)		
„ИНОВАЦИЈА ЈОКСИМОВИЋ”	Контролни задаци из математике за 1. разред основне школе	Светлана Јоксимовић	650-02-00067/2011-06 од 15.7.2011.
„ИНОВАЦИЈА ЈОКСИМОВИЋ”	Математика, уџбеник за 1. разред основне школе, 1. и 2. део	Светлана Јоксимовић	650-02-00150/2011-06 од 25.7.2011.
„КВАДРАТ-ПЛУС”	Мала рачунаљка за 1. разред основне школе	Милан Самарџић	650-02-01038/2010-06 од 6.4.2011.
„KLETT“	Игра бројева и облика 1 - математика за 1. разред основне школе – уџбеник	М.Рајшп, Ј.Жиц, М.Јовановић	650-02-00210/2008-06 од 19.6.2008.
	Игра бројева и облика 1 - математика за 1. разред основне школе – уџбеник и пратећа радна свеска		
„KLETT“	Маша и Раша, наставни листови из математике за 1. разред основне школе	Радмила Жежељ, Бранка Матијевић	650-02-175/2012-06 од 4.2.2013.
„КОРАК ПО КОРАК“	Математика (1а и 1б) за први разред	Светлана Јоксимовић	Привремена мера одређена решењем Врховног суда број Гж. 53/09 којом се, до правноснажног окончања спора, забрањује Светлани Јоксимовић да сама или преко трећег правног или физичког лица штампа и објављује писани материјал коришћен у издавању привредног друштва „ЕДУКА“, до правоснажног окончања спора
„КОРАК ПО КОРАК“	Математика (1а) за 1. разред основне школе	Светлана Јоксимовић	650-02-00085/2010-06 од 30.6.2010.

	Радна свеска уз уџбеник математике за 1. разред основне школе (1б)		
	Приручник за учитеље уз уџбеник математике за 1. разред основне школе		
	Математика (1а) за 1. разред основне школе и пратећа радна свеска;		
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Математика 1 – уџбеник	др Симеон Маринковић, мр Љиљана Маринковић, Дејан Беговић	650-02-00149/2008- 06 од 24.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Забавна математика 1	др Симеон Маринковић	650-02-00149/2008- 06 од 24.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Приручник за учитеље за наставу математике у 1. разреду	Александра Стефановић	650-02-00149/2008- 06 од 24.6.2008.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Знам и удем – контролне вежбе необавезног наставног средства за математику за 1. разред основне школе	Љиљана Вуковић, Сандра Радовановић, Александра Стефановић	650-02-00111/2010- 06 од 29.6.2010.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Математика 1, уџбеник за 1. разред основне школе	Јасмина Милинковић	650-02-330/2013-06 од 25.10.2013.
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Математика 1, радна свеска за 1. разред основне школе	Јасмина Милинковић, Ненад Матић	650-02-330/1/2013- 06 од 25.10.2013.
„МАТЕМАТИЧКИ КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“	Donnino 1 – магична математика за 1. разред основне школе	Јасна Богешић	650-02-00393/2011- 06 од 6.3.2012.
„НОВИ ЛОГОС“	Математика 1, уџбеник за први разред основне школе	Ива Иванчевић, Сенка Тахировић	650-02-00278/2012- 06 од 8.1.2013.
	Математика 1, радна свеска за први разред основне школе		650-02- 00278/1/2012-06 од 8.1.2013.
„НОВА ШКОЛА“	Разиграна математика 1 – уџбеник за први разред основне	Милица Ћук, Зоран Јевтић, Бранко Марковић	650-02-00250/2008- 06 од 19.6.2008.

	школе		
„НОВА ШКОЛА“	Радна свеска из математике за 1. разред основне школе	Милица Ћук, Зоран Јевтић	650-02-00820/2010-06 од 27.1.2011.
„ПЧЕЛИЦА“	Математика 1, за 1. разред основне школе	Маја Кораксић, Горан Марковић	650-02-00891/2010-06 од 4.2.2011.
„ПЧЕЛИЦА“	Пчелица 1 – Радна свеска за математику за 1. разред основне школе	Маја Кораксић, Горан Марковић	650-02-00193/2008-06 од 20.6.2008.
„ПУБЛИК ПРАКТИКУМ“	Огледалце знања Математика 1 – радна свеска за 1. разред основне школе	Светлана Миленковић	650-02-00012/2011-06 од 6.4.2011.
„ПУБЛИК ПРАКТИКУМ“	Кроз игру до знања Математика 1, радна свеска за 1. разред основне школе	Јасна Игњатовић	650-02-00360/2011-06 од 28.12.2011.

Табела 4: примери уџбеника за стручне предмете у стручним школама

Назив предмета	број решења и година
Основи грађевинарства	650-18/1-88 од 14.6.1988.
Технологија са практикумом за руковоаца грађевинском механизацијом	650-161/88 од 14.4.1988.
Фотографија, за I–IV разред.	650-403/88 од 30.6.1988.
Основе саобраћаја и транспорта, за I и II разред саобраћајне школе	650-154/88 од 30.6.1988.
Пољопривредна производња – биљна производња за I и II разред ратара повртара, за I и III разред пољопривредног произвођача и руковоаца пољопривредне технике и за I – IV разред техничара пољопривредне технике	650-478/88 од 30.6.1988.

У Републици Србији се, поред српског језика, целокупна настава реализује и на још осам језика националних мањина од 1. разреда основне до 4. разреда средње школе. Комплетна настава се реализује, поред српског језика, на још осам језика националних мањина. То су следећи језици: мађарски, албански, румунски, русински, хрватски, босански, словачки и бугарски. У школској 2014/2015. години број ученика који су похађали наставу на матерњем језику је 32.165 што приближно чини само 4% ученичке популације у Републици Србији. Више детаља о образовању на језицима националних мањина дато је у прилогу овог документа, Прилог 2. Број наслова уџбеника и уџбеничких компоненти приказан је у табели 4а.

Табела 4а: Број важећих уџбеника и уџбеничких компоненти на језицима националних мањина:

Језик националне мањине	Број одобрених уџбеника за предшколски узраст	Број одобрених уџбеника за основну школу	Број одобрених уџбеника за средњу школу
Албански језик	3	76	
Босански језик	5	18	7
Бугарски језик	-	49	32
Мађарски језик	6	227	53
Румунски језик	-	179	26
Русински језик	-	184	38
Словачки језик	-	201	51
Украјински језик	-	17	-
Хрватски језик	-	96	23
Чешки језик	-	9	-
укупно по нивоима	14	1056	230
УКУПНО:			1300

Број издања на појединим језицима, од када је усвојен Закон о уџбеницима и другим наставним средствима, веома варира јер су издавачи, пре свега, заинтересовани за бројније мањине као што су мађарска, албанска и бошњачка. Досадашње законско решење, тј. увођење нискотиражних уџбеника, није дало одговорајуће резултате јер су и даље неке мањине остајале без нових савремених уџбеника. Увидом у Каталог одобрених уџбеника може се видети да су издавачи у највећој мери приступили изради уџбеника за националне мањине које нису нискотиражне, док је издавање стварних нискотиражних уџбеника, тј. уџбеника на русинском, румунском и бугарском језику, и даље остало искључиво обавеза јавног издавача. Иако тренутно законско решење предвиђа финансирање нискотиражних уџбеника, оно није дало резултате јер су издавачи, осим јавног издавача, потраживали само средства за уџбенике националних мањина који су у великој мери профитабилни. У Табели 5 дати су подаци о средствима које су уплатили издавачи, потраживању издавача и средствима која су уплаћена издавачима за издавање нискотиражних уџбеника у школској 2014/2015. години.

Табела 5: *уплаћена-тражена-реализована средства за нискотиражне уџбеник у школској 2014/2015.*

ИЗДАВАЧ	ИЗНОС ТРАЖЕНИХ, ПРОЈЕКТОВАН ИХ ИЗДАЊА	БРОЈ ПЛАНИРАН ИХ НАСЛОВА	УПЛАТИО У ФОНД ЗА НИСКОТИРАЖНЕ УЏБЕНИКЕ (01.05.2013. - 03.12.2014.)	ДОБИЈЕНА СРЕДСТВА
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“, Д.О.О., БЕОГРАД	6.692.493,00	32	1.528.611,00	3.628.118,12
„КЛЕТТ“, Д.О.О., БЕОГРАД	11.714.823,00	52	4.285.417,69	5.600.203,77
ЈП „ЗАВОД ЗА	5.712.708,67	преко 1700	6.039.733,00	5.712.708,67

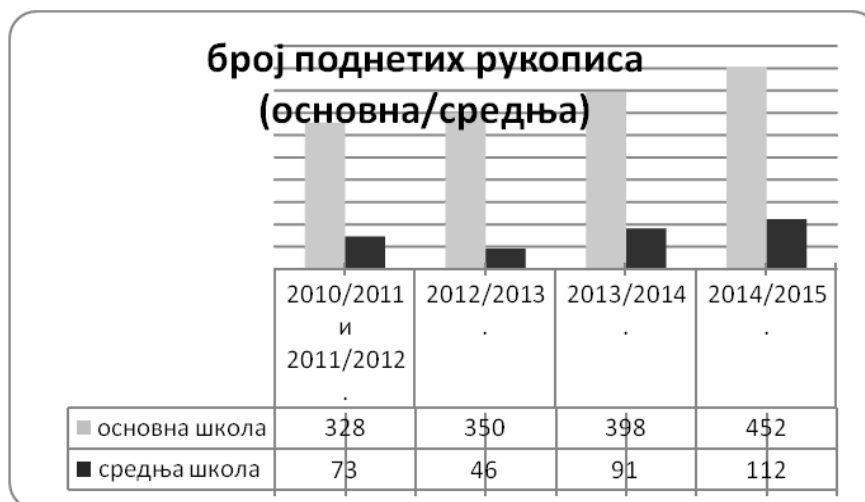
УЏБЕНИКЕ“, БЕОГРАД				
„БИГЗ ШКОЛСТВО“, Д.О.О., БЕОГРА	3.718.768,49	51	2.443.978,00	3.718.768,49
„ГЕРУНДИЈУМ“, Д.О.О., БЕОГРАД	264.800,00	12	247.349,00	282.956,84
„МАТЕМАТИСКОП“, Д.О.О., БЕОГРАД	380.862,00	2	107.596,40	351.871,83

За посебно важну групу ученика, а то су ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом готово да не постоје нови или одговарајући уџбеници и наставна средства.

Поднети рукописи

По тренутном законском решењу поступак прегледања уџбеника је бесплатан за издаваче и сав трошак рада стручних комисија које оцењују квалитет рукописа уџбеника се финансира из средстава буџета Републике Србије. Број рукописа која се подносе на оцену Министарству сваке године је све већи. На Графикону 1 дати су подаци о поднетим рукописима за оцењивање у основним и средњим школама у последњих пет година. Само за основну школу је протекле године било поднето 452 рукописа, док је број поднетих рукописа за средњу школу само 112, што представља само четвртина поднетих рукописа за основну школу. Без обзира што је број потребних наслова у средњим школама више него 15 пута већи од броја потребних наслова у основним школама, издавачи и даље у великој мери подносе само рукописе уџбеника за основну школу. Такође, може се запазити линеарни тренд раста броја рукописа уџбеника за основну школу, што ће додатно отежати тренутну ситуацију са енормно великим бројем одобрених наслова за основну школу. Са друге стране, тренд повећања броја рукописа за средње школе је веома спор и том динамиком је немогуће достићи потребан број наслова за средње школе.

Графикон 1: Број поднетих рукописа за давање стручне оцене (одобравање)

Графикон 2: одобрени и одбијени рукописи за основну школу

основна школа (одбијени/одобрени рукописи)				
	2010/2011 и 2011/2012.	2012/2013.	2013/2014.	2014/2015.
■ Број негативно оцењених уџбеника	112	155	148	257
■ Број позитивно оцењених уџбеника	216	175	250	195

Графикон 3: одобрени и одбијени рукописи за средњу школу

средња школа (одбијени/одобрени рукописи)					
	2010/2011. и 2011/2012.	2012/2013.	2013/2014.	2014/2015.	2015/2016.
■ ОДБИЈЕНИ РУКОПИСИ УЏБЕНИКА	6	14	26	46	51
■ ОДОБРЕНИ УЏБЕНИЦИ	67	32	65	66	62

Како је већ напоменуто, по тренутном законском решењу поступак прегледања уџбеника је бесплатан за издаваче и сав трошак рада стручних комисија које оцењују квалитет рукописа уџбеника се финансира из средстава буџета Републике Србије. Износи који су за ту намену утрошени у претходне три године дати су у наредној табели:

година	износ
2012	18.294.000,00
2013	12.700.000,00
2014	15.679.752,00
укупно	46.673.752,00

У последње време уочена је још једна појава неодговарајућег законског решења. Наиме, након негативне оцене рукописа, издавачи истовремено користе две опције, исправку рукопису подносе на поновну стручну оцену (која је поново плаћена из средстава буџета Републике Србије и за издаваче бесплатна) и експертизу старог одбијеног рукописа Националном просветном савету. Као пример наводимо:

- пример 1: 27. августа 2014. године Завод за унапређивање образовања и васпитања је Националном просветном савету и Министарству упутио допис у коме **не предлаже** одобравање

рукописа, који је Заводу достављен 28. јула 2014. године. Издавачка кућа је упутила рукопис на експертизу и на седници Националног просветног савета 4. новембра 2014. године је одобрен; у исто време, Издавач је нову верзију рукописа послао Заводу (преко Министарства) у октобру (у Заводу заведено 23. октобра 2014. године), а мишљење Завода у коме се **не предлаже** одобравање је 18. новембра 2014. године послато Националном просветном савету и Министарству,

- пример 2: 25. јула 2014. године Завод за унапређивање образовања и васпитања је Националном просветном савету и Министарству упутио допис у коме **не предлаже** одобравање рукописа, који је Заводу за унапређивање образовања и васпитања достављен 20. јуна 2014. године. Издавачка кућа је упутила рукопис на експертизу и на седници Националног просветног савета 4. новембра 2014. године тај рукопис је одобрен; у исто време, издавач је нову верзију рукописа послао Заводу за унапређивање образовања и васпитања (преко Министарства) у октобру (у Заводу за унапређивање образовања и васпитања заведено 3. октобра 2014. године), а мишљење Завода за унапређивање образовања и васпитања у коме се **предлаже** одобравање је 23. октобра 2014. године послато Националном просветном савету и Министарству.

2) ПРОБЛЕМ НЕДОВОЉНЕ ТРАНСПАРЕНТНОСТ И МОГУЋЕ КОРУПЦИЈЕ

На основу извештаја Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Агенције за борбу против корупције, као и на основу искуства током вишегодишње примене Закона о уџбеницима и другим наставним средствима, утврђено је да постоје проблеми у погледу недовољне транспарентности и ризик од корупције:

- немогућност заинтересованих страна, али и стручне јавности да оствари увид у садржину стручне оцене квалитета рукописа уџбеника;
- начин избора и квалификације лица која учествују у поступку стручне оцене квалитета рукописа уџбеника;
- недовољно образложена стручна оцена квалитета рукописа уџбеника;
- непостојање одредаба о сукоба интереса у поступку експертизе уџбеника;
- неуређено питање давања поклона, донација и репрезентација школама и запосленима у школи, од стране издавача;
- посредовање школа у набавци уџбеника;
- недовољна доступност свих одобрених уџбеника у поступку избора од стране наставника.

Као пример недовољне транспарентности и ризика од корупције наводимо пример давања поклона учитељима и наставницима.

Треба имати у виду да је у пракси утврђено да постоји знатан утицај одређених издавачких кућа на наставнике да бирају њихове уџбенике, нуђењем

донација, бесплатних семинара и других погодности школи и/или наставницима на који је указала и Агенција за борбу против корупције.

Код избора уџбеника било је омогућено давање посебних погодности за наставнике или школе (Слика 1) које изаберу уџбеник одговарајућег издавача.

Слика 1: погодности за наставнике који изаберу уџбенике

ПОСЕБНЕ ПОГОДНОСТИ
за „Klett” учитеље у 2015. години,
за наручених 20 уџбеничких комплекта:

- ✓ **ТАБЛЕТ** са следећим садржајем:
 - АКТИВАЦИОНИ КОД ЗА ПРИСТУП ОБРАЗОВНОМ ИНТЕРАКТИВНОМ ПОРТАЛУ „МАША И РАША”
 - ПРИРУЧНИК СА ПРИПРЕМАМА ЗА ЧАСОВЕ И НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА У ДИГИТАЛНОМ ФОРМАТУ
 - УЏБЕНИЦИ 1–4. РАЗРЕДА У ДИГИТАЛНОМ ФОРМАТУ
- ✓ ШТАМПАНА ВЕРЗИЈА ПРИРУЧНИКА СА ПРИПРЕМАМА ЗА ЧАСОВЕ
- ✓ КОМПЛЕТ УЏБЕНИКА за одређени разред
- ✓ „KLETT” ТОРБА И ДНЕВНИК РАДА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ за учитеље који користе „Klett” комплет за одређени разред
- ✓ БЕСПЛАТАН АКРЕДИТОВАНИ СЕМИНАР (8 САТИ) за учитеље чији нас актив до **20. фебруара 2015.** обавести да ће у наредној школској години користити „Klett” комплет за одређени разред. Обавезна пријава на www.klett.rs.

Издавачка кућа „Klett” д.о.о.
Маршала Бирјузова 3–5/IV, 11000 Београд • телефон: 011/3348-384 • факс: 011/3348-385 • prodaja@klett.rs • www.klett.rs

www.klett.rs

Нови Лојос је припремио...

ПОСЕБНЕ ПОГОДНОСТИ

У ПРЕТПЛАТИ

за **УЧИТЕЉА** који у настави користи **УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ** за **1. разред** (уз минимум 20 комплекта наручених у претплати):

Дигиталне материјале на ТАБЛЕТУ: *

✓ **УЏБЕНИКЕ** од 1. до 4. разреда у дигиталном формату

✓ **ДИГИТАЛНЕ ПРИРУЧНИКЕ** за све предмете 1. разреда
Приручници представљају значајно помоћно средство у припремању и извођењу наставе.

Дигитални приручници садрже **годишње и месечне наставне планове, предлоге дневних припрема** и додатне дидактичке материјале: **радне листиће, контролне вежбе, ppt презентације, додатне текстове и задатке, креативне радионице, игре, слике из уџбеника у великим форматима и** **многбројне предлоге додатних активности у самим дневним припремама.** У приручницима за српски језик, математику и свет око нас **уврштени су у предлоге дневних припрема Стандарди за крај првог циклуса образовања.**

✓ дигитални **ПЛАНЕР**

✓ дигитални **ПОРТФОЛИО** за учитеља

* *Учитељ може изабрати дигитални приручник на таблети уређају или приручнике са CD-ом у штампаном облику који укључно садрже више од 2000 страна.*

Бесплатни комплет свих уџбеника за 1. разред

3 тематска плаката за учионицу и постер *Моје одељење*

Планер за учитеља

2 бесплатна комплекта за одељење

за **АКТИВ УЧИТЕЉА** који у настави користи **УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ** за **1. разред**:

Бесплатни акредитовани осмочасовни семинар из Каталога програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника

Примерак штампане верзије приручника за сваки предмет 1. разреда за **школску библиотеку**

(више од 2000 страна)

за **УЧИТЕЉЕ** који у настави користе **ПОЈЕДИНАЧНИ ПРЕДМЕТ** за **1. разред**:

Бесплатни комплет свих уџбеника и приручника за предмете који су одабрани за коришћење у настави

Постер *Моје одељење*

Планер за учитеља

Могућност плаћања у претплати на 5 рата!

Поред тога, ова могућност сасвим јасно ставља у неједнак положај тзв. мале издаваче уџбеника или јавног издавача који немају материјалне могућности или законске могућности да промовишу своје уџбенике на тај начин.

3) ПРОБЛЕМ НЕДОВОЉНЕ ЗАШТИТЕ ПОРОДИЧНОГ БУЏЕТА

Цена и обим уџбеника

Важећи Закон о уџбеницима и другим наставним средствима практично је омогућио да наставничко веће у школи сваке школске године бира нове уџбенике, па се често комплети разликују од одељења до одељења истог разреда у истој школи, из године у годину. То за последицу има да родитељи плаћају различиту цену комплекта уџбеника за исти разред, али и немогућност наслеђивања или вишегодишњег коришћења бесплатних уџбеника. Ово се дешава у ситуацији у којој је наставник онај који бира уџбеник који ће користити ученик, али уџбеник купује, односно плаћа родитељ. Иако уџбеник купује родитељ, он ни на који начин не учествује у поступку избора уџбеника.

Из важећег Закона (члан 36): Одлука о избору уџбеника доноси се на основу Каталога. **Одлуку о избору уџбеника и наставних средстава који ће се користити у школи од наредне школске године, доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе.** Одлуку о избору наставног средства који ће се користити у предшколској установи доноси васпитно-образовно веће, на образложен предлог стручног актива васпитача. Одлука о избору уџбеника и наставних средстава објављује се на огласној табли установе и обавезујућа је за све који изводе процес наставе.

Формирање цене уџбеника по тренутном законском решењу је потпуно слободно. На тај начин се цене могу значајно разликовати од издавача до издавача. Иако уџбенике купују или родитељи или држава кроз програм бесплатних уџбеника, они не могу утицати нити на цену, нити на избор уџбеника. Тренутно решење омогућује наставницима и учитељима да поред уџбеника траже и различита друга наставна средства што такође пада на терет родитеља.

Обим уџбеника није дефинисан ниједним подзаконским актом. Из тих разлога, у прва четири разреда основне школе, тежина школске торбе далеко премашује 10-15% тежине ученика што се сматра дозвољеном границом. Без ограничења обима уџбеника издавачи могу несметано да нуде уџбенике и друга наставна средства произвољног обима што може за последицу имати и повећање цене уџбеника. У Табели 6 дат је пример цена и обима уџбеника и уџбеничких комплета за обавезне наставне предмете у вишим разредима основне школе.

Табела 6: пример обима и цене за минимални комплет (<http://www.klett.rs/> 10.11.2014)

		5. разред		6. разред		7. разред		8. разред		укупно	
		број стр.	цена	број стр.	цена	број стр.	цена	број стр.	цена	број стр.	цена
1 Српски језик	читанка	223	840.00	208	840.00	212	840.00	239	840.00	882	3360.00
	граматика	127	620.00	127	620.00	144	620.00	143	620.00	541	2480.00
	радна свеска	125	530.00	135	530.00	131	530.00	173	530.00	564	2120.00
2 Математика	уџбеник	192	790.00	168	790.00	160	790.00	144	790.00	664	3160.00
	збирка	207	620.00	152	620.00	160	620.00	188	620.00	707	2480.00
3 Физика	уџбеник	--	--	128	690.00	155	690.00	200	690.00	483	2070.00
	збирка	--	--	160	580.00	151	580.00	164	580.00	475	1740.00
4 Хемија	уџбеник	--	--	--	--	156	750.00	212	750.00	368	1500.00
	збирка	--	--	--	--	104	560.00	116	560.00	220	1120.00
5 Географија	уџбеник	118	860.00	200	860.00	200	860.00	168	860.00	686	3440.00
	радна свеска	64	520.00	120	520.00	136	520.00	128	520.00	448	2080.00
6 Историја	уџбеник	148	850.00	196	850.00	160	850.00	204	850.00	708	3400.00
	радна свеска	92	590.00	152	590.00	148	590.00	156	590.00	548	2360.00
7 Биологија	уџбеник	188	790.00	200	790.00	188	790.00	236	790.00	812	3160.00
	радна свеска	96	410.00	60	410.00	60	410.00	104	410.00	320	1640.00
8 Ликовна култура	уџбеник	124	680.00	108	680.00	108	680.00	92	680.00	432	2720.00
9 Музичка култура	уџбеник+CD	68	710.00	80	710.00	100	710.00	76	710.00	324	2840.00
10 Техничко и информатичко образовање	уџбеник	106	780.00	123	780.00	136	780.00	132	780.00	497	3120.00
	радна свеска и материјал	68	1200.00	76	1200.00	92	1200.00	76	1400.00	312	5000.00
11 Енглески језик	уџбеник	148	850.00	148	850.00	148	850.00	148	850.00	592	3400.00
	радна свеска	84	600.00	84	600.00	84	600.00	84	600.00	336	2400.00
12 Немачки језик	уџбеник	136	860.00	140	860.00	86	860.00	110	860.00	472	3440.00
	радна свеска	84	610.00	94	610.00	50	610.00	60	610.00	288	2440.00
УКУПНО:		2398	13710.00	2859	14980.00	3069	16290.00	3353	16490.00	11679	61470.00

УКУПНО: 11679 страна 61470.00 динара

Пример нејасног одређивања цена представљају уџбеник и радна свеска из Географије за 5. и 6. разред основне школе. Иако је обим за 5. разред износи 118+64 страна, а за 6. разред износи 200+120 страна, цене су идентичне и износе 1380 динара.

Тренутно законско решење и подзаконски акти довели су до неодговарајућег плана уџбеника, па је тако граматика дефинисана за сваки разред као засебни обавезни део. На овај начин родитељи плаћају већу цену.

Наредни примери покузују начин на који неки издавачи дефинишу цене:

Пример 1: Креативни центар

Veseli vrtić - bosanski

	kom	
Grafiprof - štampa	2.000	445.016,52
CIP + ISBN		1.700,00
Izrada maketa		14.217,00
Proizvodni troškovi produkcije		1.113.353,00
Idirektni troškovi proizvodnje		131.804,00
	ukupno:	1.706.090,52
tiraž		2.000,00
cena koštanja po jedinici proi roizvoda		853,05
Distribucija		11,86
rabat		243,25
Troškovi po jedinici proizvoda		1.108,16

Пример 2: Математископ

Назив	Збирка решених задатака за 6. разред ОШ – босански језик
Аутор	Владимир Стојановић
Број страна	200 страна
Формат	Б5
Трошкови	
Трошкови превода, лектуре и коректуре 10 еура/страни	234 000.00
Ликовно графичко обликовање 100 еура	11 700.00
Припрема (унос) текста 3 еура/страни	70 200.00
Штампа са набавком папира 545 ком – 2,7 еура	172 165.50
Ауторски хонорар 10%	34 000.00
Укупно	522 065.50

Пример 3: Бигз

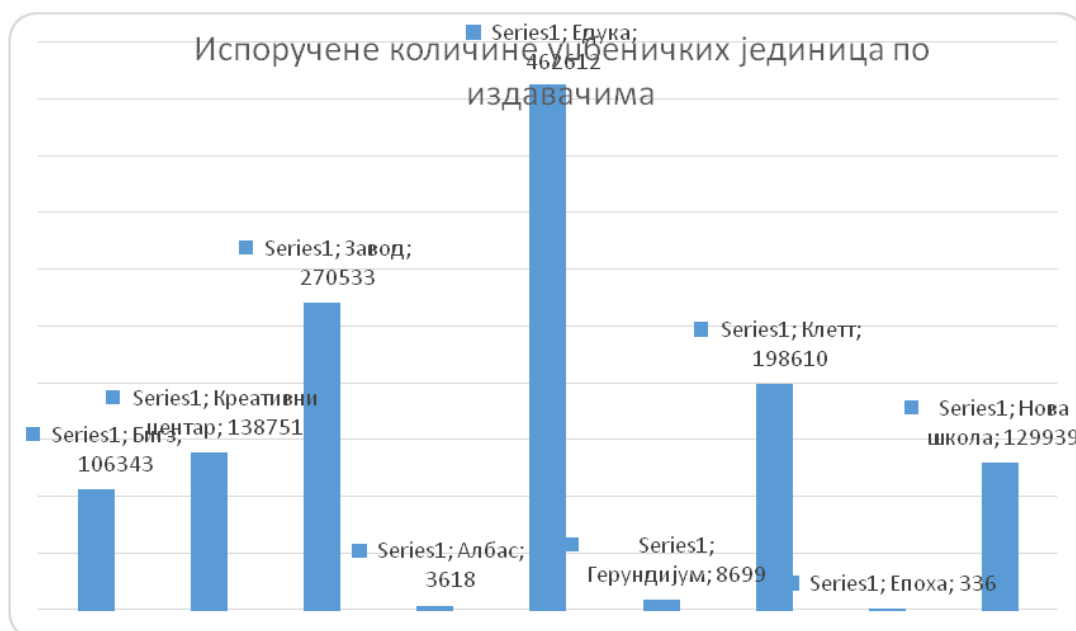
Редни број	Наслов	Тираж	Број издања	Трошкови производње по јединици	Малопродајна цена по јединици без ПДВ-а	Разлика укупних трошкова производње и малопродајне цене без ПДВ-а по јединици	Разлика укупних трошкова производње и малопродајне цене без ПДВ-а за целокупан тираж
1.	7.R.Fizika-Udzb.na Hrv.jez.	45	1	2.628,23	741,82	1.886,41	84.888,45
2.	7.R.Fizika-RS.na Hrv.jez.	45	1	2.308,02	543,52	1.764,50	79.402,50
3.	7.R.Hemija-Udzb.na Hrv.jez.	45	1	2.131,37	687,96	1.443,41	64.953,45
4.	7.R.Hemija-RS. Na Hrv.jez..	45	1	2.380,56	528,70	1.851,86	83.333,70
5.	7.R.Hrvatski-Čitanka	4	1	15.394,93	771,12	14.623,81	58.495,24
6.	7.R.Hrvatski-Hrvatski jezik	4	1	14.291,71	771,12	13.520,59	54.082,36
7.	7.R.Hrvatski-RS Čitanka	40	1	3.883,28	593,34	3.289,94	131.597,60
8.	7.R.Hrvatski-RS Hrvatski jezik.	40	1	2.055,89	593,34	1.462,55	58.502,00
9.	7.R.Istorija-Udzb.na Hrv.jez.	45	1	3.312,97	703,70	2.609,17	117.417,15
10.	7.R.Istorija-RS.na Hrv.jez.	45	1	2.472,98	509,09	1.963,89	88.375,05
11.	7.R.Muzičko-udzb.na Hrv.jez.	45	1	2.162,96	619,09	1.543,87	69.474,15
12.	8.R.Biologija-udzb.na Hrv.jez	46	1	2.603,87	740,74	1.863,13	85.703,98
13.	8.R.Biologija-RS. na Hrv.jez.	46	1	1.920,64	528,70	1.391,94	64.029,24
14.	8.R.Geografija-udzb.na Hrv.j	46	1	2.168,66	687,96	1.480,70	68.112,20
15.	8.R.Hemija-Udzb.na Hrv.jez	46	1	2.106,66	687,96	1.418,70	65.260,20

Пројекат бесплатних уџбеника уведен је пре четири године одлуком Владе. Пројекат је обухватао само ученике у прва четири разреда. Његову имплементацију пратиле су критике и стручне јавности, јер су уџбеници за почетне разреде претворени у нерадне иако је тај узраст, пре свега, усмерен на радне уџбенике. Из тих разлога је дошло до, могло би се рећи, вештачког одвајања радног и нерадног дела, што је неповољно утицало на квалитет уџбеника. Са друге стране, из буџета Републике Србије су прво набављени уџбеници, а затим, сваке наредне школске године, набављане су само радне свеске и докупљени оштећени уџбеници. Наводимо пример расподеле средстава из буџета за школску 2014/2015. годину.

Пример набавке бесплатних уџбеника за школску 2014/2015. годину: За ученике који похађају наставу на српском језику, за обавезне предмете, Српски језик, Математику и Свет око нас/Природу и друштво, обезбеђено је 1.319.441 уџбеничких јединица. У табели и на слици дати су подаци по издавачима који су били укључени у Пројекат бесплатних уџбеника.

Бигз	106343	8,06%
Креативни центар	138751	10,52%
Завод за уџбенике	270533	20,50%
Албас	3618	0,27%
Едука	462612	35,06%
Герундијум	8699	0,66%
Клетт	198610	15,05%
Епоха	336	0,03%
Нова школа	129939	9,85%

укупно: **319441**

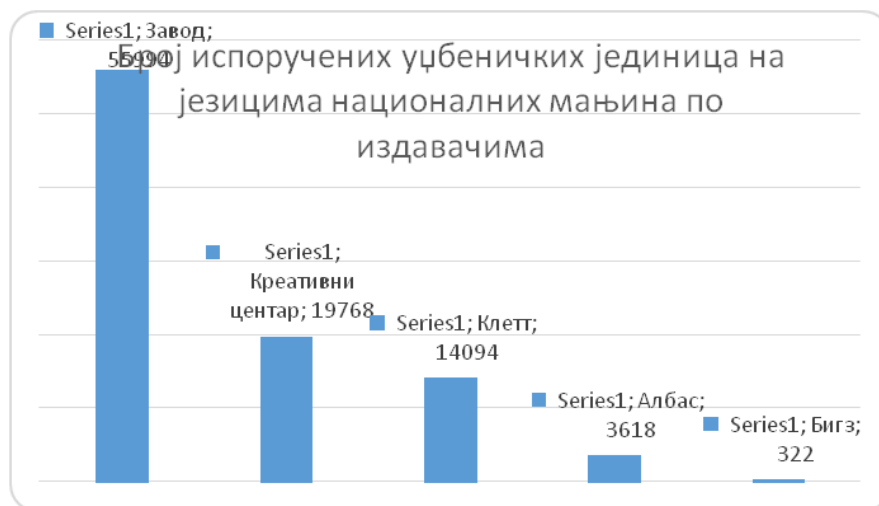

Овај пројекат је обухватио и уџбенике на језицима националних мањина.

Број испоручених уџбеничких јединица на језицима националних мањина по издавачима:

Завод за уџбенике	55994	59,70%
Креативни центар	19768	21,08%
Клетт	14094	15,03%
Албас	3618	3,86%
Бигз	322	0,34%

93796

Из извештаја о реализацији Пројекта бесплатних уџбеника за школску 2014/2015. годину: Средства за реализацију Пројекта обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2014. годину („Службени гласник РС”, број 110/13) на разделу 25 - Министарство просвете, науке и технолошког развоја, глава 25.1, функција 910 (основно образовање), економска квалификација 426 – материјал, у износу од 731.000.000,00 динара на извору 01, увећано за 68.000.000,00 динара на извору 15 што укупно износи 799.000.000,00 динара.

Финансијским планом Министарства од укупне суме издваја се на име дуговања из 2013. године износ од 95.725.000,00 динара, те је расположиви износ 703.275.000,00 динара.

Износ од 703.275.000,00 динара био је доступан за реализацију Пројекта за школску 2014/2015. годину у складу са предвиђеним бројем уџбеничких јединица и бројем од 291.000 ученика, као и за набавку нискотиражних уџбеника.

Аутономна Покрајина Војводина, Град Београд и локалне самоуправе учествовале су у Пројекту у складу са могућностима и расположивим финансијским средствима.

Вредност набавке уџбеника и/или радних свезака за реализацију Пројекта за школску 2014/2015. годину била је у складу са предвиђеним бројем уџбеничких јединица и ученика (пројекција за око 291.000 ученика).

2. КОЈИ СУ ЖЕЉЕНИ ЦИЉЕВИ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

Основни циљ доношења новог Закона о уџбеницима је да **сваком ученику у Републици Србији обезбеди квалитетан уџбеник или наставни материјал.**

Доступност уџбеника

Предлог Закона уводи нове категорије уџбеника и наставних средстава како би било могуће обезбедити квалитетан уџбеник за све ученике. За сваку категорију дефинисана је намена, начин одобравања и избор:

- уџбеник и уџбенички комплет (члан 2.)
- уџбеник на језику националне мањине

Уџбеник на језику и писму националне мањине Члан 3.

Уџбеником на језику и писму националне мањине сматра се:

- 1) уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;
 - 2) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;
 - 3) додатак уз уџбеник који се користи за реализацију прилагођеног дела наставног програма за предмете од значаја за националну мањину;
 - 4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у иностраној држави, који је одобрен у складу са овим законом.
- Одредбе овог закона које се односе на уџбеник, сходно се примењују и на додатак уз уџбеник за предмете од значаја за националну мањину.

- уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом

Уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом Члан 4.

Ученици са сметњама у развоју користе уџбеник чији је садржај и/или формат прилагођен њиховим способностима, потребама и могућностима.

Ученици са инвалидитетом користе уџбенике чији је формат односно писмо прилагођено њиховим потребама.

Начин прилагођавања садржаја и формата уџбеника из ст. 1. и 2. овог члана, прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

- додатно наставно средство и наставно помагало

**Додатно наставно средство и наставно помагало
Члан 5.**

Додатно наставно средство је друго наставно средство које доприноси остваривању циљева датог предмета, прати уџбеник и може да се користи се за савладавање, проверу и проширивање знања стечених коришћењем уџбеника и самостални рад ученика и које је усклађено са програмом предмета, а није прописано као саставни део уџбеничког комплета. Додатно наставно средство може бити и приручник за наставника.

Додатно наставно помагало је наставно средство које се користи у образовно-васпитном раду деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

- дидактичко средство и дидактичко игровно средство

**Дидактичко средство и дидактичко игровно средство
Члан 6.**

Дидактичко средство и дидактичко игровно средство које се користи у васпитно-образовном раду у предшколској установи, школи и школама за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом јесу дидактички обликовани садржаји, у било ком облику или медију, према узрасту деце: сликовнице, радни листови, књиге за децу, енциклопедије, играчке, музичке играчке, музички инструменти, играчке са механизмом за покретање, аудиовизуелна средства и други предмети и материјали.

- приручник и наставни материјал

**Приручник и наставни материјал
Члан 7.**

Приручник и наставни материјал представља наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних способности ученика и полазника, чији садржај прати наставни план и програм и који је одобрен у складу са овим законом.

Приручник и наставни материјал може се користити:

- 1) за стручне предмете у стручним и уметничким школама, уз уџбеник или самостално и чији садржај омогућава да се нова достигнућа у научној, уметничкој, односно стручној области непосредно примене у образовно-васпитном раду;
- 2) у основном образовању одраслих за подучавање, заједничко и самостално учење, вежбање и самопроцењивање;
- 3) за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и који су припремљени у складу са способностима, потребама и могућностима ученика и користе се у образовно-васпитном раду у школи за заједничко и самостално учење и вежбање.

Увођење нових категорија наставних средстава омогућиће далеко већу доступност материјала за све ученике. Приручник и наставни материјали су конципирани на начин да за потребе средњих стручних школа могу бити иновирани сваке године како би ученици били што боље припремљени за захтеве које пред њих поставља тржиште рада.

Имајући у виду проблем који је свих претходних година постојао са уџбеницима за националне мањине, ученике са инвалидитетом и сметњама у

развоју, Предлог закона увео је механизме за сигурну доступност ових уџбеника свим ученицима, тако што је обавезао све издаваче да дају сагласност да ће штампати уџбеник на језику националне мањине у случају избора тог уџбеника, односно дају сагласност да ће у случају избора тог уџбеника, исти прилагодити потребама ученика са инвалидитетом. У циљу обезбеђивања уџбеника на језицима националних мањина и уџбеника за ученике са сметњама у развоју Законом је прописана обавеза јавног издавача да на припреми рукописе за све предмете на језицима националних мањина. Овим се обезбеђује понуда бар једног уџбеника за сваког ученика у систему образовања. Са друге стране због обезбеђивања средстава за финансирање ових уџбеника предвиђен је фонд у који сви издавачи уплаћују 3% нето добити (4% ученика похађа наставу на језицима националних мањина). Са друге стране, остављена је могућност да сви издавачи могу да штампају уџбенике на свим језицима. Овим се обавеза издавача да преводи своје уџбенике на језике националних мањина активира само у случају да је јавни издавач престао да постоји. Међутим, издавачима који желе да припремају уџбенике на језику националних мањина остаје могућност да то ураде на сваком јавном позиву.

Обим, цена и избор уџбеника

Предлогом закона се предвиђа да се подзаконским актом, Планом уџбеника, дефинише обим уџбеника. Ово решење ће омогућити лакшу школску торбу што има директне везе са здрављем ученика, јефтиније комплете и смањено трошење хартије што утиче и на заштиту животне средине.

Садржина плана уџбеника Члан 14.

План уџбеника садржи:

- 1) наслов уџбеника за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 2) податке о наслову приручника и наставних материјала;
- 3) облик и медиј у коме се користи уџбеник;
- 4) препоручени број страна, односно обим уџбеника.

Уводи се електронски додаток у циљу приближавања и прилагођавања уџбеника ученику, али и у циљу подстицања конкуренције између издавача.

Уџбеник и уџбенички комплет Члан 2. став 4.

Уџбеник и уџбенички комплет (у даљем тексту: уџбеник) по правилу садржи електронски додаток, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад, и који је одобрен у складу са овим законом.

Ученици у 21. веку су информатички све писменији, увођење електронског додатка треба да омогући боља постигнућа ученика јер се коришћењем информационо-комуникационих технологија може постићи боља индивидуализација учења. Електронски додаток ће омогућити смањење обима

штампаног уџбеника. Истраживања о поседовању рачунара су доступна на: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/objavljeni-rezultati-istrazivanja-o-upotrebi-informaciono-komunikacionih-tehnologija-u-skolama-u-srbiji/> Свака школа има рачунарску опрему, док велики проценат ученика поседује рачунаре. Увођење електронског додатка требало би да подигне квалитет уџбеника и додатно подстакне конкуренцију између издавача.

Уводи се највиша малопродајна цена за уџбенике са ПДВ-ом, али не и за додатна наставна средства. Уџбеник је наставно средство које је неопходно у наставном процесу сваком ученику. Због реализације наставе, наставници бирају уџбеник, односно уџбенички комплет који ће користити сви ученици у истом разреду. На овај начин тржиште уџбеника не функционише на принципима слободног избора јер издавач формира цену, наставник бира производ, а родитељ купује. Увођење максималне цене омогућиће планирање набавки и трошкова и отклониће неизвесности које постоје сваке године.

Одређивање НАЈВИШЕ малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом

Члан 35.

Министар, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове трговине, доноси одлуку о највишој малопродајној цени уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, најкасније до 15. марта текуће године за наредну школску годину.

Одлука из става 1. овог члана објављује се на званичној интернет страници Министарства.

Изузетно од става 1. овог члана, у години у којој се објављује Јавни позив, одлука из става 1. овог члана објављује се најкасније на дан објављивања Јавног позива.

Највиша малопродајна цена уџбеника и приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, који се штампа на језику и писму националне мањине, односно са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од највише малопродајне цене уџбеника и приручника и наставних материјала на српском језику који је преведен, односно чији се садржај и/или формат прилагођава.

Забрањено је издавачу да уџбеник, приручник и наставни материјал продаје по цени већој од цене утврђене одлуком из става 1. овог члана.

Критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом заједнички прописују министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине.

Упоредна анализа указује да се цена уџбеника регулише и у другим европским државама: Аустрија – Министарство одређује највишу могућу цену за одређену врсту уџбеника; Бугарска – Веће министара одређује максималан износ комплета од 1. до 7. разреда; Мађарска – Постоји регулација цене. Министарство и издавачи се усаглашавају око цене; Португалија – Министарство и издавачи сваке године договарају цену; Словенија – Држава ограничава цену уџбеника.

Поступак избора уџбеника у предложеном закону са једне стране оставља отворено тржиште и омогућује надметање издавача кроз квалитет уџбеника, али са друге стране обезбеђује уџбенике истог квалитета и цене за све ученике. У Каталог уџбеника улазе уџбеници које су одабрале школе које

похађа најмање 5% ученика одређене генерације уколико је таквих уџбеника 6 или мање. Уколико је број уџбеника са избором 5% и више већи од 6 у каталог улази 6 уџбеника са највећим процентом. Предложеним законом је предвиђено да због спречавања настајања евентуалног монопола број уџбеника за одређени предмет у одређеном разреду буде бар три без обзира на проценат. Наравно, ова одредба се односи на случај када је након оцене квалитета уџбеника позитивну оцену добило бар три рукописа.

Каталог уџбеника

Члан 17.

Министарство сваке четврте године објављује Каталог уџбеника (у даљем тексту: Каталог).

У Каталог се увршћују уџбеници са Листе, и то:

- 1) уџбеници за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације. Уколико је након изјашњавања школа изабрано више од шест уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћује шест уџбеника са највећим процентом. Уколико је након изјашњавања школа изабрано мање од три уџбеника са процентом већим од 5%, у Каталог се увршћују три уџбеника са највећим процентом;
- 2) уџбеници за предмете за које је одобрено три или мање уџбеника, независно од избора школа;
- 3) уџбеник чији је садржај и формат прилагођен ученицима са сметњама у развоју и уџбеник чији формат односно писмо је прилагођено ученицима са инвалидитетом.

За наставу која се изводи на језику националне мањине, у Каталог се увршћују сви уџбеници на језику и писму националне мањине и уџбеници који се налазе на Листи.

Под одређеном генерацијом ученика у смислу става 2. тачка 1) овог члана подразумевају се сви ученици на територији Републике Србије који похађају наставу из предмета за који се бира уџбеник у школској години у којој се објављује Каталог.

Министар, у складу са ст. 2. и 3. овог члана, доноси одлуку о уџбеницима који ће бити уврштени у Каталог.

Каталог се објављује најкасније до 20. априла школске године у којој се објављује Листа, на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Каталог садржи следеће податке:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име аутора уџбеника;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању уџбеника;
- 5) језик и писмо на коме се штампа уџбеник;
- 6) пун назив издавача.

Уџбеници одобрени и изабрани након доношења новог наставног плана и програма, у складу са овим законом, накнадно се увршћују у Каталог

Министарство води електронски регистар, који поред података из става 7. овог члана, садржи и податке о називу школа и броју ученика који користе изабрани уџбеник.

Забрањено је школи да користи уџбеник који није уврштен у Каталог.

Решење из Предлога закона спречава могућност поклона и могућност захтева за куповину додатних наставних средстава који падају на терет родитеља.

Избор уџбеника

Члан 33.

Школа са Листе бира најмање три уџбеника за сваки предмет у сваком разреду, које рангира према приоритету у посебном списку, који је саставни део одлуке о избору уџбеника, о чему обавештава Савет родитеља.

Уколико се на Листи налази три или мање уџбеника школа бира један уџбеник.

Одлуку о избору уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе.

Одлуку о избору уџбеника на језику и писму националне мањине доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе који изводе наставу на језику националне мањине.

Одлуку о избору уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом доноси наставничко веће на образложени предлог стручних већа за области предмета, односно стручних актива наставника разредне наставе.

Ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом у инклузивном образовању, користе уџбенике које је изабрала школа у складу са одлуком из ст. 2 – 4. овог члана.

У свим одељењима истог разреда исте школе, за исти наставни предмет по правилу се користи исти уџбеник једног издавача.

Одлуку из ст. 3 – 5. овог члана школа доставља Министарству најкасније до 20. марта године у којој се објављује Каталог.

Уколико уџбеник који је изабрала школа не буде објављен у Каталогу, школа има обавезу да у року од пет радних дана од дана објављивања Каталога изабере други уџбеник са списка из става 1. овог члана који је увршћен у Каталог, односно други уџбеник из Каталога уколико ниједан уџбеник из списка из става 1. овог члана није увршћен у Каталог, и о томе обавести Министарство.

Уколико на Листи нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, односно уџбеника са прилагођеним садржајем и/или форматом, издавач чији уџбеник има највећи проценат у Каталогу, обавезан је да тај уџбеник преведе на одговарајући језик и писмо националне мањине, односно да обезбеди уџбеник са прилагођеним садржајем и/или форматом.

Уколико школа не достави одлуку о избору уџбеника, Министарство ће у року од пет радних дана од дана истека рока из ст. 8. и 9. овог члана, донети одлуку да се у школи користе уџбеници из Каталога који су најзаступљенији на територији надлежне школске управе.

Коначну одлуку о уџбеницима који ће се користити у школи наредне четири школске године, школа објављује на огласној табли и обавезујућа је за све који изводе образовно-васпитни рад.

Податке о уџбеницима из одлуке из става 10. овог члана школа уноси у електронски регистар уџбеника, у складу са чланом 17. став 9. овог закона.

Списак изабраних уџбеника, заједно са образложеним предлогом, школа трајно чува у документацији, у складу са законом.

Међутим, предложени Закон предвиђа, односно омогућује, набавку додатних наставних средстава на нивоу школе, пре свега за библиотеке. На тај начин ће сваки ученик имати могућност коришћења додатних наставних средстава без додатног оптерећења породичног буџета. Новим законским решењем предвиђа се да школа планира, односно набавља додатна наставна средства.

**План набавке додатних наставних средстава
Члан 8.**

Школа је обавезна да у оквиру Годишњег плана рада предвиди потребна додатна наставна средства која се користе у образовно-васпитном раду.

Одлуку о потреби за додатним наставним средствима доноси наставничко веће на образложени предлог стручних већа за област предмета.

Додатна наставна средства су саставни део библиотечно-информационе грађе и извора, у складу са законом.

Предлогом закона је предвиђено да се уџбеници бирају и одобравају на четири године на колико се доноси и школски програм (члан 76. Закона о основама образовања и васпитања, прописује: *Школски програм доноси школски одбор, по правилу, сваке четири године, у складу са наставним планом и програмом*). Трајање уџбеника у штампаној верзији који се користи у настави због хабања је око шест година. Као примере решења из земаља Европске уније наводимо да се у Бугарској уџбеници морају користити најмање четири године, аизрада нових може уследити због промена у програму; у Естонији закон допушта куповање уџбеника за све ученике сваке четири године, а могу се користити и дуже; у Француској уџбеници се бирају на четири године; у Финској не постоји закон, али се уџбеници често користе од две до четири године; у Италији уџбеници се користе пет година; у Летонији изабрани уџбеник обавезно се користичетири године; у Литванији се уџбеници мењају на отприлике четири до пет година; у Норвешкој нема закона, али у просеку уџбеник траје три до пет година; у Немачкој се користе најмање четири до пет година, некад дуже, у Португалији морају да се користешест година; у Словенији се уџбеници могу користити више година.

Предлог закона није предвидео да одобрени уџбеници престају да важе. Будући да се доносе нови Стандарди квалитета уџбеника и нови План уџбеника, претходно одобрени уџбеници морају бити у складу са новим стандардима и планом. Посебно напомињемо да издавачи ових уџбеника неће имати обавезу да плаћају таксу за њихово прегледање. Ово ће довести до ситуације да ће неки већ одобрени уџбеници морају да се усклађују са новим стандардима и поново одобравају. У савременом свету не постоји област живота и привреде у којој се не унапређују, мењају и усклађују стандарди, сходно друштвеном, техничком и технолошком напретку, а нарочито данас у ери електронске комуникације.

Поред наведених циљева, Закон о уџбеницима треба да обезбеди и следеће:

- **са становишта ученика** што бољи уџбеник који ће му помоћи у савладавању градива и стицању знања. Законом се посебно наглашава да кроз увођење електронског додатка уџбеник треба да прати потребе

- ученика који се образује у 21. веку и који треба да разуме и прихвати принципе целоживотног учења;
- **са становишта родитеља** већу сигурност у планирању набавке уџбеника и уштеду у породичном буџету што се постиже увођењем уџбеничког комплета, одређивањем највише малопродајне цене уџбеника ПДВ-ом и забраном наметања куповине додатних наставних средстава без потпуне сагласности родитеља;
 - **са становишта наставника** укључивање у избор уџбеника без притисака и могућност четворогодишњег планирања;
 - **са становишта издавача** број издавача се не ограничава, уводи се већа транспарентност оцењивања квалитета рукописа и за издаваче најквалитетнијих уџбеника (уџбенике које изабере довољан број школа) сигурност у пословању у наредне четири године;
 - **са становишта Министарства просвете, науке и технолошког развоја** решавање проблема насталих у последњих неколико година, што подразумева обезбеђивање уџбеника за сваког ученика без обзира на ком језику похађа наставу и без обзира коју школу похађа;
 - **са становишта привреде и друштва** постиже се праведнија расподела средстава за бесплатне уџбенике, јер предност добијају ученици из материјално угрожених породица, обезбеђују се приручници и наставни материјали за све образовне профиле, а то повлачи бољу припремљеност ученика за тржиште рада.

У наредној табели дат је приказ, са једне стране, тренутног стања насталог или због непостојања или због недовољно доброг важећег законског решења и са друге стране, предлог решења у предложеном Закону о уџбеницима.

<u>ТРЕНУТНО СТАЊЕ:</u>	<u>РЕШЕЊЕ ИЗ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА:</u>
све трошкове прегледања рукописа сваког издавача сноси буџет Републике Србије;	Члан 20. Óç çřóñíá ççărâr÷ đřăíñč č äîęřç î óđęřžííł ñřęñč çř ññđó÷íó îòlíó ęăręčñíñř đóęïđčñř ózálíçęř. Āčñćíó ñřęñł çř ññđó÷íó îòlíó ęăręčñíñř đóęïđčñř ózálíçęř óñăđ□ółł ęćíçññřđ íř đđłăëîă Çřăîăr.
комисија која оцењује није имала могућност враћања рукописа на дораду;	Члан 22: Ęřęčñčłř, đđł äííñłřř Ññđó÷íó îòlíí, ęćí Ĺłăíîë äř äđřñč ççărâr÷ó đóęïđčñř ózálíçęř íř äîđřăó, đřăč îñęęřřřř ęřšćđ íłăîñññřęř.
оцене које даје комисија нису биле јавно доступне;	Члан 22: Стручна оцена свих уџбеника објављује се на званичној интернет страници Завода, истовремено са објављивањем Листе уџбеника.
недовољна транспарентност оцењивања	избор листе оцењивача преко јавног позива – обука оцењивача – формирање комисије – јавно

	доступна оцена
<p data-bbox="331 259 821 353">Издавачи по тренутном решењу не преузимају ниједну обавезу која се односе на нискотиражне уџбенике.</p> <p data-bbox="331 450 821 577">Уз захтев, издавач у три примерка подноси елаборат са графички, ликовно и технички обликованим рукописом уџбеника.</p>	<p data-bbox="853 259 1356 387">Новим предлогом се обезбеђују исти уџбеници за све и обавезу преузима издавач.</p> <p data-bbox="853 387 1356 465">Члан 20. Уз захтев, издавач подноси у штампаној и електронској форми:</p> <ol data-bbox="853 499 1356 2033" style="list-style-type: none"><li data-bbox="853 499 1356 604">1) графички, ликовно и технички обликован рукопис уџбеника у пет примерака;<li data-bbox="853 611 1356 645">2) елаборат у пет примерака;<li data-bbox="853 651 1356 757">3) одлуку надлежног органа издавача о усвајању рукописа уџбеника;<li data-bbox="853 763 1356 913">4) сагласност издавача да ће штампати уџбеник на језику и писму националне мањине у случају избора тог уџбеника;<li data-bbox="853 920 1356 1227">5) сагласност издавача да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са сметњама у развоју који похађају наставу у школама за ученике са сметњама у развоју;<li data-bbox="853 1234 1356 1541">6) сагласност издавача да ће у случају избора тог уџбеника, исти штампати у прилагођеном формату за ученике са инвалидитетом који похађају наставу у школама за ученике са инвалидитетом и инклузивном образовању;<li data-bbox="853 1547 1356 1877">7) сагласност издавача да ће омогућити наставницима ученика у инклузивном образовању да без накнаде користе садржаје уџбеника који је изабрала њихова школа ради прилагођавања уџбеника према индивидуалном образовању за ученике са сметњама у развоју;<li data-bbox="853 1883 1356 2033">8) сагласност издавача да се његов уџбеник уврсти у Каталог, у складу са чланом 17. овог закона;

	9) изјаву о томе да ли је неко од чланова Листе оцењивача рукописа уџбеника (у даљем тексту: Листа оцењивача) аутор уџбеника тог издавача, лице запослено код издавача, ангажовано или пословно повезано са њим, укључујући и друге облике плаћене сарадње, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.
цене уџбеника слободно формира издавач	уводи се највиша малопродајна цена уџбеника ПДВ-ом јер је издавање уџбеника делатност од општег интереса; додатна наставна средства не подлежу одређивању максималне цене и слободно се формирају на тржишту
није био дефинисан уџбенички комплет што је доводило до великог броја уџбеничких јединица за појединачне предмете који могу бити од различитих издавача и из тих разлога не усаглашени	уводи се дефиниција уџбеничког комплета, као и поступак одобравања и избора комплета
није било системског праћења квалитета уџбеника	издавач подноси план праћења квалитета уџбеника, а Завод континуирано прати квалитет уџбеника
није била омогућена дорада уџбеника без новог одобравања	дозвољено је унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 5% садржаја (на овај начин се могу имплементирати налази добијени праћењем квалитета уџбеника)
нискотиражни уџбеници су дефинисани у односу на групе ученика, а не на основу тиража	јасно је дефинисано ко и када припрема уџбенике за које се на јавним позивима не појави ниједан издавач
избор уџбеника није био транспарентан; наставнику је било готово немогуће да има увид у све одобрене уџбенике	забрањују се давање поклона наставницима; сваки наставник имаће могућност увида у све одобрене уџбенике; избор уџбеника је на четири године;

3. ДА ЛИ СУ РАЗМАТРАНЕ МОГУЋНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА БЕЗ ДОНОШЕЊА АКТА

Имајући у виду проблеме који су настали у досадашњој примени Закона о уџбеницима и другим наставним средствима, разматрано је неколико могућности за решавање ових проблема.

- 1) Status quo – немењање важећег Закона још на почетку је одбачено као могућност, будући да је поред проблема насталих у досадашњој примени важећег закона било потребно и усаглашавање одредби Закона о уџбеницима са Законом о основама система образовања и васпитања који је 2013. године измењен у делу који се односи на уџбенике;
- 2) Доношење Закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима и другим наставним средствима – решења која су предложена Предлогом закона о уџбеницима, поред тога што обухватају измену или допуну више од половине чланова важећег закона, доносе значајне новине у односу на важећи закон, те је било неопходно израдити нов закон;
- 3) Доношење новог закона – разлози због којих није било могуће прихватити неку од претходних могућности довели су до потребе да се приступи изради новог закона.

4. ЗАШТО ЈЕ ДОНОШЕЊЕ АКТА НАЈБОЉИ НАЧИН ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА

Чланом 102. Закона о основама система образовања и васпитања прописано је да се у остваривању образовно-васпитног рада користе уџбеници и наставна средства које, на предлог надлежног завода одобри министар, у складу са посебним законом.

Дакле, Закон о основама система образовања и васпитања, који представља кровни закон у образовној регулативи, упућује да ће ова област бити регулисана посебним законом, због чега је он и доноси.

Такође, Законом о изменама и допунама закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 55/13), прописана је надлежност Завода за унапређивање образовања и васпитања за предлагање одобравања уџбеника министру надлежном за послове образовања (у даљем тексту: министар). Како важећи Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) није усклађен са наведеном одредбом, неопходно је усаглашавање са Законом о основама система образовања и васпитања.

Због врсте и бројности новина које доноси Предлог закона о уџбеницима, доношење новог закона била је једина могућност.

Напомињемо да су на текст важећег закона и на текст Предлога закона примедбе имала и независна регулаторна тела, Агенција за борбу против корупције и Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Примедбе и сугестије које су ова регулаторна тела доставила представљају материју која се мора прописати законом, те у складу са тим Предлог закона:

- предвиђа објављивање свих стручних оцена квалитета рукописа уџбеника (и позитивних и негативних) на званичној интернет страници

- Министарства, истовремено са објављивањем Листе одобрених уџбеника;
- уређује начин избора чланова Листе оцењивача и дефинише податке који се о оцењивачима објављују на званичној интернет страници Министарства, у складу са прописима који уређују заштиту података о личности;
 - уређује начин избора чланова Листе оцењивача и дефинише податке који се о оцењивачима објављују о сајту, у складу са прописима који уређују заштиту података о личности;
 - прописује да образложење чини саставни део Стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, као и да стручна оцена садржи позив на испуњеност стандарда квалитета уџбеника који су прописани правилником
 - одредбе о сукобу интереса проширује и на лица која учествују у поступку експертизе уџбеника, поред лица која дају стручну оцену квалитета рукописа уџбеника;
 - прописује обавезу оцењивача, да достави изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, као и да није запослен, ангажован, пословно повезан са издавачем уџбеника, укључујући и друге облике плаћене сарадње, односно да не постоје други услови прописани законом за његово изузеће. Завод за унапређивање образовања и васпитања води рачуна о сукобу интереса приликом формирања Комисија за преглед уџбеника;
 - због објективних потешкоћа које имају родитељи приликом набавке уџбеника од различитих издавача, омогућено јешколи да уз сагласност Савета родитеља, може да помогне у прибављању свих изабраних уџбеника, уколико се тиме родитељима олакшава поступак куповине, те да школа ову помоћ обавља без накнаде;
 - прописивањем обавеза издавачима да у року од осам дана од дана објављивања Листе одобрених уџбеника, доставе свим школским управама најмање један примерак уџбеника, повећана је доступност уџбеника школама у поступка избора.

5. НА КОГА ЋЕ И КАКО НАЈВЕРОВАТНИЈЕ УТИЦАТИ РЕШЕЊА У ЗАКОНУ

Предложени Закон о уџбеници на јасан и прецизан начин дефинише права и обавеза субјеката који учествују у стварању, одобравању и коришћењу уџбеника и наставних средстава.

Ученику, као централном субјекту у процесу образовања, Предлог закона обезбеђује квалитетан уџбеник за све предмете. Поред тога, тај закон даје и правну основу за доделу бесплатних уџбеника. Средства за бесплатне уџбенике су пре свега намењена за ученике из материјално/социјално угрожених породица. Овакво решење је и у функцији стратешког циља наше земље и Европске уније, а то је смањење осипања из образовног система.

Наставник, као најодговорнији субјект у раду са ученицима добија могућност сигурнијег избора и већег утицаја на образовање у целом систему. Понуђеним решењем наставници су заштићени од могућих притисака. Ово се постиже на два начина Прво, издавачима је забрањено давање било каквих

поклона, осим репрезентације мале вредностиоловке, календари, блокови за писање). Друго, уџбеници се бирају на нивоу целокупне популације, па са становишта статистике, наставник даје „глас“ за поједине уџбенике, док се финални избор уџбеника доноси на целој популацији.

Родитељ који улаже део породичног буџета у куповину уџбеника добија сигурност у погледу цене јер су цене лимитиране, а са друге стране предложени закон дозвољава знатно лакше наслеђивање уџбеника.

Завод за унапређење образовања и васпитања као носилац активности у вези са стручном оценом рукописа, са једне стране, добија јасно дефинисане процедуре и обавезу веће транспарентности кроз дефинисање Листе оцењивача и обавезу објављивања стручних оцена. Са друге стране, Завод добија боље материјалне услове за реализацију својих обавеза јер издавачи сnose трошкове прегледања рукописа. Такође, увођењем објављивања јавног позива на сваке четири године, Завод може да се посвети и праћењу и анализи коришћења уџбеника између два јавна позива. По тренутно важећем Закону, Завод је био у обавези да за сваки пристигли уџбеник у било које време формира стручну комисију која је плаћена средствима из буџета Републике Србије.

Укидањем лиценце за издаваче, Предлог закона омогућује већу конкуренцију међу издавачима. Издавачи више не објављују имена аутора у поступку прегледања рукописа. На овај начин смањује се могућност субјективизма у стручним оценама комисија јер стручна комисија има задатак да оцењује само квалитет уџбеника, а не и аутора. Такође је укинута обавеза издавача да ангажује рецензенте, што смањује трошкове припреме рукописа. Обавезе издавача се повећавају, јер плаћају таксу за оцену рукописа и преузимају обавезу штампања уџбеника на језику националне мањине ако је њихов уџбеник одобрен, као и обавезу прилагођавања ученику са посебним потребама и инвалидитетом ако је потребно. Избором уџбеника на четири године, као и обезбеђивањем бар 5% тржишта издавачи чији су уџбеници изабрани добијају већу сигурност у планирању прихода и расхода.

Предлог закона укида лиценце издавача и предлоге рукописа могу поднети сва правна лица која су регистрована за издавачку делатност.

ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА

Члан 12.

Издавање уџбеника, приручника и наставног материјала, додатног наставног средства, дидактичког дидактичког игровног средства може да обавља јавно предузеће (у даљем тексту: јавни издавач), друго правно лице или предузетник који је регистрован за издавачку делатност.

Јавни издавач обавезан је да припрема рукописе уџбеника за све предмете у основној школи и дидактичка средства за припремни предшколски програм, на српском и на језику националне мањине, као и уџбенике који се штампају са прилагођеним садржајем и/или форматом за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, осим за ученике у инклузивном образовању

Приручник и наставни материјал за стручне предмете у стручним и уметничким школама може да издаје и удружење стручних и уметничких школа.

Приручник и наставни материјал за децу, ученике и одраслеса сметњама у развоју и инвалидитетом може да издаје и удружење школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом и струковно удружење дефектолога.

Приручник и наставни материјал за образовање одраслих може да

издаје и удружење школа које реализују програме основног образовања одраслих.

предлог законског решења укида се лиценца издавача	утицаји <u>утицај на издаваче</u> : сва правна лица која су регистрована за издавачку делатност могу поднети рукопис на оцену квалитета; смањује се трошак за издаваче јер не плаћају таксу за добијање лиценци; <u>утицај на школе</u> : омогућује се да заједнице школа припремају рукописе приручника.
увођење уџбеничког комплета	<u>утицај на издаваче</u> : не могу се више парцијално издавати делови уџбеничког комплета, нпр. само збирке без уџбеника; <u>утицај на ученика</u> : све уџбеничке јединице су усаглашене што доводи до квалитетнијих материјала.
увођење електронског додатка	<u>утицај на издаваче</u> : већина до сада доступних уџбеника није имала електронски додаток, па ће издавачи морати да уложе напор и средства да нађу или запосле одговарајуће стручњаке <u>утицај на ученике</u> : законом је дефинисано да електронски додаток служи за самостални рад ученикач; на овај начин уџбеник се у потпуности окреће ученику и по садржају, али и по форми која је ученицима најприступачнија у 21. веку
нови план уџбеника и стандарда квалитета уџбеника	<u>утицај на издаваче</u> : у плану уџбеника предвиђено је ограничавање обима уџбеника што ће захтевати да издавачи, односно аутори прераде своје рукописе у складу са новим планом уџбеника и новим стандардима квалитета уџбеника; <u>утицај на ученика</u> : смањује се тежина школске торбе и цена комплета, утврђују се нови стандарди, између осталог, и за електронски додаток који би требало да представља значајно унапређење квалитета.
укида се рецензентска комисија издавача	<u>утицај на издаваче</u> : уштета за издавача
уводи се сагласност издавача за превођење и прилагођавање	<u>утицај на издаваче</u> : издавачи имају потребу за ангажовањем нових стручњака; <u>утицај на ученика</u> : сваком ученику за сваки предмет припада квалитетан уџбеник.
уводи се уплата од 3% нето добити	<u>утицај на издаваче</u> : на овај начин се равномерније распоређује трошак за штампање нискотиражних уџбеника, и обавеза „невољног“ превђења се своди на веома малу вероватноћу <u>утицај на ученика</u> : ученици на свим језицима националних мањина имаће у понуди бар један уџбеник у исто време када и су у понуди и уџбеници на српском језику
уџбеници се бирају на четири године	<u>утицај на издаваче</u> : обезбеђује се време за праћење квалитета и припрему нових материјала;

	<u>утицај на ученика</u> : знају које уџбенике ће користити; јасна је могућност наслеђивања.
додатна наставна средства	<u>утицај на издаваче</u> : једноставнија процедура одобравања; цену формирају издавачи; <u>утицај на ученика</u> : забрањено је наметање додатних трошкова; школске библиотеке набављају додатна наставна средства што ће оживети њихов рад и коришћење.
праћење квалитета уџбеника	<u>утицај на издаваче</u> : сваки издавачје и законски обавезан да припреми и спроводи план праћења квалитета; омогућено је да у току четири године унапређује свој уџбеник, изменом до 5% садржаја, а на основу резултата праћења квалитета; <u>утицај на ученика</u> : укључивање мишљења ученика у поступак праћења квалитета, јер је уџбеник намењен ученику.

6. КАКВЕ ТРОШКОВЕ ЋЕ ПРИМЕНА ЗАКОНА ИЗАЗВАТИ ГРАЂАНИМА И ПРИВРЕДИ, А НАРОЧИТО МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА

Неколико кључних ствари је већ назначено, па ћемо у овом делу извести кратке закључке. Ограничавање обима и највише малопродајне цене уџбеника ПДВ-ом ће обезбедити јефтиније уџбеничке комплете за сваки породични буџет него што би цена била да остане тренутно важеће решење.

Из републичког буџета се више неће одвајати средства за прегледање уџбеника. По предлогу Закона тај трошак сноси издавач јер он располаже и свим приходима које оствари од продаје уџбеника.

кућни буџет	смањење јер ће цена уџбеника бити ограничена као и обавезни део, тј. комплети који су обавезни у школи; процена је да ће у току школовања укупан износ (трошак) који родитељи имају за уџбенике бити у знатној мери смањен, јер се дефинишу комплети уџбеника и у погледу обима и у погледу цене, даје се могућност наслеђивања; набавка додатних наставних средстава не може бити обавезујућа, већ само добровољна;
Буџет Републике Србије	престаје потреба за издвајањем 15-20 милиона за трошкове рада комисија за оцењивање рукописа; отвара се законска могућност коришћења буџетских средстава за набавку бесплатних уџбеника;
издавачи	смањује се трошак за ангажовање рецензентске комисије (у просеку око 60000 дин)по уџбенику; уводи им се трошак за обезбеђивањем најмање 18 примерака за школске управе (у просеку око 13500 динара); уводи се такса за прегледање уџбеника која се обрачунава на основу члана 17. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр.

	54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13, 108/13 и 142/14); издавање уџбеника на језику националне мањине, који може настати као обавеза због непостојања уџбеника на том језику, не представља додатни трошак, јер је избор истог уџбеника обезбеђен на четири године.
--	---

Средствима из републичког буџета намењених за бесплатне уџбенике биће обухваћен већи проценат ученика. Стратешки циљ Министарства је да обезбеди бесплатне уџбенике за све ученике.

Финансирање уџбеника средствима буџета Републике Србије
Члан 9.

У циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања ученицима и полазницима из социјално/материјално угрожених породица, Влада може, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, да донесе одлуку о финансирању набавке и доделе, односно суфинансирању набавке, уџбеника, приручника и наставних материјала, за наредну школску годину.

Влада, ради обезбеђивања доступности свих уџбеника и приручника и наставних материјала утврђених планом уџбеника, може донети одлуку о финансирању, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе недостајућих уџбеника, приручника и наставног материјала за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, припаднике националне мањине, као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама, у складу са овим законом.

Одлуком из става 1. овог члана Влада утврђује:

1) ниво и врсту образовања, разред и предмет за који ће се финансирати, односно суфинансирати уџбеници, приручници и наставни материјали;

2) услове и критеријуме на основу којих ученик, односно полазник остварује право на финансирање, односно суфинансирање.

Избор и набавка уџбеника, приручника и наставних материјала утврђених одлуком из става 1. овог члана, врши се у складу са овим законом и законом који уређује област јавних набавки.

Издавачи не би требало да имају увећане трошкове у припреми рукописа. Предложеним решењем издавачи ће имати јасна и прецизна правила шта их очекује на тржишту уџбеника, а самим тим и већу сигурност у доношењу одлука да ли се или не укључују. Увидом у привредни регистар може се приметити да је број запослених у издавачким кућама које су по важећем Закону имале лиценцу за издавање уџбеника веома мали, изузимајући јавног издавача. То је последица чињенице да велики број издавача готово да нема запослене уреднике или ауторе. Аутори и уредници су у великом броју запослени на неким другим пословима и овај рад им је допунски рад, а то значи да неће доћи до гашења радних места. Са друге стране, сви лиценцирани издавачи су регистровани као издавачи књига што је знатно шири појам од издавања уџбеника. Издавање додатних наставних средстава или књига предложеним законом није ни на један начин лимитирано. У Табели 7 су дати подаци о броју запослених и пословних приходима за део лиценцираних издавача из 2013. године.

Важно је напоменути да писање и штампање уџбеника није делатност која има могућност ширења на инострано тржиште, тј. не постоји могућност подстицања извоза јер су уџбеници увек наменски писани за образовни систем у којем се користе. То повлачи да би раст прихода издавача искључиво био на основу или буџетских средстава или буџета грађана Републике Србије. Издавачи имају могућност издавања других публикација које могу бити и извозно оријентисане.

Табела 7: део лиценцираних издавача (подаци су преузети са Агенције за привредне регистре, Република Србија)

	пословни приходи 2013. (АОР 201)	број запослених (АОР 605)
ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ“, БЕОГРАД	650.595.000,00	278
„НАРОДНА КЊИГА-АЛФА“, БЕОГРАД	5.395.000,00	0
„КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР“, Д.О.О., БЕОГРАД	305.166.000,00	38
„БИГЗ ШКОЛСТВО“, Д.О.О., БЕОГРАД	184.514.000,00	46
„ЕПОХА“, Д.О.О., ПОЖЕГА	20.920.000,00	1
„КЛЕТТ“, Д.О.О., БЕОГРАД	599.200.000,00	27
„НОВИ ЛОГОС“, Д.О.О., БЕОГРАД	240.544.000,00	15
„ГЕРУНДИЈУМ“, Д.О.О., БЕОГРАД	28.646.000,00	4
„МАТЕМАТИСКОП“, Д.О.О., БЕОГРАД	12.863.000,00	4
„КОРАК ПО КОРАК“, Д.О.О., БЕОГРАД	1.695.000,00	1
„КРУГ“, Д.О.О., БЕОГРАД	28.763.000,00	5
„THE ENGLISH BOOK“, Д.О.О., БЕОГРАД	264.184.000,00	38
„ДИДАКТА“, Д.О.О., НОВИ САД	3.952.000,00	2
„НОВА ШКОЛА“, Д.О.О., БЕОГРАД	125.413.000,00	35
„ШКОЛА ПЛУС“, Д.О.О., БЕОГРАД	12.798.000,00	2
„ШКОЛСКА КЊИГА“, Д.О.О., НОВИ САД	13.433.000,00	3

Напомена: Издавачка кућа Нови Логос постала је део КЛЕТТ издавача (податак доступан на страници Агенције за привредне регистре <http://pretraga2.apr.gov.rs/EnterprisePublicSearch/Details/EnterpriseDecreases/2455806?code=9C0D3182AFF0E654BEC5F8B5606A22C58C6DE0CB>). Овај податак је значајан за анализу у делу...

7. ДА ЛИ СУ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА ТАКВЕ ДА ОПРАВДАВАЈУ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЋЕ ОН СТВОРИТИ?

Предложени Закон о уџбеницима неће повећати трошкове, већ ће их у извесној мери смањити и значајно повећати предвидљивост трошкова и са становишта родитеља, и са становишта буџета Републике Србије, и са становишта издавача. Уколико би се по тренутно важећем законском решењу приступило решавању проблема недостајућих уџбеника, тј. уколико би се обезбедили сви потребни уџбеници, средства која су неопходна на годишњем нивоу могу достићи износ већи од 100 милиона евра и која би, пре свега, долазила из породичних буџета свих грађана Републике Србије чија деца похађају основну или средњу школу, под претпоставком да је цена просечног комплета уџбеника за основну школу 110 евра (мада је тренутно у вишим

разредима цена комплекта изнад овог износа), а за средњу школу, уколико би уџбеници били припремљени, најмање 170 евра, (Табела 8).

Табела 8: *могући трошкови на годишњем нивоу набавке уџбеника под тренутно важећим законским решењем*

	број ученика	цена комплекта	укупно (у еврима)
процена за основну школу	562556	110,00	61.881.160,00
процена за средњу школу	270356	170,00	45.960.520,00
УКУПНО:			107.841.680,00

Са једне стране издавачи ће имати мањи трошак у процесу штампања уџбеника, јер ће обим бити ограничен, али са друге стране, могу имати повећање трошкова у припреми електронског додатка. Садржај и обим електронског додатка нису дефинисани и ограничени Предлогом закона, што омогућује издавачима да их планирају сходно средствима која су спремни да уложе у њихов развој. Напомињемо да је у предложеном Закону наглашено да уџбеник по правилу садржи електронски додаток што омогућује издавачима избор.

8. ДА ЛИ СЕ ЗАКОНОМ ПОДРЖАВА СТВАРАЊЕ НОВИ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА И ТРЖИШНА КОНКУРЕНЦИЈА

Важећи закон омогућио је да се поред јавног издавача издавањем уџбеника баве и приватни издавачи којима је потребна лиценца. Према важећем закону лиценцу је добило укупно 79 издавача.

Предлогом закона укинута је лиценцу за издаваче и тиме ће бити омогућено свим правним лицима који се баве издавачком делатношћу да поднесу захтев за одобравање уџбеника без претходног испуњавања посебних услова.

Међутим, треба имати у виду да је материја издавања уџбеника делатност од општег интереса (члан 2. Закона о јавним предузећима „Службени гласник РС”, бр. 119/12, 116/13 – аутентично тумачење и 44/14) и да је превасходни циљ нормативног регулисања ове области обезбеђивање доступности и квалитета уџбеника за све ученике, кроз јасан и транспарентан поступак.

Дакле претежан интерес којим се бави Предлог закона је интерес ученика у односу на интерес стварања нових привредних субјеката, што ни на који начин не угрожава конкуренцију на тржишту.

Одредба предложеног закона о ограничавању највише малопродајне цене уџбеника са ПДВ-ом, изједначавајући утицај цене као елемента на основу којег се изјашњавају корисници, неминовно ће утицати на повећање квалитета, што и јесте један од циљева овог закона. На овај начин стављају се у исти положај тзв. велики и мали издавачи и до изражаја долази квалитет уџбеника, а не способност издавача да понуди најнижу цену или друге погодности које нису везане за квалитет уџбеника.

Тренутно тржиште издавача уџбеника садржи изузетно велики број издавача. Огромна већина има запослено мање од пет радника. То указује на чињеницу да издавачке куће, у највећој мери, немају одељење или, бар, стручњаке који се непрекидно баве квалитетом уџбеника. Ангажовање аутора,

уредника, лектора... на основу уговора и у ограниченом временском року не одговара захтевима стварања квалитетног наставног материјала, а пре свега уџбеника. Исцепканост тржишта уџбеника у великој мери проузрокује проблеме и код ученика и код родитеља и код наставника. Избор уџбеника се, најчешће, сводио на политику убеђивања трговачког путника, родитељи су, најчешће, или потписивали уговор о набавци преко дистрибутера који се појавио у школи или су били немоћни да по књижарама пронађу све потребне уџбенике, а ученике, никада нико ништа није питао иако би уџбеник морао да буде намењен, пре свега ученику. Квалитетне издавачке куће, поред квалитетног кадра, требало би да поседују и квалитетна средства. Због свега тога, требало би очекивати укрупњавање издавача, односно формирање већих издавачких кућа. Овог тренутка смо сведоци да је почела куповина мањих издавачких кућа од стране већих. Ново законско решење, а претпоставља се и нови виши стандарди квалитета захтеваће укључивање већег броја стручњака у припрему уџбеника. То се односи на стручњаке информационо-комуникационих технологија, ангажовање стручњака из различитих области због постизања међупредметних компетенција у уџбеницима.

9. ДА ЛИ СУ СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ ИМАЛЕ ПРИЛИКУ ДА СЕ ИЗЈАСНЕ О ЗАКОНУ

Рад на новом Закону започео је у мају 2014. године, када је из скупштинске процедуре повучен претходни Предлог закона о уџбеницима и другим наставним средствима.

У припреми новог предлога закона коришћени су доступни подаци, консултације са експертима, организовање округлих столова и рад радне групе. Као примери активности који су претходили јавној расправи наводимо: Округли сто са невладиним сектором (15. септембар 2014. године), Округли сто са представницима националних савета националних мањина (17. септембар 2014. године), Округли сто са представницима стручних друштава (15. октобар 2014. године), Округли сто са председницима заједница стручних школа (12. новембар 2014. године). У току припреме предлога, у току јавне расправе, као и након јавне расправе обављен је велики број разговора са компетентним стручњацима, директорима школа, наставницима, родитељима, представницима издавача, професорима универзитета...

Одбор за јавне службе Владе Републике Србије, на основу члана 41. став 3. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 – пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11 и 30/13), на седници одржаној 19. новембра 2014. године, донео је Закључак 05 Број: 011-14477/14, којим се одређује спровођење јавне расправе о Нацрту закона о уџбеницима, а на предлог Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Нацрт закона о уџбеницима сачинила је Радна група формирана Решењем министра просвете, науке и технолошког развоја број 011-00-00141/2014-06 од 3. јула 2014. године, у коју су именовани представници релевантних сектора Министарства, представници Завода за унапређивање образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, Националног просветног савета, јавног и приватних издавача.

У складу са Закључком јавна расправа је спроведена у периоду од 21. новембра 2014. године до 15. децембра 2014. године.

Нацрт закона објављен је на званичној интернет страници Министарства просвете, науке и технолошког развоја и на порталу е-управа, а заинтересована лица могла су своје сугестије, предлоге и примедбе да доставе на е-маил адресу javna.rasprava@mpn.gov.rs назнаком „Закон о уџбеницима”.

Током јавне расправе одржане су четири трибине у следећим градовима:

- 1) **Ниш**, Висока техничка школа струковних студија - 27. новембра 2014. године – (12.00-16.00 ч),
- 2) **Београд**, Основна школа „Свети Сава”, 3. децембра 2014. године – (11.30-17.00 ч),
- 3) **Суботица**, Учитељски факултет на мађарском наставном језику у Суботици Универзитета у Новом Саду, 8. децембра 2014. године (12.00-14.00 ч),
- 4) **Београд**, Основна школа за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју „Антон Скала”, 10. децембра 2014. године (13.00-15.30 ч).

У јавној расправи учествовали су: представници Националног просветног савета, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Покрајинског секретаријата за образовање, управу и националне мањине – националне заједнице, Заштитника грађана, представници јавног и приватних издавача, аутора уџбеника, представници националних савета националних мањина, Савеза учитеља Србије, Савеза слепих Србије, директори и наставници основних и средњих школа, стручних школа, заједнице стручних школа, специјалних школа, представници родитеља, невладиних организација и други заинтересовани учесници.

На е-маил адресу javna.rasprava@mpn.gov.rs и адресу Министарства предлоге, примедбе и сугестије доставили су: Војислав Аврамовић члан Националног просветног савета, Завод за унапређивање образовања и васпитања, јавни издавач „Завод за уџбенике“, приватни издавачи (Креативни центар, Educational Centre, Дата статус, Иновација Јоксимовић, Корак по корак, МГ Дакта, Сазнање, Клет, Епоха), Удружење издавача уџбеника, наставних средстава и учила Србије, Удружење издавача и књижара Србије, Физички факултет Универзитета у Београду, Тања Ранковић (Уницеф Србија), Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне мањине – националне заједнице, Агенција за борбу против корупције, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Аутори, редактори и рецензенти одобрених уџбеника у организацији Удружења издавача уџбеника, наставних средстава и учила Србије, Владимир Стојановић, аутор уџбеника из математике, Друштво дефектолога Србије, Савез слепих Србије, Национална организација особа са инвалидитетом, Основна школа за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју „Антон Скала“ у Београду и радна група стручњака различитих профила из области специјалне едукације и рехабилитације (проф. др Драган Рапајић и проф. др Бранка Јаблан), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију из Београд, директори ОШ „Антон Скала“, ОШ „Драган Ковачевић“, ОШ „Вожд“, помоћник директора СОШ „Вељко Рамадановић“, дипл. декетолог – наставник у ОШ „Драган Херцог“, дипл. правник у ОШ „Стефан Дечански“, Удружење грађана за демократију и цивилно образовање „Грађанске иницијативе“, Организација за лезбејска људска права „Labris“, Секција универзитетских наставника Психологије образовања, Друштво психолога Србије, Српско географско друштво, Образовни форум Београд, НВО Центар за толеранцију и одрживи развој Центар Крчедин, национални савети националних мањина (албанска национална мањина, бошњачка национална мањина, буњевачка национална мањина, хрватска национална мањина, мађарска национална мањина, румунска национална мањина и словачка национална мањина).

На е-маил адресу javna.rasprava@mpn.gov.rs пристигло је укупно 29 дописа са предлозима, примедбама и сугестијама.

Министарство је размотрило све изнете начелне и појединачне сугестије, предлоге и примедбе изнете током јавне расправе.

Након одржане јавне расправе усвојени су предлози заинтересованих страна, који се односе на:

- **Прецизирање члана који дефинише друга наставна средства**
У овом члану прецизиране су врсте других наставних средстава и утврђено је да електронски додатак уџбенику није обавезан, али је остала одредба да га уџбенички комплет по правилу садржи.
- **Дефинисање појма уџбеника/приручника и наставног материјала за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом**
Посебним члановима дефинисано је шта се сматра уџбеником и приручником и наставним материјалом за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом
- **Дефинисање приручника за стручне предмете у уметничким школама**
Приручници и наставни материјали за стручне предмете у стручним и уметничким школама и за образовање одраслих сада су дефинисани једним чланом и додата је категорија приручника и наставних материјала за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом
- **Прецизирање одредаба које се односе на уџбенике који се финансирају/ суфинансирају средствима републичког буџета**
Поред уџбеника за ученика који су социјално/материјално угрожени, приручника за образовање одраслих, одредба је проширена и на приручнике и наставне материјале за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, припаднике националне мањине као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама.
Такође је предвиђена и могућност да Влада ради обезбеђивања доступности свих уџбеника и приручника и наставних материјала утврђених планом уџбеника, може донети одлуку о финансирању, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе недостајућих уџбеника, приручника и наставног материјала за ученике и полазнике са сметњама у развоју и инвалидитетом, припаднике националне мањине, као и за стручне предмете у стручним и уметничким школама, у складу са овим законом.
- **Начин уврштавања уџбеника у Каталог**
Усвојени су предлози промене процента потребног за улазак у Каталог и уведена је одредба од најмање три уџбеника чиме се спречава монопол.
- **Дефинисање појма и садржаја елабората који издавач доставља уз захтев за одобравање уџбеника**
Дефинисан је садржај елабората који се подноси уз захтев за одобравање уџбеника, тако да обавезно садржи референце и истраживања коришћена у припреми рукописа, опис електронског додатка и начин праћења квалитета уџбеника.
- **Оверу превода рукописа на језику националне мањине од стране судског тумача**

Прихваћен је предлог да се уз захтев за одобравање уџбеника на језику националне мањине не доставља оверени превод од стране судског тумача већ да је за тај предмет одговоран издавач.

- **Утврђивање података о члановима Листе оцењивача који могу бити јавно доступни на званичној интернет страници Министарства**

Посебним чланом уређен је начин избора чланова Листе оцењивача и дефинисани су подаци који се о оцењивачима објављују о сајту, у складу са прописима који уређују заштиту података о личности.

- **Обавеза чланова Листе оцењивача да похађају курс обуке за давање стручне оцене рукописа**

Додато је овлашћење министра да посебним подзаконским актом пропише програм обуке за оцењиваче, како би се додатно осигурао квалитет давања стручне оцене квалитета рукописа уџбеника.

- **Прописати обавезу чланова Комисије уз стручну оцену квалитета рукописа доставе образложење**

Прописано је да је саставни део Стручне оцене квалитета рукописа уџбеника и образложење, као и да стручна оцена садржи позив на испуњеност стандарда квалитета рукописа који су прописани правилником.

- **Дефинисање процедуре за уџбенике који су претходно одобрени и налазе се на Листи одобрених уџбеника**

Прихваћен је предлог да се, уколико издавач подноси захтев за одобравање уџбеника који је уврштен у важећу Листу, а није дошло до промене наставног плана и програма за тај предмет, за тај уџбеник примењују одредбе овог закона које се односе на ново издање уџбеника.

На овај начин омогућено је да се за ове уџбенике примењује једноставнија и краћа процедура, уз ниже трошкове за издавача.

- **Подела надлежности између Министарства и покрајинског секретаријата за образовање**

Прецизирана је одредба која се односи на надлежност покрајинског секретаријата за образовање, тако што је предвиђено да је овај орган надлежан за одобравање уџбеника на језику националне мањине чије седиште се налази на територији аутономне покрајине.

- **Утврђивање поступка и органа који утврђује постојање сукоба интереса у поступку стручне оцене рукописа односно експертизе**

Прихваћен је предлог да се одредбе о сукобу интереса прошире и на лица која учествују у поступку експертизе уџбеника.

- **Утврђивање поступка и органа који утврђује постојање сукоба интереса у поступку стручне оцене рукописа односно експертизе**

Ради спречавања сукоба интереса у поступку одобравања уџбеника, прописано је да лице које учествује у поступку давања Стручне оцене, односно поступку експертизе, пре почетка рада потписује изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, као и да није запослен, ангажован, пословно повезан са издавачем уџбеника, укључујући и друге облике плаћене сарадње, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.

Надлежност да води рачуна о постојању сукоба интереса приликом формирања Комисије за оцену рукописа дата је Заводу за унапређивање образовања и васпитања.

- **Увођење обавезе издавача чији је уџбеник у Каталогу да штампа уџбенике и приручнике и наставне материјале за стручне предмете у стручним школама на језику националне мањине и за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју, уколико се изабере уџбеник тог издавача**

Утврђена је обавеза издавача да штампа уџбеник и приручник и наставне материјале на језику националне мањине и за ученике са инвалидитетом и сметњама у развоју уколико се изјасне за уџбеник тог издавача, а за случај да издавач не поступи у складу са овом одредбом, прописано је да ће Министарство активирати меницу и да ће се уџбеник брисати из Каталога.

- **Утврђивање рока за превод уџбеника на језик националне мањине**
Имајући у виду време које је потребно за превод изабраног уџбеника са српског на језик националне мањине, померени су рокови како би се продужио рок за његово превођење.

- **Разматрање и прецизирање разлога за повлачење уџбеника, посебно разматрање**

разлога који се односи на садржај који доводи до узнемиравања јавности

Наведени предлог је прихваћен и одредба је брисана из члана Нацрта закона. Осим тога цео члан додатно је уређен, тако да сада на прецизан начин утврђује разлоге за повлачење уџбеника.

- **Укидање забране посредовања школе и запослених у продаји уџбеника уз**

надокнаду

Ова одредба је делимично прихваћена. Наиме прихваћена је могућност да школа уз сагласност Савета родитеља, може да помогне у прибављању свих изабраних уџбеника, уколико се тиме родитељима олакшава поступак куповине, те да школа ову помоћ обавља без накнаде.

- **Омогућавање доступности одобрених уџбеника наставницима у поступку избора**

уџбеника (посредством Школских управа)

Као обавеза издавача предвиђено је да је издавач дужан да у року од осам дана од дана објављивања Листе, достави свим школским управама најмање један примерак уџбеника, ради обезбеђивања доступности уџбеника школама у поступка избора.

- **Прописивање обавезе да се експертиза врши на основу Стандарда квалитета уџбеника**

Овај предлог је усвојен, будући да Нацрт закона прописује да је испуњеност стандарда квалитета обавезан услов за одобравање уџбеника.

Након одржане јавне расправе нису прихваћени предлози заинтересованих страна, који се односе на:

- **Изједначавање права и обавеза јавног и приватних издавача**
Министарство није прихватило овај предлог, будући да је јавни издавач основан од стране Владе, те Министарство једино од јавног издавача може да тражи издавање недостајућих уџбеника, чиме се гарантује обезбеђивање свих уџбеника утврђених Планом уџбеника
- **Расписивање јавног позива за одобравање уџбеника на сваке четири године**

Није прихваћен предлог да се укине одредба којом је прописано расписивање јавног позива за одобравање уџбеника на сваке четири године. Међутим, одредбом Предлога закона која прописује ново издање уџбеника остављена је могућност осавременења одобреног уџбеника током периода од четири године, односно могућност унапређивања дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 5% садржаја. Закон омогућују предају рукописа уџбеника сваке године у периоду од 1. септембра до 1. октобра али без могућности за увршћавање у листу одобрених уџбеника пре наредног јавног позива. Рукописи одобрени између два јавна позива могу се користити као додатна наставна средстав уколико се издавач сагласи.

- **Компетенције оцењивача да оцењују уџбеник по основу свих критеријума, уместо само по одређеним**

Оцењивачи учествују у раду Комисије за давање стручне оцене рукописа уџбеника, а начин и поступак давања стручне оцене прописује министар, стога није прихваћена ова примедба.

- **Одредбу да наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство**

Овај предлог није прихваћен имајући у виду да План уџбеника прописује садржај уџбеничког комплета који је обавезан за сваки предмет. Стога се поставља питање оправданости коришћења додатног наставног средства, посебно имајући у виду да су наставници претходно изабрали одговарајући уџбеник/уџбенички комплет.

Међутим, уколико наставник сматра да се коришћењем додатног наставног средства може унапредити образовно-васпитни рад, оно се може користити у реализацији наставе, али наставник не може захтевати од ученика да то додатно наставно средство купи.

- **Предлог да се укине одредба Нацрта закона која уређује највишу малопродајну цену са ПДВ-ом**

Предлог да се из Нацрта закона бришу одредбе о утврђивању највише малопродајне цене уџбеника са ПДВ-ом је одбијен будући да ове одредбе немају за циљ „јефтин уџбеник“ нити умањење профита издавача, већ да се на основу јасних критеријума које заједнички прописују министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине, утврди највиша малопродајна цена са ПДВ-ом. У години када се објављује Листа, највиша малопродајна цена са ПДВ-ом се објављује у тренутку објављивања јавног позива, тако да родитељи и школе имају информацију о цени приликом избора уџбеника.

Полазећи од чињенице да су сви одобрени уџбеници усклађени са Стандардима квалитета, те да избор уџбеника врше наставници, а плаћају их родитељи, став Министарства је да се утврђивањем највише малопродајне цене са ПДВ-ом штити интерес родитеља и спречава могућност да неки родитељи због избора доста скупљег уџбеника од стране наставника имају несразмерно веће трошкове.

Такође напомињемо да је Влада усвојила Нацрта закона и Народној скупштини упутила Предлог закона о уџбеницима, актом број број: 6-992/15 од 14. априла 2015. године.

Како су пре почетка седнице Народне скупштине на којој је требало да се расправља о Предлогу закона о уџбеницима у начелу, појавиле нове чињенице које би могле да утичу на решења у Предлогу закона, предлагач је ради дораде и побољшања текста повукао предложени закон из процедуре, актом 05 број 011-5249/2015 од 12. маја 2015. године.

Међутим, будући да измене текста Нацрта закона нису суштинске природе већ се односе на прецизирање појединих инстута и норми које су биле део предложеног закона, те да су поводом дораде текста Нацрта закона консултоване све заинтересоване стране, Министарство сматра да није потребно спроводити поново јавну расправу, те је предложено да се не спроводи јавна расправа, што је Влада прихватила Закључком 05 број: 011-6529/2015 од 17. јуна 2015. године.

10. КОЈЕ ЋЕ СЕ МЕРЕ ТОКОМ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА ПРЕДУЗЕТИ ДА БИ СЕ ПОСТИГЛО ОНО ШТО СЕ ЗАКОНОМ ПРЕДВИЂА

Ради спровођења Предлога закона предвиђено је доношење следећих подзаконских аката:

- 1) Влада ће у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, донети одлуку финансирању набавке и доделе, односно суфинансирању набавке, уџбеника, приручника и наставних материјала, за наредну школску годину. (члан 10 став 1.)
(напомена: очекује се реализација *одмах након усвајања закона*)
- 2) Национални просветни савет ће на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања донети план уџбеника основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих, план уџбеника за верску наставу уз прибављено мишљење Завода за унапређивање образовања и васпитања, на предлог Комисије за верску наставу и план уџбеника на језику националних мањина и уџбеника из предмета од интереса за националне мањине на предлог Завода и националног савета националне мањине.
(напомена: Министарство је у *фебруару 2015.* упутило захтев Заводу да покрене поступак припреме плана уџбеника у складу са предлогом Закона; очекује се да Завод припреми предлог у року од 45 дана од дана усвајања Закона и пошаље Националном просветном савету)
- 3) Савет за стручно образовање и образовање одраслих ће на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања донети план уџбеника за стручне предмете у стручним школама.
- 4) Национални просветни савет донеће подзаконски акт којим ће утврдити Стандарде квалитета уџбеника и упутство о њиховој примени и то стандарде:
 - уџбеника на предлог Завода;
 - електронског додатка на предлог Завода;
 - приручника и наставних материјала, на предлог Завода;
 - додатних наставних средстава, дидактичких и дидактичких игровних средстава, на предлог Завода.

(напомена: Министарство је у фебруару 2014. године упутило захтев Заводу за унапређивање образовања и васпитања да покрене поступак припреме Стандарда квалитета уџбеника у складу са предлогом Закона; Завод је у новембру 2014. одржао једнодневни округли сто на којем су са стручног становишта разматране предности и недостаци досадашњих стандарда квалитета; очекује се да Завод припреми предлог у року од 60 дана од дана усвајања Закона и пошаље Националном просветном савету).

- 5) Министар ће на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања утврдити висину таксе за стручну оцену квалитета рукописа уџбеника (члан 20. став 17.), као и висини таксе за трошкове експертизе рукописа уџбеника (члан 25. став 9.)
- 6) Министар ће утврдити начин и поступак избора лица на Листу оцењивача, програм обуке за оцењиваче, етички кодекс лица која учествују у поступку одобравања уџбеника и поступак именовања чланова Комисије.
(напомена: позив за листу оцењивача биће расписан у року од 90 дана; обука изабраних оцењивача требало би да буде реализована у року од 30 дана од дана избора оцењивача)
- 7) Министар ће прописати начин и поступак доношења Стручне оцене.
(напомена: рад на правилнику је започео у децембру 2014. године; очекује се да подзаконски акт буде донет у року од 30 дана од дана усвајања Закона)
- 8) Министар ће прописати висину таксе за стручно мишљење за одбаравање приручника и наставних материјала, додатних наставних средстава, наставних помагала, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.
- 9) Министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине заједнички ће прописати критеријуме за утврђивање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом.

Такође, одређене одредбе закона Министарство ће спровести расписивањем јавног позива за попуну Листе одобрених уџбеника и Листе оцењивача рукописа уџбеника.

ВРЕМЕНСКИ ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ ПОСТУПКА ОДОБРАВАЊА УЏБЕНИКА

максимално трајање	активност	ризик	носиоци активности
1) У години у којој се објављује Јавни позив рок се утврђује у Јавном позиву 2) у години у којој се не објављује Листа	Подношење захтева за одобравање уџбеника. Издавачи подносе захтев за одобравање уџбеника по расписаном Јавном позиву. Издавачи могу поднети захтеве и када нема Јавног позива, осим у годинама у којима се објављују Листа и	нема	Министарство, издавачи

и Каталог 30 дана	Каталог		
10 радних дана	Министарство доставља захтеве Заводу за унапређивање образовања и васпитања након истека рока за достављање утврђеног Јавним позивом	нема	Министарство
30 дана	Завод за унапређивање образовања и васпитања формира комисије и доставља рукописе	мали: недовољан број оцењивача (из тих разлога Закон предвиђа могућност допуне листе оцењивача)	Завод за унапређивање образовања и васпитања
90 дана	рад комисије (могућност враћања текста рукописа уџбеника на дораду у року од осам дана који се урачунава у 90 дана)	мали: могућност одустајања члана комисије из оправданих разлога	Завод за унапређивање образовања и васпитања (рад комисије кординира запослени у Заводу за унапређивање образовања и васпитања)
15 дана	Завод за унапређивање образовања и васпитања доставља образложену стручну оцену са предлогом да се уџбеник одобри, односно не одобри министру и издавачу	нема	Завод за унапређивање образовања и васпитања
15 дана	Министар доноси решење о одобравању уџбеника	нема	Министарство

Укупно: 160 дана након истека рока за подношење захтева утврђеног Јавним позивом, односно 190 дана у случају подношења захтева без Јавног позива

НАПОМЕНА: у случају да није задовољан стручном оценом квалитета уџбеника, издавач може поднети захтев за експертизу рукописа уџбеника, а у том случају укупно време поступка за одобравање уџбеника се продужава се за 61 дан

ПРОЈЕКАТ БЕСПЛАТНИХ УЏБЕНИКА ЗА ШКОЛСКУ 2015/2016.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је у фебруару 2015. започело пројекат бесплатних уџбеника за школску 2015/2016. Пројекат се састоји из три фазе:

1. фаза: раписивање позива родитељима/старатељима да се пријаве за пројекат бесплатних уџбеника и одређивање услова за поједине врсте помоћи
2. фаза: прикупљање података о уџбеницима које су изабране од стране родитеља/старатеља
3. фаза: набавка уџбеника

Детаљи о првој фази пројекта су доступни на страници
<http://www.mpn.gov.rs/component/content/article/176-aktuelno/1845-projekat-besplatni-udzbenici-za-skolsku-2015-2016-godinu>

У другој фази су прикупљени подаци о траженим уџбеницима. На основу ображених података за набавку уџбеника од 2. до 8. разреда износ по издавачима дат је у следећој табели:

издавачка кућа	износ	процент
KLETT	235.875.989	38,46%
ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	105.337.469	17,18%
НОВИ ЛОГОС	94.768.890	15,45%
БИГЗ ШКОЛСТВО	43.989.640	7,17%
ЕДУКА	37.783.258	6,16%
THE ENGLISH BOOK	17.914.121	2,92%
КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	16.964.638	2,77%
ГЕРУНДИЈУМ	13.218.854	2,16%
DATA STATUS	10.624.840	1,73%
АКРОНОЛО	6.495.200	1,06%
НОВА ШКОЛА	6.318.180	1,03%
МАТЕМАТИСКОП	5.619.610	0,92%
М&Г ДАКТА	2.780.465	0,45%
КРУГ	2.775.240	0,45%
ДАТАСТАТУС	2.082.130	0,34%
ШКОЛА ПЛУС	2.000.930	0,33%
ALBAS	1.939.320	0,32%
ФРЕСКА	1.470.900	0,24%
EDUCATIONAL CENTRE	1.231.959	0,20%
ИНФОТЕХНИКА	1.146.540	0,19%
OXFORD CENTAR	879.440	0,14%
Сазнање	432.300	0,07%
„ALBAS”- Црнотинце, Прешево	326.680	0,05%
АТОС	315.750	0,05%
ИНОВАЦИЈА ЈОКСИМОВИЋ	259.000	0,04%
ПЧЕЛИЦА	206.550	0,03%
ПУБЛИК ПРАКТИКУМ	136.960	0,02%
OXFORD CENTAR	133.150	0,02%
EDUTACIONAL CENTRE	119.106	0,02%
ЕПОХА	104.395	0,02%
НОТА	11.990	0,00%
ЗМАЈ	11.520	0,00%
КОРАК ПО КОРАК	10.100	0,00%
КРУГ КБ	6.160	0,00%
РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД	5.080	0,00%
ЛИБЕР	3.000	0,00%
ЗАВЕТ	900	0,00%
КВАДРАТ-ПЛУС	650	0,00%
	613.300.904	

Уколико би се на прикупљеним подацима применила нова законска решења о избору уџбеника (минималан проценат од 5%, и услови да не може бити мање од 3 уџбеника, нити више од 6 уџбеника), као и постојање уџбеника, односно јединственог уџбеника довело би до Каталога са следећим садржајем:

РАЗРЕД	ПРЕДМЕТ	ИЗДАВАЧ	СУМА	УДЕО	УДЕО У %
2	Математика	4			
2	Математика	КЛЕТТ	16378132,8	8313080	50,76%
2	Математика	ЕДУКА	16378132,8	3550740	21,68%
2	Математика	БИГЗ	16378132,8	2240450	13,68%
2	Математика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	16378132,8	893362,8	5,45%
2	Музичка култура	6			
2	Музичка култура	КЛЕТТ	2401954	981180	40,85%
2	Музичка култура	НОВИ ЛОГОС	2401954	333660	13,89%
2	Музичка култура	БИГЗ	2401954	322920	13,44%
2	Музичка култура	ЕДУКА	2401954	225351	9,38%
2	Музичка култура	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	2401954	207750	8,65%
2	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	2401954	181093	7,54%
2	Ликовна култура	3			
2	Ликовна култура	КЛЕТТ	2626082	2259300	86,03%
2	Ликовна култура	НОВИ ЛОГОС	2626082	199550	7,60%
2	Ликовна култура	ЕДУКА	2626082	78840	3,00%
2	Свет око нас	5			
2	Свет око нас	КЛЕТТ	11297203,2	6058030	53,62%
2	Свет око нас	ЕДУКА	11297203,2	2049990	18,15%
2	Свет око нас	БИГЗ	11297203,2	830580	7,35%
2	Свет око нас	НОВИ ЛОГОС	11297203,2	706700	6,26%
2	Свет око нас	НОВА ШКОЛА	11297203,2	622700	5,51%
2	Српски језик	6			
2	Српски језик	КЛЕТТ	20971688,3	9236395	44,04%
2	Српски језик	ЕДУКА	20971688,3	3504616	16,71%
2	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	20971688,3	3049070	14,54%
2	Српски језик	БИГЗ	20971688,3	1857080	8,86%
2	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	20971688,3	1478007,3	7,05%
2	Српски језик	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	20971688,3	1050600	5,01%
3	Математика	4			
3	Математика	КЛЕТТ	19617931,5	10593185	54,00%
3	Математика	ЕДУКА	19617931,5	3597315	18,34%
3	Математика	БИГЗ	19617931,5	2439200	12,43%
3	Математика	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	19617931,5	1180600	6,02%

3	Музичка култура	5			
3	Музичка култура	КЛЕТТ	2197394,8	1052940	47,92%
3	Музичка култура	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	2197394,8	443850	20,20%
3	Музичка култура	БИГЗ	2197394,8	379960	17,29%
3	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	2197394,8	181244,8	8,25%
3	Музичка култура	НОВА ШКОЛА	2197394,8	125400	5,71%
3	Ликовна култура	3			
3	Ликовна култура	КЛЕТТ	2196507,4	1753060	79,81%
3	Ликовна култура	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	2196507,4	213350	9,71%
3	Ликовна култура	ЕДУКА	2196507,4	106434	4,85%
3	Природа и друштво	4			
3	Природа и друштво	КЛЕТТ	15606283,2	9801820	62,81%
3	Природа и друштво	ЕДУКА	15606283,2	1978920	12,68%
3	Природа и друштво	БИГЗ	15606283,2	1751300	11,22%
3	Природа и друштво	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	15606283,2	865410	5,55%
3	Српски језик	6			
3	Српски језик	КЛЕТТ	23611488,8	9895370	41,91%
3	Српски језик	ЕДУКА	23611488,8	3203974	13,57%
3	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	23611488,8	2438840	10,33%
3	Српски језик	БИГЗ	23611488,8	1980290	8,39%
3	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	23611488,8	1683996,6	7,13%
3	Српски језик	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	23611488,8	1317710	5,58%
4	Математика	5			
4	Математика	КЛЕТТ	20096564,1	10927100	54,37%
4	Математика	ЕДУКА	20096564,1	3803280	18,93%
4	Математика	БИГЗ	20096564,1	1987160	9,89%
4	Математика	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	20096564,1	1348730	6,71%
4	Математика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	20096564,1	1061754,1	5,28%
4	Музичка култура	6			
4	Музичка култура	КЛЕТТ	3055948,2	1543100	50,49%
4	Музичка култура	БИГЗ	3055948,2	437780	14,33%
4	Музичка култура	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	3055948,2	373780	12,23%

4	Музичка култура	ЕДУКА	3055948,2	268713	8,79%
4	Музичка култура	НОВА ШКОЛА	3055948,2	250700	8,20%
4	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	3055948,2	169875,2	5,56%
4	Ликовна култура	5			
4	Ликовна култура	КЛЕТТ	1226336,9	847320	69,09%
4	Ликовна култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	1226336,9	103860,9	8,47%
4	Ликовна култура	НОВИ ЛОГОС	1226336,9	102050	8,32%
4	Ликовна култура	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	1226336,9	95580	7,79%
4	Ликовна култура	ЕДУКА	1226336,9	77526	6,32%
4	Природа и друштво	4			
4	Природа и друштво	КЛЕТТ	15848857	9398100	59,30%
4	Природа и друштво	ЕДУКА	15848857	2635150	16,63%
4	Природа и друштво	БИГЗ	15848857	1791890	11,31%
4	Природа и друштво	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	15848857	924820	5,84%
4	Српски језик	5			
4	Српски језик	КЛЕТТ	20396775,6	9259880	45,40%
4	Српски језик	ЕДУКА	20396775,6	3553870	17,42%
4	Српски језик	БИГЗ	20396775,6	2796300	13,71%
4	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	20396775,6	1596595,6	7,83%
4	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	20396775,6	1168570	5,73%
5	Математика	5			
5	Математика	КЛЕТТ	12708455,4	7101150	55,88%
5	Математика	ГЕРУНДИЈУМ	12708455,4	1690920	13,31%
5	Математика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	12708455,4	1296695,4	10,20%
5	Математика	МАТЕМАТИСКОП	12708455,4	1027520	8,09%
5	Математика	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	12708455,4	690730	5,44%
5	Музичка култура	4			
5	Музичка култура	НОВИ ЛОГОС	2313617	1184280	51,19%
5	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	2313617	432817	18,71%
5	Музичка култура	БИГЗ	2313617	330780	14,30%
5	Музичка култура	КЛЕТТ	2313617	230040	9,94%
5	Биологија	5			

5	Биологија	БИГЗ	8487032,6	2592650	30,55%
5	Биологија	НОВИ ЛОГОС	8487032,6	1684090	19,84%
5	Биологија	КЛЕТТ	8487032,6	1637450	19,29%
5	Биологија	ГЕРУНДИЈУМ	8487032,6	1376408	16,22%
5	Биологија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	8487032,6	1084914,6	12,78%
5	Географија	4			
5	Географија	НОВИ ЛОГОС	9044398,7	2954420	32,67%
5	Географија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	9044398,7	2593148,7	28,67%
5	Географија	КЛЕТТ	9044398,7	2502220	27,67%
5	Географија	БИГЗ	9044398,7	826040	9,13%
5	Историја	5			
5	Историја	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7735219,1	2253769,1	29,14%
5	Историја	КЛЕТТ	7735219,1	1718050	22,21%
5	Историја	НОВИ ЛОГОС	7735219,1	1599700	20,68%
5	Историја	БИГЗ	7735219,1	1299150	16,80%
5	Историја	ЕДУКА	7735219,1	570360	7,37%
5	Ликовна култура	4			
5	Ликовна култура	БИГЗ	1254644,7	520520	41,49%
5	Ликовна култура	КЛЕТТ	1254644,7	361080	28,78%
5	Ликовна култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	1254644,7	203364,7	16,21%
5	Ликовна култура	ЕДУКА	1254644,7	136680	10,89%
5	Техничко образовање и информатика	5			
5	Техничко образовање и информатика	КЛЕТТ	8037722,5	2225850	27,69%
5	Техничко образовање и информатика	НОВИ ЛОГОС	8037722,5	2102760	26,16%
5	Техничко образовање и информатика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	8037722,5	1759334,5	21,89%
5	Техничко образовање и информатика	ЕДУКА	8037722,5	1176208	14,63%
5	Техничко образовање и информатика	М&Г ДАКТА	8037722,5	545870	6,79%
5	Српски језик	3			
5	Српски језик	КЛЕТТ	19157888,6	9164949	47,84%
5	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	19157888,6	6541670	34,15%
5	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	19157888,6	1790091,6	9,34%

6	Математика	5			
6	Математика	КЛЕТТ	9689437,9	5040530	52,02%
6	Математика	ГЕРУНДИЈУМ	9689437,9	1214136	12,53%
6	Математика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	9689437,9	1156791,9	11,94%
6	Математика	МАТЕМАТИСКОП	9689437,9	1068160	11,02%
6	Математика	КРЕАТИВНИ ЦЕНТАР	9689437,9	526740	5,44%
6	Музичка култура	4			
6	Музичка култура	НОВИ ЛОГОС	1574209,5	910930	57,87%
6	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	1574209,5	269769,5	17,14%
6	Музичка култура	БИГЗ	1574209,5	217560	13,82%
6	Музичка култура	КЛЕТТ	1574209,5	144130	9,16%
6	Биологија	5			
6	Биологија	НОВИ ЛОГОС	7169145,9	1715590	23,93%
6	Биологија	КЛЕТТ	7169145,9	1474260	20,56%
6	Биологија	БИГЗ	7169145,9	1468490	20,48%
6	Биологија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7169145,9	1265515,9	17,65%
6	Биологија	ГЕРУНДИЈУМ	7169145,9	1211320	16,90%
6	Географија	3			
6	Географија	НОВИ ЛОГОС	7515684,1	2881850	38,34%
6	Географија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7515684,1	2669844,1	35,52%
6	Географија	КЛЕТТ	7515684,1	1949540	25,94%
6	Историја	4			
6	Историја	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	5873934	2519264	42,89%
6	Историја	НОВИ ЛОГОС	5873934	1756100	29,90%
6	Историја	КЛЕТТ	5873934	1230530	20,95%
6	Историја	ФРЕСКА	5873934	362250	6,17%
6	Ликовна култура	4			
6	Ликовна култура	КЛЕТТ	785265,7	293760	37,41%
6	Ликовна култура	БИГЗ	785265,7	277200	35,30%
6	Ликовна култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	785265,7	138145,7	17,59%
6	Ликовна култура	ЕДУКА	785265,7	76160	9,70%
6	Техничко образовање и информатика	5			
6	Техничко образовање и информатика	КЛЕТТ	7124148,4	1957080	27,47%
6	Техничко	НОВИ ЛОГОС	7124148,4	1806660	25,36%

	образовање и информатика				
6	Техничко образовање и информатика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7124148,4	1498237,4	21,03%
6	Техничко образовање и информатика	ЕДУКА	7124148,4	1137256	15,96%
6	Техничко образовање и информатика	М&Г ДАКТА	7124148,4	494245	6,94%
6	Физика	4			
6	Физика	НОВИ ЛОГОС	8226293,8	2293970	27,89%
6	Физика	КЛЕТТ	8226293,8	1886980	22,94%
6	Физика	БИГЗ	8226293,8	1868850	22,72%
6	Физика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	8226293,8	1278868,8	15,55%
6	Српски језик	3			
6	Српски језик	КЛЕТТ	16058160,8	7482119	46,59%
6	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	16058160,8	5741180	35,75%
6	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	16058160,8	1608241,8	10,02%
7	Математика	4			
7	Математика	КЛЕТТ	10453167,3	5398360	51,64%
7	Математика	МАТЕМАТИСКОП	10453167,3	1413305	13,52%
7	Математика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	10453167,3	1259316,3	12,05%
7	Математика	ГЕРУНДИЈУМ	10453167,3	1154736	11,05%
7	Музичка култура	4			
7	Музичка култура	НОВИ ЛОГОС	1987231,3	1050090	52,84%
7	Музичка култура	КЛЕТТ	1987231,3	392630	19,76%
7	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	1987231,3	283121,3	14,25%
7	Музичка култура	БИГЗ	1987231,3	259740	13,07%
7	Биологија	5			
7	Биологија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	8474975,8	2252137,8	26,57%
7	Биологија	НОВИ ЛОГОС	8474975,8	1979290	23,35%
7	Биологија	КЛЕТТ	8474975,8	1768330	20,87%
7	Биологија	БИГЗ	8474975,8	1230670	14,52%
7	Биологија	ГЕРУНДИЈУМ	8474975,8	1189232	14,03%
7	Географија	4			
7	Географија	НОВИ ЛОГОС	8445949,3	3000920	35,53%
7	Географија	КЛЕТТ	8445949,3	2407200	28,50%
7	Географија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	8445949,3	2342079,3	27,73%
7	Географија	БИГЗ	8445949,3	679370	8,04%
7	Историја	5			
7	Историја	БИГЗ	7040421,1	1687860	23,97%

7	Историја	НОВИ ЛОГОС	7040421,1	1659200	23,57%
7	Историја	КЛЕТТ	7040421,1	1611730	22,89%
7	Историја	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7040421,1	1363891,1	19,37%
7	Историја	ЕДУКА	7040421,1	378170	5,37%
7	Хемија	5			
7	Хемија	НОВИ ЛОГОС	10104912	4043190	40,01%
7	Хемија	КЛЕТТ	10104912	2114640	20,93%
7	Хемија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	10104912	1524710	15,09%
7	Хемија	БИГЗ	10104912	1422670	14,08%
7	Хемија	ГЕРУНДИЈУМ	10104912	999702	9,89%
7	Ликовна култура	4			
7	Ликовна култура	КЛЕТТ	960176,4	414800	43,20%
7	Ликовна култура	БИГЗ	960176,4	344960	35,93%
7	Ликовна култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	960176,4	130376,4	13,58%
7	Ликовна култура	ЕДУКА	960176,4	70040	7,29%
7	Техничко образовање и информатика	5			
7	Техничко образовање и информатика	КЛЕТТ	7823015,6	2302350	29,43%
7	Техничко образовање и информатика	НОВИ ЛОГОС	7823015,6	1744570	22,30%
7	Техничко образовање и информатика	ЕДУКА	7823015,6	1374058	17,56%
7	Техничко образовање и информатика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7823015,6	1229267,6	15,71%
7	Техничко образовање и информатика	М&Г ДАКТА	7823015,6	833650	10,66%
7	Физика	4			
7	Физика	КЛЕТТ	9235011,6	2520750	27,30%
7	Физика	НОВИ ЛОГОС	9235011,6	2330510	25,24%
7	Физика	БИГЗ	9235011,6	2004340	21,70%
7	Физика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	9235011,6	1575151,6	17,06%
7	Српски језик	3			
7	Српски језик	КЛЕТТ	17027805,7	8199908	48,16%
7	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	17027805,7	6161920	36,19%
7	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	17027805,7	1742847,7	10,24%
8	Математика	4			

8	Математика	КЛЕТТ	9280660,7	4808100	51,81%
8	Математика	ГЕРУНДИЈУМ	9280660,7	1193544	12,86%
8	Математика	МАТЕМАТИСКОП	9280660,7	1118095	12,05%
8	Математика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	9280660,7	1065181,7	11,48%
8	Музичка култура	4			
8	Музичка култура	НОВИ ЛОГОС	1723528,1	1018140	59,07%
8	Музичка култура	БИГЗ	1723528,1	298960	17,35%
8	Музичка култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	1723528,1	249888,1	14,50%
8	Музичка култура	КЛЕТТ	1723528,1	154780	8,98%
8	Биологија	5			
8	Биологија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7488047,2	1992729,2	26,61%
8	Биологија	НОВИ ЛОГОС	7488047,2	1616050	21,58%
8	Биологија	КЛЕТТ	7488047,2	1513480	20,21%
8	Биологија	БИГЗ	7488047,2	1431030	19,11%
8	Биологија	ГЕРУНДИЈУМ	7488047,2	934758	12,48%
8	Географија	4			
8	Географија	НОВИ ЛОГОС	6874119,8	2412300	35,09%
8	Географија	КЛЕТТ	6874119,8	2091180	30,42%
8	Географија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	6874119,8	1908849,8	27,77%
8	Географија	БИГЗ	6874119,8	427450	6,22%
8	Историја	5			
8	Историја	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	6467290,4	2654150,4	41,04%
8	Историја	КЛЕТТ	6467290,4	1757650	27,18%
8	Историја	БИГЗ	6467290,4	1288510	19,92%
8	Историја	ФРЕСКА	6467290,4	405270	6,27%
8	Историја	ЕДУКА	6467290,4	359400	5,56%
8	Хемија	5			
8	Хемија	НОВИ ЛОГОС	8543563,6	3569320	41,78%
8	Хемија	КЛЕТТ	8543563,6	1602680	18,76%
8	Хемија	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	8543563,6	1282111,6	15,01%
8	Хемија	БИГЗ	8543563,6	1120440	13,11%
8	Хемија	ГЕРУНДИЈУМ	8543563,6	969012	11,34%
8	Ликовна култура	4			
8	Ликовна култура	КЛЕТТ	764673,5	289000	37,79%
8	Ликовна култура	БИГЗ	764673,5	277200	36,25%
8	Ликовна култура	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	764673,5	118233,5	15,46%
8	Ликовна култура	ЕДУКА	764673,5	80240	10,49%
8	Техничко	5			

	образовање и информатика				
8	Техничко образовање и информатика	НОВИ ЛОГОС	7058730,8	1815810	25,72%
8	Техничко образовање и информатика	КЛЕТТ	7058730,8	1797940	25,47%
8	Техничко образовање и информатика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7058730,8	1462040,8	20,71%
8	Техничко образовање и информатика	М&Г ДАКТА	7058730,8	906700	12,85%
8	Техничко образовање и информатика	ЕДУКА	7058730,8	727190	10,30%
8	Физика	4			
8	Физика	НОВИ ЛОГОС	7562746,8	2632940	34,81%
8	Физика	КЛЕТТ	7562746,8	2194860	29,02%
8	Физика	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	7562746,8	1845126,8	24,40%
8	Физика	КРУГ	7562746,8	416520	5,51%
8	Српски језик	3			
8	Српски језик	КЛЕТТ	14986643	6998114	46,70%
8	Српски језик	НОВИ ЛОГОС	14986643	5448170	36,35%
8	Српски језик	ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ	14986643	1921029	12,82%

ПРИЛОГ 1:

Кључни делови Закона о основама система образовања и васпитања

Члан 12

Ради праћења, омогућавања развоја и унапређивања квалитета образовања и васпитања образују се:

- 1) **Национални просветни савет** - за предшколско, основно и средње опште и уметничко образовање и васпитање;
- 2) **Савет за стручно образовање и образовање одраслих** - за средње стручно образовање и васпитање, специјалистичко и мајсторско образовање, образовање одраслих, образовање за рад, стручно оспособљавање и обуку.

Члан 13

За члана Националног просветног савета не може да буде изабрано лице које је именовано, изабрано или постављено на функцију у државном органу, органу територијалне аутономије, односно локалне самоуправе, лице изабрано у орган политичке странке или орган управљања установе, лице запослено у Министарству, Заводу за унапређење васпитања и образовања, Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, **Заводу за уџбенике и наставна средства**, као и општински просветни инспектор.

Надлежност Националног просветног савета

Члан 14.

У области развоја и унапређивања система образовања и васпитања Национални просветни савет:

....

5) **утврђује:**

....

(4) **стандарде квалитета уџбеника и наставних средстава;**

....

8) **утврђује постојање потребе за новим уџбеницима и доноси план уџбеника** и наставних средстава предшколског, основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих;

Надлежност Савета за стручно образовање и образовање одраслих

Члан 16.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих:

...

3а) **утврђује постојање потребе за новим уџбеницима и доноси план уџбеника** и наставних средстава за стручне предмете;

ЗАВОДИ

Члан 17.

Ради праћења, обезбеђивања и унапређивања квалитета и развоја система образовања и васпитања, за обављање развојних, саветодавних, истраживачких и других стручних послова у предшколском, основном и средњем образовању и васпитању, Република Србија оснива:

- 1) **Завод за унапређивање образовања и васпитања;**
- 2) Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Завод за унапређивање образовања и васпитања

Члан 18.

Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља стручне послове из области образовања и васпитања и учествује у припреми прописа из надлежности Министарства, Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих, као и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Завод из става 1. овог члана у свом саставу има организационе јединице - центре, и то:

1) Центар за развој програма и уџбеника;

...

Центар за развој програма и уџбеника

Члан 19.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, у оквиру Центра за развој програма и уџбеника обавља стручне послове који се, нарочито, односе на:

1) припрему стандарда:

(1) квалитета уџбеника и наставних средстава;

(2) услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања;

....

4) припрему плана уџбеника основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања и учествовање у припреми плана уџбеника општеобразовних предмета стручног образовања и образовања одраслих;

5) предлагање министру одобравања уџбеника и наставних средстава основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих;

6) друге послове, у складу са овим законом и актом о оснивању.

Послове из става 1. таčka 5) овог члана Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља као поверени посао.

Центар за стручно образовање и образовање одраслих

Члан 20.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, у оквиру Центра за стручно образовање и образовање одраслих обавља стручне послове који се, нарочито, односе на:

...

6) учествовање у припреми стандарда квалитета уџбеника и наставних средстава стручног образовања и образовања одраслих и плана уџбеника;

7) давање стручне оцене уџбеника стручног образовања и образовања одраслих у поступку одобравања;

Чланом 58 дефинисана је улога родитеља

Савет родитеља

Члан 58.

Установа има савет родитеља, осим школе за образовање одраслих.

Савет родитеља:

...

4) учествује у поступку предлагања изборних предмета и у поступку избора уџбеника;

...

Ученички парламент

Члан 105.

У последња два разреда основне школе и у средњој школи организује се ученички парламент (у даљем тексту: парламент) ради:

1) **давања мишљења и предлога** стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о: правилима понашања у школи, мерама безбедности ученика, годишњем плану рада, школском развојном плану, школском програму, начину уређивања школског простора, **избору уџбеника**, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње и другим питањима од значаја за њихово образовање;

Уџбеници

Члан 102.

У остваривању образовно-васпитног рада користе се уџбеници и наставна средства које, на предлог надлежног савета одобри министар, у складу са посебним законом.

Министар може да одобри више уџбеника за исти предмет у истом разреду, као и страни уџбеник.

Када се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, користе се уџбеници и наставна средства одобрени, у складу са посебним законом.

Страни уџбеник може да се одобри за употребу, у складу са посебним законом.

У поступку одобравања утврђује се да ли уџбеник одговара стандардима квалитета, који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, односно да ли обезбеђује остваривање принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа.

У остваривању образовно-васпитног рада могу да се користе и друга наставна средства и помагала, у складу са посебним законом.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, издају се уџбеници, у складу са њиховим потребама.

У Закону о основном образовању и васпитању посебно је истакнут значај библиотеке и који је искоришћен за нова решења у предложеном Закону о уџбеницима.

Школска библиотека

Члан 50.

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе.

У школској библиотеци прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге, серијске публикације и др.) и извори.

Библиотека је дужна да у свом фонду **прикупља уџбенике и друга наставна** средства намењена ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике.

Задатак школске библиотеке је да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга, као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење у току целог живота.

Школа је дужна да има школску библиотеку, у складу са законом.

Програм рада школске библиотеке саставни је део школског програма.

ПРИЛОГ 2: образовање на језицима националних мањина

Образовање националних мањина уређено је опсежним домаћимзаконским оквиром- Уставом Републике Србије, Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о предшколском васпитању и образовању, Законом о основној школи, Законом о средњој школи, Законом о образовању одраслих, Законом о уџбеницима и другим наставним средствима, Законом о забрани дискриминације, Законом о забрани дискриминације особа са инвалидитетом, Законом о националним саветима националних мањина, Стратегијом и акционим планом превенције трафикинга, Стратегијом за сузбијање насиља над женама и родно заснованог насиља, Националном стратегијом за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период 2011-2014, итд.

Како би постигли равноправан статус у образовању, свим припадницима националних мањина у Републици Србији, у основној или средњој школи, омогућена су три модалитета у образовању:

- Настава на матерњем језику (тренутно се изводи на албанском, босанском, бугарском, мађарском, румунском, русинском, словачком и хрватском)
- Двојезична настава - на матерњем и српском језику (тренутно се изводи на албанском и српском, мађарском и српском, румунском и српском, словачком и српском и хрватском и српском)
- Настава на српском језику, уз изборни предмет *Матерњи језик са елементима националне културе*¹

Образовањем на мањинском језику у школској 2013/2014. години, на неком од наведених модалитета, обухваћено је 32.165 ученика. У наредној табели дати су додатни подаци о образовању мањина

Језик/	Предшколско образовање	Основно образовање	Средње образовање
Албанск и језик	Одвија се у општинама Бујановац, Медвеђа и Прешево, у пет предшколских установа	Целокупна настава на албанском језику у Републици Србији одвија се на подручју три општине, у Бујановцу, Медвеђи и Прешеву	Целокупна настава на албанском језику се одвија се у две гимназије, у општинама Бујановац и Прешево

¹ Поред предмета *Матерњи језик са елементима националне културе* у Републици Србији постоје и предмети *Буњевачкиговор са елементима националне културе* (усвојен августа 2007. године) и *Влашки говор са елементима националне културе* (усвојен августа 2013. године)

Босански језик	<p>При Мешихату исламске заједнице у Новом Пазару ради предшколска установа на босанском језику</p> <p>Од 21. фебруара 2013. године Министарство дало сагласност за спровођење припремне наставе на босанском језику у три предшколске установе</p>	<p>Изучавање предмета <i>Босански језик са елементима националне културе</i> уведено је у општине Нови Пазар, Сјеница, Тутин и Пријепоље</p> <p>Од 21. фебруара 2013. године Министарство дало сагласност за спровођење припремне наставе на босанском језику у првом и петом разреду, у три основне школе</p> <p>Од школске 2013/2014. године уведена настава на босанском језику у 139 одељења првог и 108 одељења петог разреда, у општинама Нови Пазар, Сјеница и Тутин</p>	<p>Од 21. фебруара 2013. године Министарство дало сагласност за спровођење припремне наставе на босанском језику у првом разреду, у три гимназије</p> <p>Од школске 2013/2014. године започела припремна настава у осам одељења првог разреда, у општинама Нови Пазар, Сјеница и Тутин</p>
Бугарски језик	<p>Двојезично, на српском и бугарском језику у општинама Босилеград и Димитровград, у три предшколске установе</p>	<p>Целокупна настава на бугарском језику одвија се у две основне школе у општинама Босилеград и Димитровград</p> <p>Предмет <i>Бугарски језик са елементима националне културе</i> изучава се у три основне школе, у општинама Босилеград, Димитровград и Панчево (Иваново)</p>	<p>Целокупна настава на бугарском језику је у Гимназији „Ћирило и Методије”, у Димитровграду</p> <p>Предмет <i>Бугарски језик са елементима националне културе</i> у две гимназије, у Босилеграду и Димитровграду</p>

Мађарски језик	<p>Организовање васпитно-образовног рада на мађарском језику спроводи се у 20 предшколских установа и три основне школе</p> <p>Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на српском и мађарском језику спроводи се у 12 локалних самоуправа на територији АП Војводине</p> <p>Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на мађарском и немачком језику спроводи се у једној предшколској установи у Суботици</p>	Целокупна настава на мађарском језику организована је у 77 основних школа	Целокупна настава на мађарском језику се одвија у девет гимназија
Македонски језик		У основној школи „Гоце Делчев” у Јабуци код Панчева, изучава се предмет <i>Македонски језик са елементима националне културе</i>	
Ромски језик	<p>У општинама Прокупље, Сурдулица, Бела Паланка, Пирот, Бојник, Лебане, Владичин Хан и градовима Крушевац и Врањевине ромске организације помогнуте донацијама РЕФ-а и УНИЦЕФ-а формирале су развојно образовне центре којима је сврха организовање и укључивање ромске деце у образовно васпитни рад, који се одвија двојезично, на српском и ромском језику</p>	<p>Изучавање предмета <i>Ромски језик са елементима националне културе</i> организовано је у школама у АП Војводини, у 23 основне школе у 12 локалних самоуправа</p>	

<p>Румунски језик</p>	<p>Настава на румунском језику спроводи се у пет предшколских установа у пет локалних самоуправа на територији АП Војводине и четири основне школе</p> <p>Двојезично, на српском и румунском језику спроводи се у четири предшколске установе и једној основној школи</p>	<p>Целокупна настава румунског језика организована је у 18 основних школа, на територији АП Војводине</p> <p>Изучавање предмета <i>Румунски језик са елементима националне културе</i> организовано је на подручју Школске управе Београд, у основној школи „Васа Пелагић“</p> <p>Изучавање предмета <i>Румунски језик са елементима националне културе</i> организовано је у деветосновних школа, на територији АП Војводине</p> <p>Изборни предмет <i>Румунски језик са елементима националне културе</i> уведен је у 14 основних школа источне Србије: "9. српска бригада", Бољевац; "Ђорђе Симеоновић", Подгорац; "Хајдук Вељко" и "Ђура Јакшић", Зајечар; "Ђура Јакшић", Кривељ; "Бранко Радичевић" и "3. октобар", Бор; "Вук Караџић", Кладово; "Љубица Јовановић Радосављевић", Подвршка; "Хајдук Вељко", Корбово; "Вера Радосављевић", "Вук Караџић" и "Бранко Радичевић", Неготин</p>	<p>Целокупна настава на румунском језику организована је на територији АП Војводине, у Гимназији „Борислав Петров Браца“ у Вршцу</p> <p>Предмет <i>Румунски језик са елементима националне културе</i> изучава се у Гимназији „Михјало Пупин“ у Ковачици и Гимназији „Борислав Петров Браца“ у Вршцу</p> <p>Изборни предмет <i>Румунски језик са елементима националне културе</i> уведен је у седам школа источне Србије: СШ "Свети Сава" и Техничка школа, Кладово;</p> <p>Економско трговинска школа, Медицинска школа, Техничка школа и Гимназија, Зајечар; Неготинска гимназија, Неготин</p>
<p>Русински језик</p>	<p>Настава на русинском језику спроводи се у три предшколске установе</p>	<p>Целокупна настава на русинском језику организована је у триосновне школе, на територији АП Војводине</p> <p>Изучавање предмета <i>Русински језик са елементима националне културе</i> организовано је у 27 основних школа</p>	<p>Целокупна настава на русинском језику организована је у Гимназији „Петро Кузмјак“ у Руском Крстуру</p> <p>Учење предмета <i>Русински језик са елементима националне културе</i> одвија се у две гимназије</p>

Словачки језик	<p>Настава на словачком језику спроводи се у пет предшколских установа</p> <p>Организовање васпитно-образовног рада двојезично, на српском и словачком језику спроводи се у две предшколске установе</p>	<p>Целокупна настава на словачком језику организована је у 17 основних школа</p> <p>Предмет <i>Словачки језик са елементима националне културе</i> изучава се у Основној школи „Бранко Радичевић“ у Бољевцима (градска општина Сурчин).</p> <p>Предмет <i>Словачки језик са елементима националне културе</i> изучава се у 38 основних школа на територији АП Војводине</p>	<p>Целокупна настава на словачком језику одвија се у две гимназије</p> <p>Учење <i>Словачког језика са елементима националне културе</i> организовано је у две гимназије</p>
Украјински језик		<p>Изучавање предмета <i>Украјински језик са елементима националне културе</i> организовано је у девет основних школа</p>	
Хрватски језик	<p>Организовање васпитно-образовног рада на хрватском језику спроводи се у једној предшколској установи, у Суботици</p> <p>Организовање васпитно-образовног рада двојезично на српском и хрватском језику спроводи се у Ђурђину (Суботица)</p>	<p>Целокупна настава на хрватском језику организована је у пет основних школа (ОШ "Свети Сава" и ОШ "Иван Милутиновић", Суботица; ОШ "Матија Губец", Таванкут; ОШ Владимир Назор" Ђурђин; ОШ "Матко Вуковић", Суботица)</p> <p>Предмет <i>Хрватски језик са елементима националне културе</i> реализује се у осам основних школа</p>	<p>Целокупна настава на хрватском језику организована је у Гимназији „Светозар Марковић“ у Суботици и Политехничкој школи у Суботици</p>

Влашки говор		Реализација припремне наставе за увођење предмета <i>Влашки говор са елементима националне културе</i> у први разред основног образовања и васпитања, требало би да почне током другог полугодишта школске 2013/2014. године, у 10 основних школа: "Моша Пијаде", општина Жагубица, "Бранко Перих", општина Мајданпек; "Јован Шербановић" и "Професор Брана Пауновић", општина Петровац на Млави; "Петар Радовановић" и "Душан Радовић", општина Бор; "Стеван Мокрањац" и "Вера Радосављевић", општина Неготин; "Ђорђе Симеоновић" општина Бољевац; "Владислав Петковић Дис", општина Зајечар	
Буњевачки говор		<i>Буњевачки говор са елементима националне културе</i> изучава 360 деце из Суботице и Сомбора- све финансира Национални савет буњевачке националне мањине	
Чешки језик		<i>Чешки језик са елементима националне културе</i> изучава се у Гају и Крушчици- све финансира Национални савет чешке националне мањине	
Ашкалије, Горанци, Грци, Египћани, Јевреји, Шокци, Немци, Руси, Словенци, Турци и Цинцари немају наставу на матерњем језику			

**ИЗЈАВА
О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА СА ПРОПИСИМА
ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

2. Назив прописа

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА (Draft Law on Textbooks)

3. Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно са одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум):

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну садржину прописа: Споразум, Наслов VIII Политике сарадње, Члан 102. Образовање и стручно оспособљавање

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума: Општи рок утврђен чланом 72. Споразума

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума: Потпуно

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума: -

д) Веза са Националним програмом за интеграцију Републике Србије у Европску унију: Овај пропис није предвиђен Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније

а) Навођење примарних извора права ЕУ и усклађеност са њима: Уговор о функционисању ЕУ, Наслов XII Образовање, Стручно оспособљавање, омладина и спорт – потпуно усклађен у делу који се односи на систем образовања и васпитања.

б) Навођење секундарних извора права ЕУ и усклађеност са њима: -

в) Навођење осталих извора права ЕУ и усклађеност са њима: -

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност: -

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније: -

5. Уколико не постоје одговарајући прописи Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност треба констатовати ту чињеницу. У овом случају није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа.

-

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик?

-

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ?

Не.

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености:
Остварена је сарадња са Европском комисијом.